VANDAAG

- Wilsoe:topless laat hem koud p.2
- Paspoort flink duurder in januari '92 p.3
- Eindfase doctoraalstudie mogelijk dankzij compleet docentenkorps p.5
- Blanchard kan uitkijken naar andere baan p.7
- Willem:autonomie biedt beste onderhandelingsstrategie p.9

WILSOE ...zonnebaden...

108STE JAARGANG — NO.: 212 ZATERDAG 14 SEPTEMBER 1991

AMIGOE

Preke

Wilsoe: Geen boezemvriend

Voor aanbieden militaire hulp aan Suriname

VS: Nederland niet onder druk gezet

PARAMARIBO - De Verenigde Staten hebben geen druk op Nederland uitgeoefend om militaire assistentie aan Suriname te bieden als de regering in Paramaribo hier om zou vragen. Dit heeft de Amerikaanse onder-minister van Inter-Amerikaanse zaken Bernard Aronson vrijdag via een satellietverbinding tegenover journalisten in Paramaribo verklaard. De VS, Nederland, Venezuela, Brazilie en andere landen hebben volgens Aronson wel overleg gevoerd over het herstel en consolideren van de democratie in Suriname. Ondertussen heeft de Surinaamse legercommandant Desi Bouterse schampere opmerkingen gemaakt over het Nederlandse aanbod aan Paramaribo voor eventuele militaire bijstand.

De Amerikaanse onderminister Aronson meent dat Nederland het Surinaamse leger niet wil isoleren. Nederland zou een "professioneel leger in een democratie" willen helpen ontwikkelen.

Wat er met het Surinaamse leger moet gebeuren is volgens de Amerikaanse onderminister een zaak van de regering in Paramaribo. De VS willen "op alle mogelijke manieren" met Suriname samenwerken bij de bestrijding van de illegale drugshandel, die door Aronson "een bedreiging voor de democratie" wordt genoemd.

RESPECT

Een Amerikaanse delegatie die door president George Bush is samengesteld zal die samenwerking bespreken als ze in Suriname is voor de inauguratie van president Ronald Venetiaan. Die delegatie hoopt van de nieuwe Surinaamse regering te horen welk soort hulp ze van de VS wil. "Suriname moet zelf de aard van de relatie die zij wenst aangeven", aldus Aronson.

De Amerikaanse bewindsman zegt dat Washington zich niet bemoeit met de toekomstige betrekkingen tussen Suriname en Nederland. "We zullen de wil van beide landen respecteren", aldus Aronson. Hij vindt wel dat de Surinaamse regering er niet onderuit kan samen met Nederland te werken aan structurele hervormingen van de economie.

PIEPKLEIN

Het is volgens de Surinaamse legerleider Desi Bouterse aan de nieuwe machthebbers in Paramaribo om te bepalen of ze Nederlandse militaire assistentie willen accepteren. Bouterse wijst er wel op dat Nederland zelf niet in staat is zijn **"piepkleine grensjes" te bewaken en zegt dat Amsterdam de grootste drugsstad van Europa is.** "Als we militairen hier willen hebben om een tegenwicht te vormen voor het nationaal leger, dan kan de regering dat doen. Het is haar verantwoordelijkheid", aldus Bouterse.

Hij sprak zijn manschappen vrijdag in de Memre Boekoe-kazerne toe bij het afscheid van president Johan Kraag als opperbevelhebber van de strijdkrachten. Bouterse prees de inzet van Kraag in het vredesproces en had lof voor de moed die hij had om het drugsfenomeen aan te pakken. De bevelhebber hekelde de houding van "het buitenland" om geen hulp te verstrekken bij de drugsaanpak, terwijl er constant een drugsverhaal rond militairen werd gemaakt.

Bouterse hoopt dat de nieuwe machthebbers in Paramaribo vanuit nationaal standpunt alle krachten bundelen om Suriname op te bouwen. "Men moet niet proberen Suriname vanuit een buitenlandse bril te bekijken". Als er volgens Bouterse hulp nodig is voor verdere verzelfstandiging moet Suriname zelf de condities bepalen.

De bevelhebber vindt dat Nederland ervan moet worden doordrongen dat het het Surinaamse volk "rechtmatige middelen" heeft onthouden. Hij doelde daarbij op de ontwikkelingshulp. "Nederland moet zich aan internationale afspraken houden". Bouterse verwijt Nederland de binnenlandse oorlog in Suriname te hebben gesteund door geld en goederen te geven aan het Junglecommando.

Bouterse zal zelf een bijdrage blijven leveren "in de strijd voor dekolonisatie". Hij zegt er geen bezwaar tegen te zullen hebben als de regering vindt dat hij moet opstappen. "Of ik nu bevelhebber ben of niet, ik zal altijd strijden voor dekolonisatie", aldus Bouterse, die eraan toevoegde "dat hij niet als bevelhebber is geboren".

Het was voor het eerst sinds ruim vijf weken dat Bouterse in het openbaar een toespraak hield. Begin augustus sprak hij in de Memre Boekoekazerne over zijn vermeende betrokkenheid bij de handel in drugs.

Joegoslavië roept hulp VN

DeJoegoslavischepresident, Stipe Mesic, heeft vrijdag de Verenigde Naties opgeroepen het bloedvergieten in de afgescheiden republiek Kroatië te beëindigen. Mesic riep in een verklaring op tot ingrijpen van de VN en zei: "Ik ga nog één ding proberen en de VN vragen deze agressieve oorlog door Servië en het Servische leger op het grondgebied van Kroatië te stoppen".

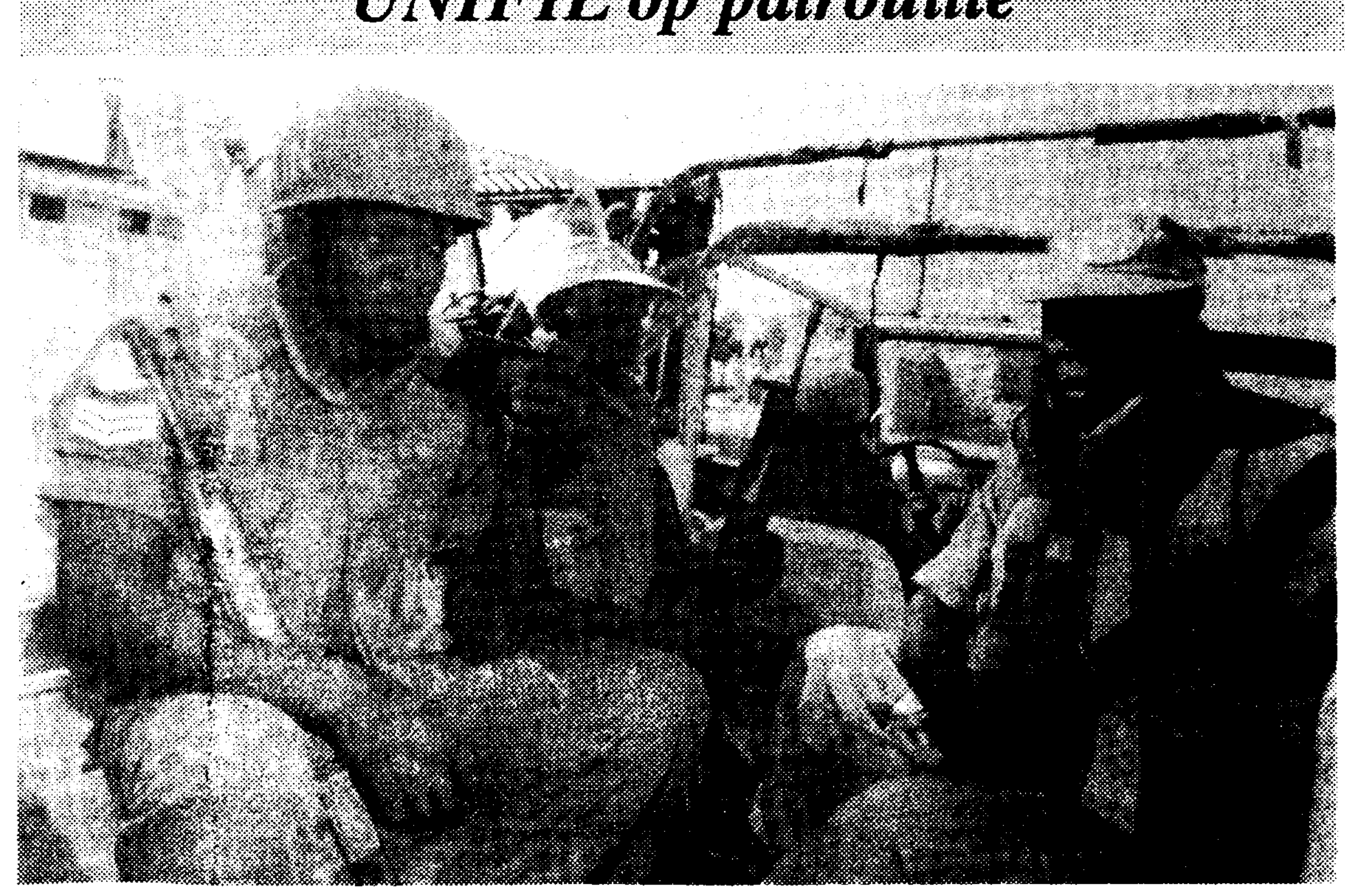
Mesic richtte zich tot de VN nadat het federale ministerie van Defensie donderdag zijn opdracht negeerde de federale troepen terug te sturen naar de kazernes. "Naar mijn mening bestaat Joegoslavië niet langer omdat, met deze militaire staatsgreep, een eind is gekomen aan alle functies van de federatie".

Kohl: VS moeten meer geld in SU stoppen

BERKELEY - Bondskanselier Helmut Kohl heeft vrijdag tijdens zijn bezoek aan de universiteit van Berkeley gezegd dat de Verenigde Staten "de last moeten delen" van hulp aan de Sovjetunie.

In een toespraak zei hij dat "deze enorme taak niet aan de Europeanen overgelaten moet worden" en dat de Duitse hulp zijn grenzen heeft bereikt. Van de 108 miljard gulden die Duitsland, aldus Kohl, sinds eind 1989 aan hulp aan Oost-Europa op tafel heeft gelegd, is 86 miljard naar de SU gegaan.

UNIFIL op patrouille

BAYADA - Manschappen van de VN-vredesmacht UNIFIL in zuid Libanon luisteren naar de radioberichten over de poging van een PLO-eenheid om veertien Unifil-militairen te gijzelen in Naqoura. Bij deze overval kwam bij de Unifil één Zweedse militair om het leven terwijl aan de kant van de PLO-eenheid ook een dode viel. Er raakten aan die kant ook enige manschappen gewond.

(AFP-satellietfoto)

ILO verwacht in Oost Europa 22 miljoen werklozen

PARIJS - De Internationale Arbeidsorganisatie ILO voorziet dat in 1992 in Oost-Europa inclusief de Sovjetunie, 22 miljoen mensen werkloos kunnen zijn.

Dit zei ILO-topman Maier vrijdag in Parijs bij de opening van een conferentie over de arbeidsmarkt in Oost-Europa, georganiseerd door de ILO en de OESO, de Organisatie van de 24 meest geïndustrialiseerde Westerse landen. In Oost Europa zal de werkloosheid de komende tijd nog stijgen terwijl het niet mogelijk is de werkloosheid in de SU goed te schatten. Want daar is dertig procent van de werknemers in de staatssector eigenlijk overbodig.

Joegoslavische president vraagt hulp VN

Carrington gaat in Belgrado bemiddelen

DEN HAAG - De voorzitter van de vredesconferentie voor Joegoslavie welke in het Nederlandse Den haag gehouden wordt, Lord Carrington, gaat als bemiddelaar naar Joegoslavie toe om met vertegenwoordigers van de elkaar bestrijdende partijen van gedachten te wisselen. Lord Carrington deelde dit mee nadat gedurende twee dagen achter gesloten deuren was vergaderd over de Joegoslavische burgeroorlog.

Volgens Carrington zijn er bepaalde uitgangspunten welke door de andere partijen gedeeld worden. Van de andere kant vindt hij het 'stupiede' om de punten waarover men van mening verschilt te overdrijven. Het ligt in zijn bedoeling in Joegoslavie samen met de Servische president Miloseviv en zijn Kroatische collega Franjo Tudjman te vergaderen. Daarnaast zal hij ook met andere functionarissen van de federatie en de verschillende repubieken van gedachten wisselen.

Na zijn terugkeer uit Joegoslavie zal op 19 september weer een plenaire zitting van de conferentie worden gehouden. Hij heeft opdracht gegeven aan zijn assistenten om de Joegoslavische grondwet tegen het licht te houden om te zien of men met veranderigen ervan tegemoet kan komen aan de bestaande verlangens en wensen in de verschillende republieken.

Serviërs rukken in Kroatie op

BELGRADO - In Kroatië duurden ook vrijdagavond hevige gevechten voort in bijna alle delen van de republiek. Ongeacht de vredesconferentie over Joegoslavië in Den Haag, bestreden de partijen in het conflict elkaar opnieuw bitter. Tot de avond werden uit de diverse gevechtsgebieden zeker 29 doden gemeld. De positie van Kroatië werd vrijdag moeilijker nadat de strategische stad Kostajnica werd veroverd door Servische guerrillastrijders, die aan de Adriatische kust de steden Zadar en Split steeds dichter naderden.

Openlijke veldslagen tussen de Kroatische nationale garde en Servische gevechtsgroepen werden gevoerd bij het verkeersknooppunt Okucani, honderd kilometer zuidoostelijk van Zagreb aan de autoweg naar Belgrado, en omliggende dorpen. Volgens de Kroatische radio zouden de Servische guerrillastrijders 'aanzienlijke versterkingen' hebben gekregen uit Bosnië, waaronder ook van het federale leger.

Kroatië leed een belangrijke militaire nederlaag nadat de nationale garde donderdagavond de stad Kostajnica, aan de grens met de republiek Bosnië-Hercegovina, moest opgeven en overdragen aan Servische troepen en het federale leger. Bij de strijd om de stad zijn de afgelopen dagen volgens Radio-Belgrado, die Kroatische bronnen noemde, naar wordt aangenomen tientallen doden gevallen. Driehonderd gardisten en politiemensen gaven zich over.

In de Oostkroatische Osijek sloegen ook in de avond volgens Tanjug zonder ophouden granaten van elk kaliber in. Ook rond de kuststeden Zadar en Sibinek werd opnieuw zwaar gevochten. Servische troepen die worden gesteund door het federale leger hebben vrijdagavond de brug bij Maslenica in handen gekregen en bevonden zich toen op rond twintig kilometer van Zadar.

België schrapt doodstraf

BRUSSEL - Belgie gaat de doodstraf formeel schrappen uit het Wetboek van Strafrecht, ruim veertig jaar na de tenuitvoerlegging van de laatste executie. Tijdens het wekelijkse beraad keurde het Belgische kabinet vrijdag de ontwerpwetgeving goed waarbij de doodstraf in vredestijd wordt afgeschaft. Belgie is een van de twee laatste Westeuropese landen waar de doodstraf officieel nog bestaat. Het andere land is Ierland.

Door Australië:

Diplomatieke steun voor prostituees

CANBERRA - De regering heeft de reglementen van de Australische consulaten in het buitenland bijgescherpt en bepaalde normen vastgelegd. Dit gebeurde als nasleep van de ontdekking dat diplomatiek personeel van de missie in Kuala Lumpur, Malaysia, zijn diensten heeft bewezen bij het vullen van de bordelen in Canberra.

Aan het licht is gekomen dat twee personeelsleden van de Australische ambassade in Kuala Lumpur smeergeld hebben aangenomen van een organisatie waarbij men het mogelijk maakte dat prostituees van Malaysia bezoekersvisa kregen voor Australie zodat zij daar aan de slag konden gaan. Op deze manier zijn minstens 117 dames van lichte zeden naar Australie afgereisd. De zaak kwam aan het licht toen het aantal verzoeken voor een bezoekersvisum van de kant van Malaysisische dames ongekende hoogten bereikten.

Abu Dhabi laat meer BCCI mensen vrij

ABU DHABI - De autoriteiten in Abu Dhabi hebben vrijdag weer tien functionarissen van de BCCI-bank vrijgelaten die afgelopen zondag waren aangehouden voor ondervraging.

In totaal werden er toen ongeveer dertig functionarissen aangehouden, waarna eerder deze week al tien van hen werden vrijgelaten. De vroege bestuursvoorzitter Swaleh Naqvi behoort niet tot degenen die op vrije voeten zijn gesteld. Wel werden twee van zijn secretarissen vrijdag vrijgelaten. Naqvi en nog een tiental functionarissen worden ondervraagd door financiele experts uit Abu Dhabi en accountants van de Internationale accountantsorganisatie Ernst and Young. Die hebben opdracht om voor 15 september met een rapport te komen waaruit moet blijken of een heropening van de bank tot de mogelijkheden behoort.

Volksmilities nemen recht in eigen hand:

Medellin blijft nog in de ban van geweld

MEDELLIN - Hoewel de drugsoorlog op de achtergrond is geraakt in de drugshoofdstad van Colombia, Medellin, is het geweld er niet minder door geworden. In een paar dagen tijd zijn er zestien doden gevallen als gevolg van volksmilities die het recht in eigen hand hebben genomen.

De meeste doden zijn erkende drugsverslaafden en misdadigers. Zo wordt officieel bevestigd. Op één morgen trof men acht stoffelijke overschotten aan in een armoebuurt. Gebleken is dat de betrokkenen werden gedwongen hun hut of woning te verlaten waarna zij in koelen bloede werden vermoord door een twintigtal mannen. Deze mannen waren geuniformeerd en droegen armbanden waaruit bleek dat zij tot de zogenaamde volksmilities behoorden. Deze milities bestaan uit nog actieve guerrillastrijders, uit voormalige guerrillerros die gratie hebben gekregen en uit ordinaire misdadigers. De meesten van hen zijn eerder in loondienst geweest bij de drugsmafia.

Burgemeester Omar Flores verklaarde tegenover Radio Caracol dat het hier gaat om 'fascistische milities', welke zich blijkbaar toeleggen op het vermoorden van drugsverslaafden en mensen die op de een of andere manier de wet geweld aan hebben gedaan. Op deze manier probeert men het drugsprobleem op te lossen en ook de delinquentie in te tomen.

De burgemeester zei dat er zich momenteel een zeer ernstige crisis voordoet. Veel misdadigers die eerder hand- en spandiensten verleenden aan vrij goed betalende drugsbaronnen moeten nu op een andere manier aan de kost zien te komen. Het gevolg is dat de misdadigheid in Medellin nog niet verminderd is nadat de drugsmafia voor de vrede heeft gekozen.

Mogelijk referendum over VS-marinebasis

Filipijns leger: geen bestand met links verzet

MANILA - Het Filipijnse leger zal geen gehoor geven aan de oproep van de communistische guerrillabeweging om een bestand in acht te nemen. Dat heeft de minister van Defensie, Renato de Villa, vrijdag bekendgemaakt. De guerrillabeweging kondigde donderdag een eenzijdig staakt-het-vuren af nu de senaat vastbesloten lijkt Amerikaanse militairen tot een vertrek te dwingen.

"We zullen onze operaties gewoon voortzetten", aldus De Villa. Volgens hem is het eenzijdige staakt-het-vuren mede ingegeven door propaganda-doeleinden. Het presidentieel paleis had de bekendmaking van de guerrillabeweging donderdag nog verwelkomd als een bijdrage aan vredesbesprekingen.

Intussen lijkt president Corazon Aquino zich nog niet helemaal te hebben neergelegd bij het sluiten van de Subic Bay marinebasis, de grootste Amerikaanse basis in zuidoost-Azië. Aquino's secretaris Franklin Drilon zei vrijdag dat Aquino accepteert dat de senaat niet zal instemmen met een nieuw akkoord over de basis, maar dat zij zal blijven streven naar een langer verblijf van de Amerikaanse militairen.

De Filipijnse senaat zal naar verwachting maandag een akkoord verwerpen waarin de Verenigde Staten toezeggen voor nog tien jaar gebruik van Subic Bay een bedrag van 2,2 miljard dollar te betalen. Voorstanders van een nieuw verdrag hebben bij president Aquino aangedrongen op het houden van een referendum. Volgens Drilon zal Aquino maandag bekendmaken of ze een referendum wil houden.

Wilder kandidaat Gedrang bij Democraten voor presidentschap

De Democraat Wilder heeft zich kandidaat gesteld voor het presidentschap namens de Democratische partij van de Verenigde Staten. Wilder is een nakomeling van slaven en was de eerste zwarte gouverneur van dit land.

De zestigjarige Wilder was gedurende twee decennia lid van het Amerikaanse congres. Zijn besluit is volgens zijn naaste medewerkers definitief. Wilder is de tweede Democraat die bekend heeft gemaakt dat hij op het Witte Hiuis mikt. Eerder deed dit ook senator Paul Tsongas van Massachussetts. Nummer drie wordt naar men aanneemt de senator Tom Harkin van Iowa. Op het Democratisceh vinkentouw zitten ook senator Bob Kerry van Nebraska en gouverneur Bob Clinton van Arkansas.

Brief naar regering en Staten

Gezaghebbers wachten op wetgeving illegalen beu

WILLEMSTAD —Antillianen die illegaal verblijvende Dominicanen hulp bieden bij een verblijf op de Nederlandse Antillen, moeten gestraft worden. De Staten moeten daarom de wetgeving omtrent de invoering van sancties zo spoedig mogelijk invoeren.

De gezaghebbers van de Nederlandse Antillen hebben in hun tweedaags overleg op Curaçao besloten een brief te sturen aan zowel de ministerraad als aan de Staten, waarin ze vragen of er spoed gezet kan worden achter de wetgeving omtrent sancties op lokalen die illegalen uit St.Domingo "verbergen," waardoor hun verblijf op de Antillen verlengd wordt. Een dergelijk wetsvoorstel kwam enige jaren geleden al ter sprake, maar werd, vooral op aandringen van de machthebbers van St. Maarten, aangehouden.

Bij het overleg was gezaghebber Ralph Richardson van St. Maarten niet aanwezig, omdat hij in het buitenland verblijft. Richardson ondersteunt de aanvraag aan de ministerraad en de Staten wel, aldus de Curaçaose gezaghebbet Elmer Wilsoe, gistermiddag op een persconferentie tot besluit van het periodiek overleg

DREMPEL

Door de invoering van de visumplicht eerder dit jaar voor Dominicanen die naar de Antillen willen komen, werd een drempel gecreëerd, aldus Wilsoe. Ze moeten immers naar het consulaat om een visum aan te vragen en er moet een bepaald bedrag voor neergeteld worden. Na een periode van maximaal een maand geldt het visum niet meer. In plaats dat de Dominicanen terug naar eigen land gaan, blijven velen op de Antillen en worden daarbij geholpen door lokalen. "Een persoon die illegalen helpt bij het zoeken naar werk, wordt niet gestraft. Het probleem van het toenemend aantal illegalen wordt daardoor slechts groter. Ze zijn overal, vanaf Oostpunt tot Westpunt. Als je vandaag een Dominicaan deporteert, staat er morgen weer een ander voor de deur. Je krijgt het gevoel dat je dweilt met de kraan open."

De gezaghebbers vinden de tijd rijp om de wetgeving omtrent lokale sancties door te voeren. "De toevoer van illegale Dominicanen is zo groot dat de deportatiekosten en de materiële kosten die met het arresteren zijn gemoeid, steeds hoger worden", aldus Elmer Wilsoe. "Nu kunnen we niet werken, omdat we de gereedschappen, namelijk de wetgeving, niet hebben."

ST. MAARTEN

Het probleem van illegalen ligt vooral op St. Maarten. "Daarover kunnen we niet omheen; het is de realiteit. Illegalen vormen op St.Maarten een solide basis voor de economie. Op Curaçao is dat niet zo." Het zoeken naar een een oplossing van het probleem omtrent illegalen, ligt echter bij de politici. "Het is een politieke kwestie en gezaghebbers zijn geen politici. We willen daarom niet in details treden, maar we zullen wel diverse instanties een brief sturen waarin wordt gevraagd met spoed naar een oplossing te zoeken."

KINDERZIEKTES

Belangrijk is, volgens de gezaghebbers, dat de centrale overheid de visumplicht gaat evalueren. Volgens Wilsoe heeft de visumplicht niet het resultaat gebracht, waarop de eilanden hadden gehoopt, ondanks het feit dat een visum op zich al een drempel heeft gecreëerd. "De visumplicht heeft ervoor gezorgd dat het aantal illegale Dominicanen toch gedaald is, maar documenten zijn vrij gemakkellijk te verkrijgen." Daarnaast moet de functie van het consulaat in Santo Domingo geëvalueerd worden. "Hoe wil je het consulaat zo goed mogelijk laten functioneren en welke veranderingen wil je toepassen? Nu heeft het nog zijn 'kinderziektes'; het moet nog groeien."

Tijdens het gezaghebbersoverleg werd ook besloten dat de Nederlandse Antillen Aruba niet zullen volgen voor wat betreft een speciale controle op mensen uit Santo Domingo, Peru, Jamaica en Suriname. De overheid op Aruba wil dat toeristen uit deze landen voortaan bij aankomst op dit eiland een bepaald bedrag op zak hebben, dat genoeg is om de kosten van een verblijf van twee weken te dekken. "Geen van de eilanden van de Antillen heeft een dergelijke controle, omdat het in het verleden werd gezien als discriminatie van toeristen uit bepaalde landen. Daarnaast veroorzaakt het vertraging bij de luchthavens." Wel moet elk eiland het recht hebben om steekproeven te houden onder buitenlanders bij aankomst. "Het is natuurlijk belangrijk om te weten of iemand hier inderdaad als een toerist binnenkomt, maar het mag niet zo ver gaan dat je alleen mensen uit bepaalde landen controleert", aldus Wilsoe.

■*WILLEMSTAD — Gouverneur mr. Jaime Saleh ontving op 12 september in het paleis van de gouverneur te Fort Amsterdam de gezaghebbers van de eilandgebieden Bonaire, Saba, Sint Eustatius en Curaçao die in het kader van de periodieke gezaghebbersvergaderingen op Curaçao aanwezig waren.*

Op de foto vlnr: gezaghebbers mr. I. Temmer (Sint Eustatius), E. Sorton (Saba), gouverneur Saleh, gezaghebbers drs. E. Wilsoe (Curaçao) en mr. G. Soliana (Bonaire).

Topless maakt weinig indruk op gezaghebber

WILLEMSTAD —De discussie omtrent het wel of niet toelaten van topless-zonnebaden op de stranden is nu niet erg relevant, omdat die kwestie nog nauwelijks speelt op Curaçao. Dit zei gezaghebber Elmer Wilsoe gisteren op de persconferentie na het gezaghebbers-overleg. Zelf zei hij dit fenomeen goed- noch af te keuren. Te veel aandacht zal volgens hem overigens averechts werken. " We moeten geen slapende honden wakker maken." Wel moet er volgens de gezaghebber gedacht gaan worden aan het invoeren van bepaalde regels omtrent toppless-zonnebaden en andere voorschriften met betrekking tot kleding op openbare plaatsen: dit geldt overigens niet alleen voor toeristen, maar ook voor het lokale publiek.

Op kleine eilanden als Saba en St. Eustatius heeft elke verandering een enorm effect op de gemeenschap. "Een groter eiland, dat internationaler is gericht, went sneller aan veranderingen." Dit neemt niet weg dat de overheid de ontwikkeling in de gaten houdt en ingrijpt, indien blijkt dat zich problemen gaan voordoen.

Contactavond padvinders

WILLEMSTAD — De Antilliaanse Padvindersvereniging A.P.V. houdt vanavond (zaterdag 14 september) een contactavond in het auditorium van de Openbare Bibliotheek van 20.00 tot 22.00 uur. Belangstellenden zijn van harte welkom.

Doel van de avond is het aantrekken van nieuwe leden en vooral van nieuwe leiders.

"KAE moet tanks elders bouwen"

Milieu-organisatie tegen dempen lagune Zaquitó

WILLEMSTAD — De milieu-organisatie Amigu di Tera betreurt de beslissing van KAE om wateropslagtanks te bouwen in de lagune van Zaquitó. "Een onderzoek naar alternatieven die minder schade zouden toebrengen aan natuur en milieu, aan de schoonheid van Otrobanda, aan toerisme en recreatie is gewenst. Curaçao mag niet weer het slachtoffer worden omdat gekozen wordt voor de schijnbaar makkelijkste oplossing", zo maakt de organisatie in een persbericht bekend.

Enige weken geleden maakte de KAE via een persconferentie haar plannen over de constructie van twee grote watertanks op een te dempen gedeelte van de lagune naast de waterfabriek via de pers bekend. Slechts enige uren daarvoor werden direct betrokkenen, waaronder de milieubewegingen, over deze plannen ingelicht tijdens een bijeenkomst met de directie van de waterfabriek.

Zowel Amigu di Tera als Defensa Ambiental waren, zo geeft men te kennen, aangenaam verrast door de uitnodiging. "We betreuren het echter, dat deze plannen die reeds in 1985 zijn ingediend, die vorig jaar zijn goedgekeurd en waarvan met de uitvoering over nog amper twee maanden wordt begonnen, nu, als een 'fait accompli' aan de milieubewegingen worden gepresenteerd", zo staat er in het schrijven.

"Noch de milieubewegingen noch de andere genodigden, Carmabi, de City Inspector, vertegenwoordigers van de vissers en Sundance Fitness Center, twijfelen aan de noodzaak van het bouwen van de watervoorraadtanks. Dat deze tanks gebouwd zullen worden in de lagune, waardoor wederom een stuk van de prachtige 'wetlands' omringd door mangrove zou moeten verdwijnen, wordt door ons allen betreurd. Zouden deze tanks niet elders kunnen komen?" vervolgt men.

Vergelijkend onderzoek naar voor en nadelen tussen vestiging op een andere plaats, bij voorbeeld Seru Pretu en de lagune heeft nooit plaats gehad. "Zelfs indien natuur, toerisme, recreatie en visserij voor de KAE van ondergeschikt belang zijn. Dan nog zouden we verwachten dat uit puur financieel oogpunt alternatieven onderzocht waren. Maar zelfs naar een goedkope vestigingsplaats voor de tanks is geen onderzoek gedaan. Op het voorstel van Amigu di Tera om alsnog onderzoek naar een alternatieve vestigingsplaats voor de tanks werd negatief gereageerd. Het besluit ligt voor de KAE vast, en is onomkeerbaar".

"We moeten dan concluderen dat de KAE uit puur gemakzucht gekozen heeft voor bouwen naast de fabriek, in de lagune van Zaquitó. Dat hiermee een stuk van de lagune en de mangrove voorgoed zullen verdwijnen, zou haar een zorg zijn. Gedurende de bouw van de tanks zal voor de duur van tweeëneenhalf jaar de Koredó tussen KAE en het Sundance Fitness Center afgesloten worden. Vissers, recreanten en Sundance zullen hierdoor ernstig worden benadeeld. Sundance, die eind dit jaar geopend zal worden, wordt hiermee een doodgeboren kind omdat het nauwelijks meer bereikbaar zal zijn".

Amigu di Tera zegt het 'ondenkbaar' te vinden dat anno 1991 zonder inspraak van betrokkenen, zonder de minste inspanning om natuur en milieu te beschermen een project als het bouwen van de KAE-tanks in de lagune kan plaatsvinden. Men zegt alsnog een ondezoek te eisen naar een alternatieve vestigingsplaats.

Prijzen op Curaçao in juli iets omhoog

WILLEMSTAD — Het consumenten prijsindexcijfer voor Curaçao is in juli '91 met 0,1% gestegen ten opzichte van juni '91. Het indexcijfer was 101.5 in juni en is 101,6 geworden in juli. In deze periode van één maand werden de belangrijkste prijsstijgingen waargenomen in de sector 'voeding' (0,4%). Daarentegen zijn prijsdalingen waargenomen in de sectoren 'kleding en schoeisel' (0,2%) en 'dranken en rookwaren' (0,1%).

De stijging binnen de sector 'voeding' is vooral te wijten aan de waargenomen prijsstijgingen binnen de subgroepen 'aardappelen, groenten en fruit' en 'spijsvetten'. De prijsdaling binnen de subgroep 'kleding en schoeisel' komt voornamelijk door de waargenomen prijsdaling van luiers en wegwerpluiers binnen de subgroep 'kleding'. Dit blijkt uit de gegevens die door het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn berekend.

Mutaties in het consumenten prijsindexcijfer voor Curaçao reeks totale bevolking per sector: voeding +0,4%; dranken en rookwaren -0,1%; kleding en schoeisel -0,2%; wonen +0,1%; woninginrichting en huisraad +0,1%; recreatie en ontwikkeling +0,1%; overig +0,1%.

De Rouvilleweg morgen geslot

WILLEMSTAD Zondag 15 septem tussen zes en tien in de ochtend zal zwaar transport het SVB-gebouw de Rouvilleweg pla vinden.

De volgende route gevolgd worden: S gebouw naar het Rif dion, kruispunt Pa Euwensweg/Arubastr langs het gebouw Kodela, via de roto aldaar richting de Rou leweg (via de park plaats aan het water).

Ter plaatse van de keerplaats naast H Otrobanda zal betonnen gemaal in daar gegraven bouw geplaatst worden. In band met deze werkzaa heden zal de Rouville 15 september 's ochte gesloten zijn. Teve zullen er mogelijk vert gingen voor het verk optreden op boven noemd traject.

Voorzitter R.K. schoolbestuur op ziekenbezoek in Nederland

WILLEMSTAD — Het R.K. Centraal Schoolbestuur deelt hierbij mee dat Vigdis Jonckheer-Mensing in de periode 16 september tot 2 oktober in Nederland zal verblijven.

Mevrouw Jonckheer heeft op eigen initiatief en kosten besloten naar Nederland te reizen om zuster Felicité Renders te bezoeken die ernstig ziek is. Op deze wijze wil mevrouw Jonckheer haar dankbaarheid en waardering betuigen voor al hetgeen zuster Felicité voor Curaçao gedaan heeft.

Zuster Felicité is een zeer bekende en geliefde persoon in onze gemeenschap onder andere als onderwijzeres, schoolhoofd, overste van de Zusters van Schijndel, medeoprichtster van het R.K. Centraal Schoolbestuur en gedurende vele jaren secretaris van dit schoolbestuur, de motor achter de opleiding bejaardenverzorgster, bestuurslid van het internaat te Santa Rosa en Huize Rose Pelletier en verschillende andere organisaties, zoals het AMG en het parochiecentrum Pietermaai.

Mevrouw Jonckheer verzoekt allen die zuster Felicité kennen haar een ka met beterschapswense zenden. Het adres zuster Felicité Rende Mgr. Swinkelsstraat 3, AP Eindhoven, Nederla

Dansmarathon

WILLEMSTAD — avond start om negen in Hòfie Pieters een d marathon die maar li 24 uur zal duren. Een ander is georganiseer het kader van Komishon Festival va jaren '50. Voor de uit tingsslag op de dansv hebben zich 25 danspa aangemeld.

Dat de deelnemers een uitstekende cond moeten beschikken, is zelfsprekend. Na de dans rathon zal een groots f worden georganiseerd medewerking van de Ca bean Band. Naast de laa genoemde band, zullen dansparen ook worden b leid door DJ Koko, Pequ Yubi en Tuyu El Uniko. belangstellenden kan dansevenement in drie fa worden meegemaakt.

Golden Chicken and Rice Squares

2	tablespoons minced onions
1/4	cup butter or margarine
1/3	cup flour
1	teaspoon salt
1/8	teaspoon ground black pepper
1/4	teaspoon poultry dressing
1 1/4	cups chicken broth
1/2	cup milk
2	cups chopped cooked chicken
2	cups cooked USA Rice
1/4	cups EACH chopped green pepper and pimientos
2	eggs, slightly beaten
2/3	cup buttered cereal crumbs
	mushroom sauce, optional.

Cook onions in butter until soft. Stir in flour, seasonings, broth and milk. Cook, until thickened and smooth. Combine chicken, rice, vegetables, and eggs. Stir in sauce. Pour into buttered 10 x 6 x 2 inch baking dish. Sprinkle tops with crumbs. Bake at 350 degrees about 30 minutes, or until set. Cut into squares to serve. Serve with mushroom sauce if desired. To prepare mushroom sauce, combine 1 can (10 3/4 ozs.) condensed cream of mushroom soup, 1/4 cup milk, and 1 can (2 ozs.) sliced mushrooms. Heat thoroughly. Makes 6 servings.

Vijf nieuwe rechters: 'gasten in geschonden paradijs'

Traditie hervat met een rechter op St. Maarten

WILLEMSTAD — Gisteren vond de installatie plaats van vijf nieuwe rechters. De president van het hof mr. M.R. Wijnholt heette de nieuwkomers welkom. De mrs. Herman Warnink (47 jaar), Jan van Andel (51), Albert Jan Beukenhorst (38), Joop Drijkoningen (35) en C. Lo Sin Sjoe (45) zijn allen afkomstig uit Nederland. Mr. Warnink was al eerder rechter op Curaçao, van 1984-1987. Mr. Lo Sin Sjoe gaat in november naar St. Maarten. "We hervatten de traditie", aldus de president van het hof. Na jaren zullen de Bovenwinden weer over een 'resident judge' kunnen beschikken wat de behandeling van misdrijfzaken ten goede zal komen en ook de verhouding van het aantal civiele zaken/misdrijfzaken.

Met 800 civiele zaken bij de balie en 117 misdrijfzaken bij het openbaar ministerie en de recherche is volgens de president van het hof sprake van een 'vreemde verhouding' waaruit geconcludeerd kan worden dat de recherche onderbezet is. Hoewel er enige verbetering is opgetreden sinds de Nederlandse marchaussee naar St. Maarten ging om het team te versterken, bleef het aantal behandelde misdrijfzaken duidelijk onder de maat, aldus mr. Wijnholt. Hij verwacht dan ook niet dat de nieuwe rechter de zaak in zijn eentje kan klaren; hij krijgt - zeker in de beginfase - bijstand van andere rechters. Met een groot aantal misdrijfzaken op komst staat hij voor een forse taak, aldus mr. Wijnholt.

De president van het hof gaf vervolgens een geschiedenis in een notedop van de rechtspraak op St. Maarten. Zowel in de 18e als in de 19e eeuw werd er rechtgesproken door lekenrechters. In de 18e eeuw door de vice-commandeur en de raden en in de 19e eeuw door een raad van justitie, een instantie die overigens ook op Curaçao in die tijd verantwoordelijk was voor de rechtspraak. De tijden zijn veranderd, zo zei mr. Wijnholt, verwijzend naar de werklast voor de rechter in 1914 - 3 strafzaken en 2 requestzaken - vergeleken met 1990: 1678 zaken, 200 kort gedingen en 600 andere civiele zaken.

Mr. Arnink voerde het woord namens alle nieuwe rechters en vroeg zich af: waar beginnen we aan? Lyrisch schetste hij een tochtje met het pontje over de Annabaai en de pracht van het Curaçaose onderwaterpark. "Toch kent een paradijsje als dit zijn beperkingen. Als je voor een loket staat te wachten in een file vraag je je af of je wel in de goede file bent gaan staan." Arnink wees erop dat de nieuwgekomen rechters 'tijdelijke gasten zijn in dit geschonden paradijs'. Gasten moeten volgens hem de regels van het huis respecteren. "Wij zijn echter rare gasten, want wij gaan zelf regels voorstellen."

Tijdens een buitengewone zitting van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie werden gisteren vijf nieuwe rechters geïnstalleerd. V.l.n.r. op de foto: procureur-generaal R.F. Pietersz en de rechters C. Lo Sin Sjoe, A.J. Beukenhorst, J. van Andel. Naast de president van het hof M.R. Wijnholt zitten verder H. Warnink en J.M.P. Drijkoningen.

Toerisme-promotie in Rotterdam

ROTTERDAM/WILLEMSTAD — Onder de naam Dutch Caribbean Promotion presenteren de Arubaanse en Antilliaanse reis- en hotelwereld zich vrijdag in het Rotterdamse World Center. Vrijdag komen de Nederlandse touroperators naar Rotterdam om met het Antilliaans-Arubaanse gezelschap kennis te maken, zaterdag is de show open voor het grote publiek. Het evenement zal worden bijgewoond door de beide gevolmachtigde ministers. Van Arubaanse zijde komt minister Eddy Briesen naar Rotterdam.

Procureur-generaal Pietersz:

"Hongerstaking oneigenlijk pressie-middel"

WILLEMSTAD — Bij de installatie van vijf nieuwe rechters, die gisteren plaatsvond tijdens een plechtige zitting van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie, deed procureur-generaal mr. R.F. Pietersz enkele opmerkelijke uitspraken over de stand van zaken in de Antilliaanse rechtspleging. "De rechtspleging is voortdurend in beweging en staat onder druk. De indruk wordt gewekt alsof niemand binnen het justitieel apparaat daarbij stilstaat. Die verkeerde indruk kan de wanstaltige vertoning van een oneigenlijk pressiemiddel ter bereiking van een oneigenlijk doel tot gevolg hebben hebben", aldus mr. Pietersz, die daarmee de recente hongerstaking van Michiel Bijkerk ernstig bekritiseerde.

Het openbaar ministerie probeert sinds jaren middels vertegenwoordigingen in allerlei wetgevingscommissies richting te geven aan noodzakelijke aanpassingen, aldus de procureur-generaal. Voorbeelden daarvan zijn met name het ontwerp wetboek van strafvordering, de telefoontap, de kosteloze rechtsbijstand en de opiumlandsverordening. "Er vindt terdege een reflectie plaats die geboden is vanwege de toename van het aantal zaken en de complexiteit daarvan." Een selectief beleid is dan ook noodzakelijk geworden. Meer tijd en energie dient gestoken te worden in de zware, georganiseerde- en geweldsmisdrijven, zo meent mr. Pietersz.

Het is onjuist te veronderstellen dat het justitieel apparaat alle strafbare gedragingen zou kunnen opsporen, vervolgen en de opgelegde straffen executeren. Van een overbelast justitieel apparaat kan dat niet verwacht worden, meent hij. De procureur-generaal ziet wel een aantal mogelijkheden om de overbelasting voor een groot deel weg te werken. "Alle oneigenlijke taken van het justitieel apparaat zouden moeten worden afgestoten gepaard gaand met een kwalitatieve versterking op het personele vlak." Ook een andersoortige, snellere behandeling van de kleine criminaliteit, bij voorbeeld middels alternatieve sancties en het betalen van geldboetes, kan soelaas bieden, aldus mr. Pietersz.

GEVANGENIS

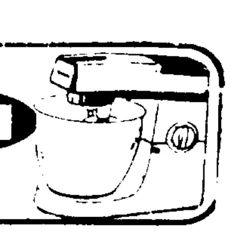
Ook de gevangenis baart het openbaar mininsterie zorgen. Er zijn voorstellen gedaan aan de minister om de scheefgroei van opnamecapaciteit en het feitelijk opname-bestand - de gevangenis is te klein geworden -om te buigen. Er is inmiddels een werkgroep geïnstalleerd die onder leiding van het OM wil komen tot noodzakelijke aanpassingen in het gevangeniswezen. "Ook bij de gevangenis verwachten wij op korte termijn kwalitatieve versterking."

Het OM op St. Maarten heeft uitbreiding gekregen met een tweede officier van justitie, mr. Stein. Binnenkort zal ook Curaçao over een extra officier van justitie kunnen beschikken. Mr. Pieters is overigens van mening dat ook de griffie en met name de strafsectie bij het hof - zowel op St. Maarten als Curaçao - de nodige versterking zal moeten krijgen. Na de knelpunten in de Antilliaanse rechtspleging de revue te hebben laten passeren, richtte de procureur-generaal het woord tot de nieuwe rechters. "Zoals wij Antillianen geen navelstaarders moeten zijn, onbewust van de grote en belangrijke dingen die om ons heen gebeuren, zo zult u hier ervaren dat Nederland niet het middelpunt der aarde is. Door uw rechtspraak geeft u richting aan de ontwikkeling van een jong land, van 'un pueblo na kaminada' met een staatkundige structuur die, hoe wankel nog, toch in evenwicht lijkt te zijn. Een land ook dat niet een stukje Nederland is, hoeft te zijn of wenst te zijn."

Smits vandaag naar Suriname

WILLEMSTAD — Vandaag reist minister van HIW drs. ing. Chucho Smits naar Suriname. Smits zal aldaar op maandag de inauguratieplechtigheid bijwonen van de gekozen president van de republiek Suriname Runaldo Ronald Venetiaan. Smits zal op de reis vergezeld worden door Edward Heerenveen van de afdeling Voorlichting van de Raad van Ministers.

De minister zal 17 september terugkeren.

Paspoort ingaande januari fiks duurder

WILLEMSTAD — Het paspoort wordt per 1 januari 1992 aanzienlijk duurder op de Antillen: de prijs van het reisdocument schiet met 48.50 gulden omhoog.

De Nederlandse ambtenaar Storteles van binnenlandse zaken uit Den Haag gaf gistermorgen aan de gezaghebbers van Curaçao, Saba, St.Eustatius en Bonaire uitleg over de regels met betrekking tot het nieuwe paspoort: het reisdocument kan per 1 januari niet meer worden verlengd. Na een geldigheidsduur van vijf jaar moet er een nieuw paspoort worden aangevraagd.

Kinderen tot en met zestien jaar kunnen vanaf 1 januari zowel in het paspoort van de moeder als in het paspoort van de vader bijgeschreven worden. Nu mogen kinderen tot en met hun twaalfde jaar alleen worden opgenomen in het reisdocument van hetzij de moeder, hetzij de vader.

Het paspoort kan in 1992 ook voor een kortere periode dan vijf jaar worden uitgeschreven: dit voorschrift is van toepassing op personen die naar het buitenland willen, maar waarvan het Openbaar ministerie weet dat zij in de nabije toekomt voor de rechter moeten verschijnen. Zij krijgen, in overleg met het Openbaar Ministerie, een paspoort met een geldigheidsduur van enkele maanden. Het aantal landen dat zij mogen bezoeken is dan ook beperkt.

Gezaghebber mr. George Soliana van Bonaire verklaarde tijdens de persconferentie dat het publiek van de Antillen tijdig informatie moet krijgen over de nieuwe regels omtrent het paspoort. "Het publiek moet begrijpen dat de regering van het koninkrijk ons deze verhoogde prijs heeft opgelegd," aldus Soleana.

Succesvol bezoek besloten

EG-ambassadeurs: over Antillen niets dan lof

WILLEMSTAD — Het bezoek van een week dat de 12 EG-ambassadeurs aan de Antillen brachten heeft een lang bestaand vooroordeel en stereotype kijk weggehaald en de kennis van zaken over deze eilanden - die er in veel gevallen niet eens was - enorm vergroot. Het bezoek is daarom zowel voor de ambassadeurs als de eilanden een heel gunstige gebleken. "De banden zijn duidelijk vergroot."

Dat verklaarde gisteren koninkrijksamassadeur tevens voorzitter, mr Peter Nieman, aan het einde van het verblijf, dat de delegatieleden ook een dag naar Aruba en Bonaire bracht. De ambassadeurs waren, zo zei Nieman, bijzonder onder de indruk van de soliditeit van deze eilanden hun dynamiek, hun mensen èn ook zeker hun premier Maria Liberia: een heel bijzondere, competente en charmante vrouw, noemde hij haar.

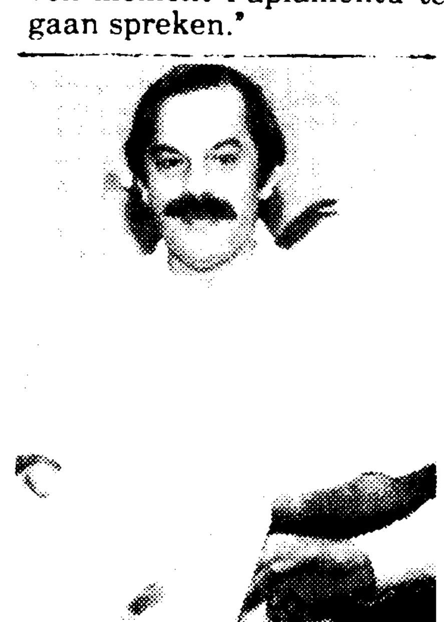
Gisteravond zijn de ambassadeurs weer huiswaarts gekeerd na een week op met name Curaçao te hebben doorgebracht. Hier ontmoette men de regering en het bedrijfsleven, werden rondleidingen georganiseerd en vonden verder de nodige sightseeing-trips plaats.

Nieman was kort en krachtig in zijn omschrijving van de algemene indrukken: die zijn zeer positief te noemen. Hij vindt het belangrijk dat zijn collega's van de EG de overzeese rijksdelen zouden bezoeken niet op de laatste plaats omdat de afgelopen 6 maanden in EG-verband zeer intensief werd gedebateerd over het nieuwe associatiebesluit voor Landen en Gebieden Overzee (LGO-landen). Na veel touwtrekken - velen waren er tegen - lukte het toch dat nieuwe besluit goedgekeurd te krijgen waardoor produkten via de Antillen en Aruba veel gemakkelijker toegang krijgen tot de EG-markt. Volgens Nieman was die tegenstand ondermeer het gevolg van een gebrek aan kennis en inzicht: die heeft men nu wel en dat zal zeker een gunstige invloed op toekomstige vraagstukken die de Antillen/Aruba aangaan.

Ook Karel Trojan, adjunct secretaris van de Europese Commissie die de reis meemaakte, is overtuigd van het nut van deze reis. Het is goed dat ook niet-Nederlanders kennis maken met deze eilanden."Men besefte dat deze eilanden, naast het toerisme, vele assets hebben." Volgens Trojan zal de Europese eenwording overigens geen nadelen maar enkel voordelen hebben voor deze eilanden, hoewel die veranderingen, zoals het wegvallen van de grenscontrole, niet zoveel veranderingen met zich meebrengen voor de Antillen. De kritiek van een groep Europese Nederlanders (op Curaçao) over de eenzijdige toelatings- en vestigingsrestricties zei hij begrijpelijk te vinden vanwege het 'reciprociteitsprobleem. 'Als de economiën zich op deze wijze blijven ontwikkelen, zullen die restricties, die vooral ter bescherming van de economie is, wellicht niet meer nodig zijn, aldus Trojan.

Het ambassadeurs-bezoek was gisteren trouwens aanleiding voor een voorpagina-artikel in het NRC Handelsblad: daarin wordt de reis duur genoemd. Nieman bleek daarover niet veel los te laten: over cijfers wordt geen openbaarhied gegeven, zei hij, er aan toevoegende de kritiek 'onterecht' te vinden. "Het enige dat ik hierover kwijt wil is dat de medewerking van de Antiliaanse samenleving zeer opmerkelijk was."

De ambassadeur uit Portugal, die van januari tot juli 1992 voorzitter zal zijn, was ook blij deze eilanden bezocht te hebben: die vertonen veel overeenkomsten met de Portugese eilanden, meent hij. Leuk vond hij de aanwezigheid van zoveel Portugezen en hun betrokkenheid in de gemeenschap. "Het is goed dat de economieën worden gediversificeerd en dat men zich niet richt op massa-toerisme." De taal (waarin veel Portugees voorkomt) vond hij prachtig. "Ik was geneigd om op een gegeven moment Papiamentu te gaan spreken."

WILLEMSTAD — Onlangs ontving minister van onderwijs en cultuur een exemplaar van de 'Proceedings' van de 13th International Congress for Caribbean Archeology, die in 1989 op Curaçao werd gehouden. Deze 'Proceedings', die door het Archeologisch-Antropologisch Instituut Nederlandse Antillen (AAINA) zijn uitgegeven onder de redactie van drs. Edwin Ayubi en dr. Jay Haviser, bestaat uit twee delen en telt zo'n 980 pagina's. Het is een belangrijke bijdrage tot onze kennis van de archeologie van het Caribisch gebied.

WAARSCHUWING

De commandant van de marinierskazerne Savaneta maakt bekend dat op dinsdag 17 SEPTEMBER 1991 van 07.00 uur tot 22.00 uur een schoolschietoefening gehouden zal worden op het terrein Analsut.
Er zal geschoten worden met scherpe munitie.
Het onveilig gebied aan landzijde zal afgebakend worden met rode vlaggen en waarschuwingsborden.

ORANJESTAD — Op maandag 23 september zal er gestart worden met verschillende zwemcursussen, waaronder peuterzwemmen, kleuterswemmen, zwemmen voor volwassenen, aqua-aerobics en zwemtechniek/training. De cursussen lopen van 23 september tot en met 7 december en worden gegeven door Ella Becker op de Surfside Beachclub.

Voor informatie/inschrijving kan men op 13, 14, 15, 20, 21 en 22 september 's middags van twee tot zes uur, terecht bij Ella Becker op de Surfsidebeach.

Werleman wil opheldering over jacht op goudschip

ORANJESTAD — Statenlid [illegible] Werleman [illegible] schriftelijk [illegible] aan de [minister] van Vervoer en Communicatie over werk[nemers] [illegible] Arubus die in [illegible] zullen [illegible] van een [illegible] en over [illegible] aan [illegible] gezonken [illegible].

[illegible] minister het [illegible] infor[meren] [illegible] Arubus een der afdelingen gesloten werd, waardoor werknemers op die afdelingen niet langer wacht kunnen lopen en achteruitgaan in salaris en of de werkzaamheden op de betrokken afdeling aan een particulier bedrijf gecontracteerd werd. Werleman vraagt of de minister bereid is het onderhavig contract ter inzage te sturen aan het parlement.

Over het "goudschip" vraagt Werleman of de minister zelf toestemming gaf aan een buitenlander om naar de goudschat te zoeken; of de betrokken buitenlander zich niet gehouden heeft aan de luchtvaartreglementen; als de minister zelf geen toestemming heeft gegeven hoe het dan mogelijk is dat een andere minister toestemming gaf zoals in de pers gepubliceerd werd.

Het Statenlid vraagt nog of de minister niet van mening is dat deze hele goudschatoperatie illegaal is en of de minister bereid is in een vergadering van de Centrale Commissie van de Staten het parlement te informeren over de ontwikkelingen rond de 'Vera'.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
zaterdag
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **La Bella del Alhambra** (musical/drama, 18 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur **Not Without My Daughter** (drama, 14 jr.).
zondag
DRIVE-IN: 21.00 uur **La Bella del**

Alhambra (musical/drama, 18 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur **Not Without My Daughter** (drama, 14 jr.)

****

BOTICA (nachtdienst)
Pabao brug: Santa Anna, tel.: 28181.
Pariba di brug: San Nicolas.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
zaterdag+zondag
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: dokter T.HK. Lin, Noord 68, tel.: 21522/22694.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter D. Bislip via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833/zaterdag en zondag van 09.00-10.00/17.00-18.00 uur) of via Alarmcentrum (115).

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk, gelieve Alarmcen-

trale op te bellen, **tel.: 115.**

****

CENTRÓ MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft dra L.G. Beke-Martinez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur.
Maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

ZATERDAG: 18.00 Father Murphy; 18.50 Style with Elsa Klensch; 19.10 Big Story; 19.30 Punky Brewster; 20.00 Headhunters Legacy; 21.00 Prime News; 22.00 Movie: 'Best Revenge'; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.00 Cartoons: 'Tale of Two Critters'; 17.45 Movie: 'Mr. Boogedy' 18.30 Cagney & Lacey; 19.30 Showtime; 20.30 Week in Review; 21.30 Video Clips; 21.45 Movie: 'Kids like These'; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

DIVERSEN
LEZING: 21.00 uur over sportmedicijnen (spr.: dr. Omar Reyes uit Venezuela) -auditorium Bushiri Beach Hotel.

****

ZONDAG
DIVERSEN
FILMLIGA ARUBA: 20.30 uur vertoning film Rebel without A Cause' (1955, VS) -expositiezaal Cas di Cultura.

SPORT
GOLF **(36-hole Heineken toernooi):** 08.00 uur finale toernooi - Aruba Golfclub.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 0f 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

****

A/B VAN DE 'BANCKERT': 09.30 uur kerkdienst - haven van Oranjestad.

****

Academisch jaar geopend

Eindfase doctoraalstudie mogelijk dank zij compleet docentenkorps

ORANJESTAD — Gisteravond werd het academisch jaar 1991-1992 aan de Universiteit van Aruba (UA) geopend. De rector mr. drs. Piet Pronk heeft in zijn toespraak de aanwezigen op de hoogte gebracht van de stand van zaken met betrekking tot de universiteit.

In het komende jaar zal nog het tweede en laatste onderdeel van de doctoraalstudie worden aangeboden. Hiertoe zijn twee nieuwe parttime medewerkers aangetrokken, mr. A.R. Bermudez voor Belastingrecht en drs. E.S. Morales voor Internationaal Publiekrecht. Zo is het docentenkorps, bestaande uit vijf full-time en zeven part-time medewerkers, compleet geworden. In het komende jaar zullen door een viertal gasthoogleraren de volgende keuzevakken worden gegeven: Internationaal Privaatrecht, Rechtsinformatica, Rechten van de Mens en Bankrecht. Met uitzondering van (alleen dit jaar) Rechtsinformatica, kunnen ook niet-studenten aan de keuzevakken deelnemen. Na jarenlange voorbereidingen en relatief hoge investeringen isde voor het keuzevak Rechtsinformatica benodigde computerpracticum nu gereedgekomen.

Binnen afzienbare tijd zullen naar alle waarschijnlijkheid opnieuw twintig studenten het kandidaatsexamen behalen, zodat het totaal aantal doctoraalstudenten bij de aanvang van dit studiejaar op ongeveer veertig wordt geschat. De eerste afgestu eerden worden in de eerste helft van 1993, wellicht reeds eind 1992 verwacht. Het aantal studenten in de kandidaatsfase ligt iets hoger, zodat de totale studentenpopulatie tachtig tot negentig studenten zal bedragen. Het optrekken van het maximumbedrag voor de studiefinanciering heeft een positiebe invloed gehad op de aanmelding. Om volledig te kunnen concurreren met soorgelijke studiemogelijkheden elders in het Koninkrijk, pleitte de rector echter opnieuw voor het op Aruba realiseren van het (vrije) basisbeursgedeelte.

Naast de continu ingebouwde kwaliteitsbewaking is door het College van Curatoren in het kader van een externe kwaliteitsbewaking, een evaluatiecommissie ingesteld. De aan de commissie verstrekte opdracht luidt: het evalueren van de huidige activiteiten van de juridische faculteit en die van gelijkwaardigheid te toetsen door vergelijking met juridische studies aan Nederlandse universiteiten. Het rapport van de evaluatiecommissie kan aan het einde van dit kalenderjaar tegemoet worden gezien.

Op het gebied van maatschappelijke dienstverlening is de universiteit er in het afgelopen jaar in geslaagd een aantal voordrachten over verschillende onderwerpen te organiseren, die goed bezocht worden. Na het tweede semester van het komende studiejaar zal voor de rechtspraktijk op Aruba daarnaast nog een NBW-cursus worden georganiseerd. Verschillende medewerkers van de universiteit publiceerden in de vakpers, terwijl er eveneens artikelen voor een wat breder publiek door hen worden verzorgd in de dagbladpers. Ook verscheen er de eerste uitgave van een UA-cahier in de serie Arubaanse verkenningen.

Het proefschrift van een van de medewerkers over de staatkundige ontwikkeling van Aruba en de status aparte vordert gestadig. In samenwerking met de UNA is een jurisprudentiebundel op het gebied van het staatsen bestuursrecht tot stand gekomen, terwijl een boek over het bestuursrecht in de Nederlandse Antillen en op Aruba in voorbereiding is. Het komende jaar zal getracht worden een nog intensievere vorm van samenwerking tussen de UA en UNA te realiseren, waardoor de kwaliteit van onderwijs en onderzoek nog meer kan toenemen.

Na zeven jaar opgeschort te zijn geweest, zal op 11 oktober aanstaande Tienda di Ley weer opgestart worden. Alhoewel zelfstandig opererend, is de relatie van de Tienda di Ley met de universiteit niet alleen fysiek, in die zin dat onderdak wordt verleend. De UA-studenten zullen zorgen voor een regelmatige instroom van nieuwe wetswinkeliers. Bovendien zal een van de docenten zich als adviseur aan de Tienda di Ley verbinden.

Enkele maanden geleden werd door het College van Curatoren aan de regering een voorstel voor de oprichting van een Sociaal-Economische Faculteit gepresenteerd. Op korte termijn zal een andere uitwerking van de wijze van financiering van deze tweede faculteit dienen te geschiedenen om daadwerkelijk met de voorbereidingen te kunnen starten. Deze faculteit zal in samenwerking met een of meer buitenlandse instituten opgezet worden. De nieuwe studierichting zal in de eerste plaats moeten voorzien in de steeds groeiende behoefte aan top- en middenkader op financieel-economisch gebied.

De vaker gelanceerde gedachte om het Instituto Pedagogico Arubano als vorm van hoger beroepsonderwijs bij voorbeeld middels een op te richten Pedagogisch Didactische Faculteit te incorporeren binnen de universiteit, is reeds onderwerp van gesprek geweest en zal verder onderzocht moeten worden.

Het uiteindelijke beeld, dat van de universiteit gerealiseerd moet worden, is dat van een klein instituut met een klein aantal faculteiten, met daarnaast vele activiteiten op een zo breed mogelijk maatschappelijk terrein. Dit alles is niet mogelijk zonder samenwerkingsvormen te creëren met buitenlandse instituten. Bovendien is de realisatie hiervan afhankelijk van de volledige steun, ook financieel, van alle sectoren uit de gemeenschap.

Kandidaat gouverneur

■ *ORANJESTAD — Apolonio 'Pooy' Werleman zal — zoals gisteren reeds vermeld — worden voorgedragen als kandidaat voor het gouverneurschap van Aruba als opvolger van Felipe Tromp, die 1 januari 1992 aftreedt. De voordracht van Werleman werd gisteren bevestigd door premier Nelson Oduber, welke voordracht unaniem geschiedde. Oppositieleider mr. Henny Eman verklaarde dat de AVP volledig achter de kandidatuur van Werleman staat.*

Pooy Werleman reist binnenkort naar Nederland voor onder andere een onderhoud met de minister van koninkrijkszaken mr. Ernst Hirsch Ballin, de persoon die de voordracht van Werleman zal doen aan de koninkrijksregering die de uiteindelijke beslissing neemt.

Rivalen melden beiden ontdekking goudschip

ORANJESTAD — Philip Janca, die op zoek is naar de goudschat aan boord van het gezonken schip 'Vera', heeft gisteren gemeld dat drie tot vier mijl ten noorden van Aruba op een diepte van 1100 voet een wrak ontdekt is. Janca kon niet met zekerheid zeggen of het wrak de 'Vera' is. Rivaal Alfredo Pichardo liet ook weten gisteren op dezelfde plaats een wrak te hebben ontdekt.

Zoals bekend, verricht Philips Janca zijn onderzoeken met gebruikmaking van een helikopter met geperfectioneerde equipment aan boord. Hij verklaarde een schip te laten overkomen om vast te kunnen stellen of het ontdekte wrak de 'Vera' is en of er inderdaad goudstaven aan boord zijn. Gisteren heeft Janca via zijn advocaat mr. John van der Kuyp de ontdekking van het wrak bij de overheid laten registreren.

Van de andere kant gaf Alfredo Pichardo te kennen dat ook de 'Kommandor Surveyor', waarmee hij zijn onderzoeken doet, gisteren op de aangegeven plaats het wrak van de vera' had ontdekt. Registratie hiervan werd gistermorgen om tien minuten over elf bij de politie gedaan. Hij wenste verder niet op de zaak in te gaan.

Bubali bedreigd

LANG VOORDAT Aruba's eerste toerist aankwam, vlogen elk jaar al tienduizenden gasten uit Canada, de Verenigde Staten en Venezuela naar onze kusten om er uit te rusten en te eten. Het ging hier niet om vermoeide mensen, maar om vogels die op hun reis naar het noorden of zuiden de salinja's van Aruba bezochten.

Toen de toeristen er eenmaal waren, moesten de vogels een stukje opschuiven, maar tegelijkertijd gebeurde er iets moois. Het gezuiverde afvalwater van de hotels vormde bij Bubali vanaf 1973 een zoetwaterplas, waar al snel planten, vissen, libellen en andere dieren zich in vestigden. Voor vogels was dit een rijk gedekte tafel, en veel soorten die Aruba voor die tijd links lieten liggen, kozen nu ook de Bubaliplas als bestemming.

Sinds de plas er is, zijn zeker 27 nieuwe vogelsoorten voor het eerst op Aruba gesignaleerd, waaronder ibissen en reigersoorten. Andere soorten die al eerder op aruba voorkwamen, konden zich nu sterk uitbreiden of bleven langer op Aruba als broedvogel, zoals de aalscholver.

Elk seizoen zijn nu veel vogels te zien, al zijn het niet steeds dezelfde. Soms zijn er veel gasten uit Noord-Amerika, soms meer uit Venezuela, soms veel nesten en jongen van vogels die hier broeden. Om in toeristische termen te blijven, zou je kunnen stellen dat de Bubaliplas een groot 'time sharing'-complex is, terwijl sommige gasten zich permanent op Aruba hebben gevestigd. Er broeden zo'n vijftien soorten vogels. Verder zijn er nog zo;n dertig soorten die de plas als vaste plek hebben en nog tientallen die ook elders op Aruba te zien zijn, maar ook graag naar Bubali komen. Daarnaast zijn er ook nieuwe plantensoorten meegekomen, die tevens bijdragen aan de zuivering van het afvalwater en is de plas ook broedplaats voor libellen, kikkers en andere dieren. Het geheel levert een plaatje op wat in elke brochure van Aruba terugkomt.

Dat is fijn voor Aruba, maar ook voor andere landen. De Bubaliplas is namelijk van internationale betekenis. Enerzijds voor vogelstudie, want veel vogeldeskundigen komen graag hier kijken. Maar anderzijds levert bubali voedsel en bescherming voor veel vogels uit andere landen, en draagt zo bij aan de internationale vogelstand. Veel soorten die hier komen, zijn elders zeldzaam of bedreigd. In veel landen zijn lagunes en salinja's plaatsen waar het belang van vogels het moet afleggen tegen het belang van toerisme.

Om die reden is er dan ook een internationale overeenkomst gesloten ter bescherming van watervogels, die ook door Aruba is ondertekend, en waardoor onder andere het Spaans Lagoen beschermd dient te worden (de 'wetlands convention'). In 1978 besloot het toenmalige Bestuurscollege van Aruba de Bubaliplas de status van natuurreservaat te geven. Wat die status precies inhoudt, zal moeten blijken uit de werkwijze van de huidige regering.

Uit krantenberichten valt namelijk af te leiden, dat het grootste deel van het water uit de zuiveringsinstallatie tot nu toe de plas van water voorzag, gebruikt zal gaan worden voor een aan te leggen golfterrein bij Arashi. In dit klimaat is het onderhouden van een grote grasvlakte een waterslorpend gebeuren. Hierbij moet bedacht worden dat het water in de Bubaliplas wel schoon lijkt, maar dat het water dat van de zuiveringsinstallatie afkomt voor menselijk gebruik nog lang niet geschikt is. De vraag is wie er straks wil golfen op 'shit-watergrass'.

De gevolgen voor de Bubaliplas zelf zijn rampzalig, behalve dat een groot deel van de vogels weer zal verdwijnen, zal er een stinkende modderpoel ontstaan die bovendien vergiftigd is met zware metalen. Het slib is nergens naar toe af te voeren en dempen zou leiden tot grote wateroverlast in de naburige omgeving. Zullen toeristen straks begrijpen dat het veranderen van een fraaie groene plas vol vogels in een stinkende zwarte poel allemaal bedoeld is voor die enkele golfers onder hun?

Toeristen zijn belangrijk voor ons. Maar vogels zijn dat ook. Zij zijn mooi om naar te kijken, eten enorme hoeveelheden muggelarven op en vormen een schakel in de natuur die je niet zomaar kunt wegnemen zonder grote gevolgen. Plaatsen als Bubali worden steeds zeldzamer en beschermen ook vogels uit dezelfde landen als waar de toeristen vandaan komen. Ook toeristen beseffen dat meer en meer. Er is zelfs al sprake van een 'ecotoerismetrend', waarbij de toerist juist een land bezoekt vanwege de variëteit die in de natuur te beleven is. Omgekeerd geredeneerd: als een eiland steeds kaler en levenlozer wordt, zal het op den duur ook voor toeristen minder interessant worden.

Maar Aruba is ook van de Arubanen. Er is al veel natuur geofferd om meer toeristen en meer inkomsten te krijgen. Maar wat is geld waard als er niets meer is om naar te kijken of je kinderen te laten spelen? Wat zal het volgende offer zijn? Het spaans Lagoen? De Commandeursbaai? Fontein?

Het was een goed besluit Bubali tot natuurreservaat te verklaren. Een land dat het kwetsbare beschermt, vertoont beschaving.

STIMARUBA
vereniging voor natuurstudie en milieubescherming
(in oprichting)
(contactpersoon: Dirk Jan Boerwinkel, Barcadera 9-A, tel.: 22061)

***

De Zweedse verzekeringsmaatschappij AB NJORD is failliet. De directie bleek niet in staat de benodigde 600 miljoen Zweedse kroon (f 186 miljoen) op tafel te leggen die nodig waren geweest om het bankroet te voorkomen. De problemen bij de verzekeraar ontstonden toen AB Njord aan twee banken kredietgaranties had verstrekt die het niet had herverzekerd bij een derde partij.

Uitmuntend cadeau

■ *ORANJESTAD — Chris van Draanen, directeur van de Rijksmunt in Nederland, heeft tijdens zijn verblijf op Aruba een bezoek gebracht aan minister van financiën ing. Roland Laclé. Bij die gelegenheid schonk Van Draanen een munt van de Olympische Spelen 1992 die met Aruba te maken heeft aan de minister, die bij aanvaarding van het geschenk een brede glimlach liet zien.*

Op de foto vlnr: Boy Escalona, vertegenwoordiger van Rijksmunt op Aruba; minister Laclé en directeur Rijksmunt Van Draanen.

Militaire uitwisseling met Porto Rico

ORANJESTAD — Zesendertig personen van de Puerto Rico Army National Guard (PRANG) zijn tot en met 21 september voor een uitwisselingstraining op Marinierskazerne Savaneta.

Gedurende deze dagen volgen zij een opleiding voor het uitvoeren van kleinschalige amphibische operaties. In dezelfde periode volgt een pelotin van de 22e INFCIE een training op Puerto Rico. Dit peloton bestaat geheel uit reservisten die iedere maand drie dagen op moet komen of per jaar een aangesloten periode van vijftien dagen. Het peloton staat onder leiding van tweede luitenant Cintrón.

Het is voor de eerste maal dat deze uitwisseling met Puerto Rico plaatsvindt.

Boek en borstbeeld bij 50 jaar Charlie's bar

ORANJESTAD — Op woensdag 18 september wordt het feit herdacht dat Charlie's Bar, in de hoofdstraat van San Nicolas, vijftig jaar geleden geopend werd door Charles 'Charlie' Brouns. Deze populaire bar hoeft geen enkele introductie lokaal noch internationaal. Er bestaat niet één zeeman die Charlie's Bar niet kent, is een veel gehoorde uitspraak.

Collega Donny Laclé van de Beurs- en Nieuwsberichten heeft een boek geschreven over '50 Jaar Charlie's Bar' en zal woensdag het eerste exemplaar overhandigen aan Maria Brouns, weduwe van de in 1989 overleden Charlie Brouns.

Voorts zal er de onthulling plaatsvinden van een door beeldhouwster Maritza Erasmus gemaakt borstbeeld van Charlie Brouns en zal een aantal liefdadigheidsinstellingen in San Nicolas een vijftig-jaar cheque in ontvangst mogen nemen.

Bush: perfecte gezondheid

WASHINGTON - De gezondheid van president George Bush is uitstekend. Het probleem van de onregelmatige hartslag is overwonnen.

Dit deelde de Witte Huiswoordvoerder Marlin Fitzwater vrijdag mee. De Amerikaanse president werd vrijdag aan een munitieus onderzoek onderworpen in het Bethesda-ziekenhuis. Er werd niets onregelmatigs meer vastgesteld. Een van de lijfartsen, dr. Bruce Lloyd zei desgevraagd dat er medisch gezien geen beletselen zijn voor de 67-jarige Bush om zich weer kandidaat te stellen voor het presidentschap.

Benzineprijzen

ORANJESTAD — Directie Economische Zaken, Handel en Industrie heeft nieuwe prijzen vastgesteld voor de verkoop van benzine, kerosine en diesel bij de pompstations.

Ingaande woensdag 18 september zullen de volgende prijzen gelden: benzine unleaded 107,5 cent, benzine extra 104,6 cent en kerosine 72,4 cent en gasolie (diesel) 70,3 per liter.

Mogelijkheid acties wordt niet uitgesloten ·

Trainers wachten uitspraak hoger beroep strafzaak af

EINDHOVEN - De trainers uit het betaalde voetbal, in groten getale bijeen te Eindhoven, hebben besloten nog niet onmiddellijk in actie te komen tegen de straffen, die de tuchtcommissie recentelijk tegen relatief kleine vergrijpen heeft opgelegd.

De professionele oefenmeesters, tegenwoordig georganiseerd in een aparte tak van de trainersvakbond VVON, blijven van mening dat de strafmaat gehanteerd voor de nieuwe FIFA-richtlijnen in geen enkele verhouding staat tot het vergrijp. Een rode kaart voor een handsbal levert vooralsnog een schorsing van drie duels op.

"We blijven op het standpunt staat dat dit niet kan en in geen enkele verhouding staat tot wat in de ons omringende landen gebeurt", aldus Leo Beenhakker, woordvoerder van de oefenmeesters.

"Nu dient echter voor de eerste keer een hoger beroepszaak. We zullen de uitspraak afwachten. Besluit de commissie van beroep de straf van drie duels voor een handsbal om te zetten in een wedstrijd, dan neem ik aan dat dit ook voor de tuchtcommissie de nieuwe norm wordt. In dat geval doen wij niets meer."

Liever hadden de oefenmeesters, samen met de spelersvakbond VVCS, al voor het hoger beroep spoedoverleg met KNVB en tuchtcommissie gehad. "De andere partijen wachten echter liever eerst af", verklaarde Beenhakker. Wel is met sectie-bestuurslid Vilé de afspraak gemaakt, dat mocht er na de uitspraak in het hoger beroep nog onvrede bestaan, het spoedappel op korte termijn zal volgen.

OVERBODIG

In het hoger beroep wordt onder andere de zaak van Volkerink in behandeling genomen. De speler van Emmen kreeg in de vriendschappelijke wedstrijd tegen Dundee United de rode kaart wegens een handsbal. Hij werd drie duels geschorst. "Wordt dat omgezet in een duel", zegt Beenhakker, "dan lijkt me bijvoorbeeld de beroepszaak van John de Wolf - zelfde straf, zelfde vergrijp - volgende week overbodig."

De trainers hebben geen andere keus dan zich neer te leggen bij de nieuwe regels van de FIFA, die zeggen dat overtredingen op doorgebroken tegenstanders de rode kaart tot gevolg hebben. Dat wil niet zeggen dat de oefenmeesters het eens zijn met de veranderde normen.

Beenhakker: "Ik blijf erbij dat men verkeerd bezig is. Met het aanpassen van de regels, die toch het attractieve spel dienen te bevorderen, gaat men uit van de verdedigende partij. Men zou moeten uitgaan van de aanvallende partij. Dat bevordert de amusementswaarde."

De technisch directeur ziet meer in beperkende maatregelen voor de ploeg in balbezit. "Verbiedt bijvoorbeeld terugspelen op de doelman als de bal eenmaal uit het strafschopgebied is geweest.

Bij basketbal mag een partij die op de helft van de tegenstander is niet meer naar de eigen helft terug. Een duel tussen Ajax en MVV zonder terugspeelballen wordt heel anders. Op die manier kan een defensief ingestelde club de strijd niet meer voortdurend ontlopen."

Washington acht Grieks-Turks overleg mislukt

VS: deze maand geen Cyprus-conferentie

WASHINGTON - Amerikaanse regerings-functionarissen hebben vrijdag gezegd dat de kans op een internationale VN-conferentie deze maand over Cyprus verkeken is na de mislukte ontmoeting van afgelopen woensdag tussen de Griekse premier Mitsotakis en de Turkse premier Yilmaz.

Woensdag gaf Mitsotakis een persverklaring uit die nergens repte over enige toenadering tussen beide landen, die op alle details over de conferentie van mening lijken te verschillen. Over de onderhandelingen lekt niets uit waardoor volslagen onduidelijk blijft voor de buitenwereld waarom men in Washington eerst zo optimistisch was over het welslagen van de conferentie. Een hoge ambtenaar in Washington zei dat er geen sprake is van een specifiek struikelblok. "Er zijn een vijf- tot tiental afzonderlijke onderwerpen... Die zijn allemaal het punt van overeenstemming genaderd", zei hij.

Na een bezoek aan Griekenland en Turkije had president George Bush en public gezegd dat de conferentie over Cyprus deze maand september een feit zou zijn en dat de hele kwestie "deze zomer" uit de wereld geholpen kon worden. Ambtenaren in Washington zeiden vrijdag dat de conferentie wellicht met niet meer dan een maand uitgesteld hoeft te worden.

Bush ging eerst naar Athene, vervolgens naar Turkije. Na overleg met de Turkse president Ozal zei Bush het Turkse voorstel best aanvaardbaar te vinden. In dat voorstel ligt impliciete erkenning van de Turkse republiek op Cyprus besloten. De Griekse regering reageerde onmiddellijk verontwaardigd. De Turkse premier Yilmaz meende na woensdag dat "de meningsverschillen groter dan verwacht" zijn. Toch lijkt er enige vooruitgang te zijn. De premiers besloten woensdag namelijk een werkgroep in te stellen die een vriendschaps- en samenwerkingsverdrag tussen Turkije en Griekenland moet voorbereiden, dat "zo snel mogelijk" door Mitsotakis ondertekend moet worden, tijdens een reeds toegezegd bezoek aan Ankara, waarvan de datum echter nog niet vaststaat.

Slachtoffers van Pinochet

■ *SANTIAGO - Op de Algemene begraafplaats in de Chileense hoofdstad is men nog steeds bezig met het bergen van daar anoniem begraven slachtoffers van het militaire bewind indertijd onder generaal Augusto Pinochet. Er zijn op deze manier al 84 lichamen ontdekt in naamloze graven.*
(AFP-satellietfoto)

WASHINGTON - De Amerikaanse president George Bush heeft woensdag diplomaten van de Baltische staten ontvangen die jarenlang hun regeringen in ballingschap vertegenwoordigden. De president kondigde aan dat Amerikaanse vrijwilligers naar de nu onafhankelijk geworden Baltische staten worden uitgezonden in het kader van een uit zes punten bestaand steunprogramma.

Tijdens bezoek Baker aan SU-geheime dienst:

KGB-chef: grootste vraag: wie is vijand?

MOSKOU - Het nieuwe hoofd van de Sovjet-staatsveiligheidsdienst KGB heeft vrijdag verklaard te verwachten dat de Verenigde Staten en de Sovjetunie minder spionage bij elkaar zullen plegen nu de betrekkingen tussen de supermogendheden sterk zijn verbeterd.

"Ik denk dat wij dat op wederzijdse basis zullen doen", zei de hervormingsgezinde KGB-chef Vadim Bakatin aan het begin van besprekingen die hij vrijdag voerde met de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, James Baker. "Binnen de KGB is de belangrijkste vraag: Wie is onze tegenstander", zei Bakatin tegen verslaggevers. "De KGB is nu die tegenstander kwijt".

Washington en Moskou hebben elkaar tientallen jaren fanatiek bespioneerd, een bron van intens wantrouwen dat een voedingsbodem we d voor de Koude oorlog en verhalen over geheime operaties. De strijd achter de schermen tussen de KGB en de Amerikaanse CIA -die een uitgebreide catalogus aan spionage-films en romans en memoires van (dubbel-)agenten opleverde - leek vrijdag verleden tijd, toen Baker wees op het ongewone van zijn ontmoeting met het KGB-hoofd. "Ik denk niet dat iets de veranderingen in de Sovjetunie beter kan symboliseren dan het feit dat de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken hier wordt ontvangen in het KGB-hoofdkwartier", verklaarde Baker.

Bakatin zei dat nu de banden tussen de supermogendheden worden versterkt, de KGB schoon schip wil maken. "We moeten veel werk afleveren om een nieuw beeld te scheppen, waarbij wij helemaal geen vijanden hebben", zei hij.

Met ondertekening morgen door De Klerk, Mandela, Buthelezi:

In Zuid-Afrika ambitieus vredesakkoord van kracht

JOHANNESBURG - Morgen (zaterdag) zullen president F.W.de Klerk, nationaal vredesakkoord ANC-president Nelson Mandela, Zulu-leider Mangosuthu Buthelezi en vertegenwoordigers van een aantal kleinere partijen (maar minus extreemrechts) het ambitieuze nationale vredesakkoord tekenen.

Daarin worden gedragsregels opgenomen voor politieke partijen en veiligheidstroepen en het voorziet ook in de oprichting van waarnemers-comités, een permanent vredessecretariaat en een commissie die onderzoek gaat plegen naar de oorzaken van ernstig - politiek - geweld. Het hoofddoel ervan is een eind te maken aan het politieke geweld, dat het afgelopen jaar in de zwarte steden al aan meer dan drieduizend mensen het leven heeft gekost.

Over het concept is gedurende enkele maanden in kleine groepen onderhandeld. De meeste lastige onderwerpen zijn nog steeds onderwerp van gesprek. De belangrijkste elementen van het akkoord, waarvan de inhoud niet veel meer zal veranderen, zijn:

een gedragscode voor politieke partijen en organisaties, die aangeeft dat zij mensen met andere politieke opvattingen niet zullen doden, intimideren of verwonden. Politieke partijen, hun leiders en symbolen mogen niet in diskrediet gebracht worden. Als deze codes worden overtreden, dan staan daar sancties op in de vorm van openbare verontschuldigingen en rectificaties in nieuwsmedia;

een hoofdstuk over de veiligheidstroepen, waarin staat dat de politie alle Zuidafrikanen beschermt ongeacht hun ras, religie, sekse of ethnische afkomst. De politie is rekenschap verschuldigd aan de maatschappij en moet vriendelijk en effectief optreden. Klachten door burgers geuit moeten snel opgetekend en onderzocht worden;

hoe de politie er precies uit gaat zien qua samenstelling, is nog een punt van onderhandeling. Datzelfde geldt voor het thema van de landsverdediging, hoewel daarover zo goed als overeenstemming is bereikt;

het dragen van gevaarlijke wapens tijdens politieke bijeenkomsten wordt geheel verboden. Tegen deze formulering maakte Inkatha aanvankelijk bezwaren, omdat de Inkatha-leden tijdens vergaderingen traditionele wapens als speren en panga's (lange messen) willen blijven dragen. Bronnen vertelden het ANP echter dat alle partijen ook op dit punt donderdagmorgen een overeenkomst hadden bereikt;

een onderdeel van het akkoord draagt de regering op zeer terughoudend te zijn in het aangaan van relaties met poliieke partijen en geen clandestine operaties van leger en politie te financieren. Overheidsgelden mogen voor deze doeleinden niet gebruikt worden;

het akkoord verbiedt de oprichting (en werking) van privé-legers, maar staat de vorming van zelfverdedigingsgroepen toe om individuele burgers en hun eigendommen te beschermen. (In een hoofdstuk van het akkoord staat overigens dat de sociaal-economische omstandigheden en de armoede bijdragen tot het geweld in Zuid-Afrika en dat deze problemen opgelost moeten worden).

Een onderzoekscommissie met aan het hoofd een rechter moet ideeën aandragen waardoor politiek geweld en vormen van intimidatie voorkomen kunnen worden.

DDR-topspion wil zich aan Bonn overgeven

BONN - De voortvluchtige Markus Wolf, die tot enkele jaren geleden een van de succesrijkste chefs van een geheime dienst in het Oostblok was, wil zich bij de Duitse justitie melden. Als voorwaarde stelt hij dat hij niet in voorarrest hoeft voorafgaand aan een proces. Dit heeft het televisiestation ARD donderdag gemeld.

Wolf is kort voor de Duitse hereniging in oktober vorig jaar naar de Sovjetunie uitgeweken. Eind augustus vertrok hij naar Wenen, na het mislukken van de staatsgreep tegen president Gorbatsjov van de SU waarbij zijn beschermers uit het Kremlin verdwenen. De 6?-jarige Wolf slaagde er in met spionnen te infiltreren in de Westduitse regering. Hij was jarenlang hoofd van de inlichtingendienst van het ministerie voor Staatsveiligheid (Stasi) van de vroegere DDR. Zijn bekendste agent was Gunther Guillaume, die zich op wist te werken tot secretaris van ex-bondskanselier Willy Brandt.

SU en VS gaan over tactische kernwapens praten

MOSKOU - De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, James Baker, heeft vrijdag in de SU overeenstemming bereikt over het beginnen van gesprekken over vermindering van het aantal taktische kernwapens, die bedoeld waren voor gebruik op de korte afstand op het slagveld, zoals nucleaire granaten.

Baker zei dit, aldus het Sovjetpersbureau TASS, na een gesprek met generaal Vladimir Lobov, de chef-staf van het Sovjetleger. De VS kondigden al eerder aan over deze categorie kernwapens onderhandelingen te willen beginnen, na afsluiting dit jaar van het START-verdrag voor intercontinentale kernraketten.

GRAZIANO ROCCHIGIANI BLIJFT EUROPEES KAMPIOEN

Arbiter staakt hard gevecht in negende ronde

Blanchard kan na nederlaag naar andere loopbaan uitzien

DUESSELDORF - Alex Blanchard moet een andere broodwinning gaan zoeken. De 33-jarige Amsterdammer heeft zijn beste tijd als profbokser gehad. Op vrijdag de dertiende verspeelde de lange halfzwaargewicht in Düsseldorf zijn laatste kans op een lucratieve verlenging van zijn loopbaan als prijsvechter.

De Britse arbiter O'Connol stopte in de negende ronde het keiharde gevecht tegen de Duitse titelhouder Graziano Rocchigiani, die zijn kampioensgordel voor de eerste keer verdedigde. Blanchard was zwaar aangeslagen, maar weigerde tegen de grond te gaan. Hangend in de touwen kreeg de uitdager een regen van klappen te verwerken.

Na twee minuten en tien seconden greep de arbiter terecht in. Voor de Berlijnse straatvechter was het de 32ste profzege op rij en de zestiende binnen de limiet. Blanchard leed zijn vierde (eervolle) nederlaag in zijn 48ste partij.

Beide boksers zagen er na het boeiende duel gehavend uit. Rocchigiani stootte hard, Blanchard scoorde vooral op techniek. Na twee ronden zat het rechteroog van de titelverdediger al dicht. Blanchard bleef het gezicht van zijn taaie opponent bewerken, maar kon geen beslissende schade toebrengen.

Na een voorzichtig begin kreeg Rocchigiani vanaf de derde ronde een groot overwicht. In elke rondgang kreeg hij kansen op een knock-out, maar Blanchard beschikte vrijdagavond over een enorm incasseringsvermogen. In de negende ronde vond de arbiter het niet langer verantwoord. De ruim 3500 bloedfanatieke toeschouwers juichten Rocchigiani hartstochtelijk toe.

EIGEN KOSTEN

De Europese kampioen hield ruim een ton over aan het gevecht, de uitdager verdiende iets minder dan 60.000 gulden. Van dat bedrag zal Blanchard niet veel op een spaarrekening kunnen zetten. Op eigen kosten bereidde hij zich vijf weken in Miami voor op het duel.

Onder leiding van boksveteraan Chuck Talhami, een bedaarde en ervaren coach die met acht wereldkampioenen werkte, schaafde Blanchard dagelijks aan zijn techniek en conditie. Ook kreeg de Noordhollander les in 'positive thinking', het belangrijste element in de Amerikaanse sportpsychologie.

De intensieve en dure stage in Florida leverde niet het gewenste succes op. Onder toeziend oog van Talhami, die Blanchard voor de eerste en waarschijnlijk laatste keer coachte, ging de Nederlander zijn ondergang tegemoet.

De rol van Blanchard in de Europese bokswereld is thans nagenoeg uitgespeeld. Het is onwaarschijnlijk, dat hij ooit nog een kans krijgt op een titelgevecht. Daarvoor ontbreekt het hem aan geld, motivatie en steun van zijn manager Henk Ruhling.

OOGAPPEL RUHLING

Bovendien is de concurrentie in het halfzwaargewicht groot. De Nederlander 'fast' Eddy Smulders, de oogappel van Ruhling, en de voormalige Oostduitser Henry Maske, bij de amateurs zowel Olympisch als wereldkampioen, staan voor een titelgevecht te dringen.

Voorlopig lijkt Maske, stalgenoot van 'Rocky', over de beste papieren te beschikken. Manager Wilfried Sauerland heeft echter nog enige bedenkingen tegen een duel tussen zijn twee paradepaardjes.

"In Duitsland zijn slechts een paar goede profboksers voorradig", verklaarde de schatrijke industrieel vrijdagmorgen tijdens de weging, waarbij Rocchigiani vijf ons minder op de schaal bracht dan Blanchard (78,2 kilogram tegen 78,7). "De verliezer van dit Duitse titelgevecht wordt ver teruggeworpen. Dat vermijd ik liever." Met een nederlaag van Rocchigiani tegen Blanchard hield Sauerland op dat moment kennelijk al niet de minste rekening.

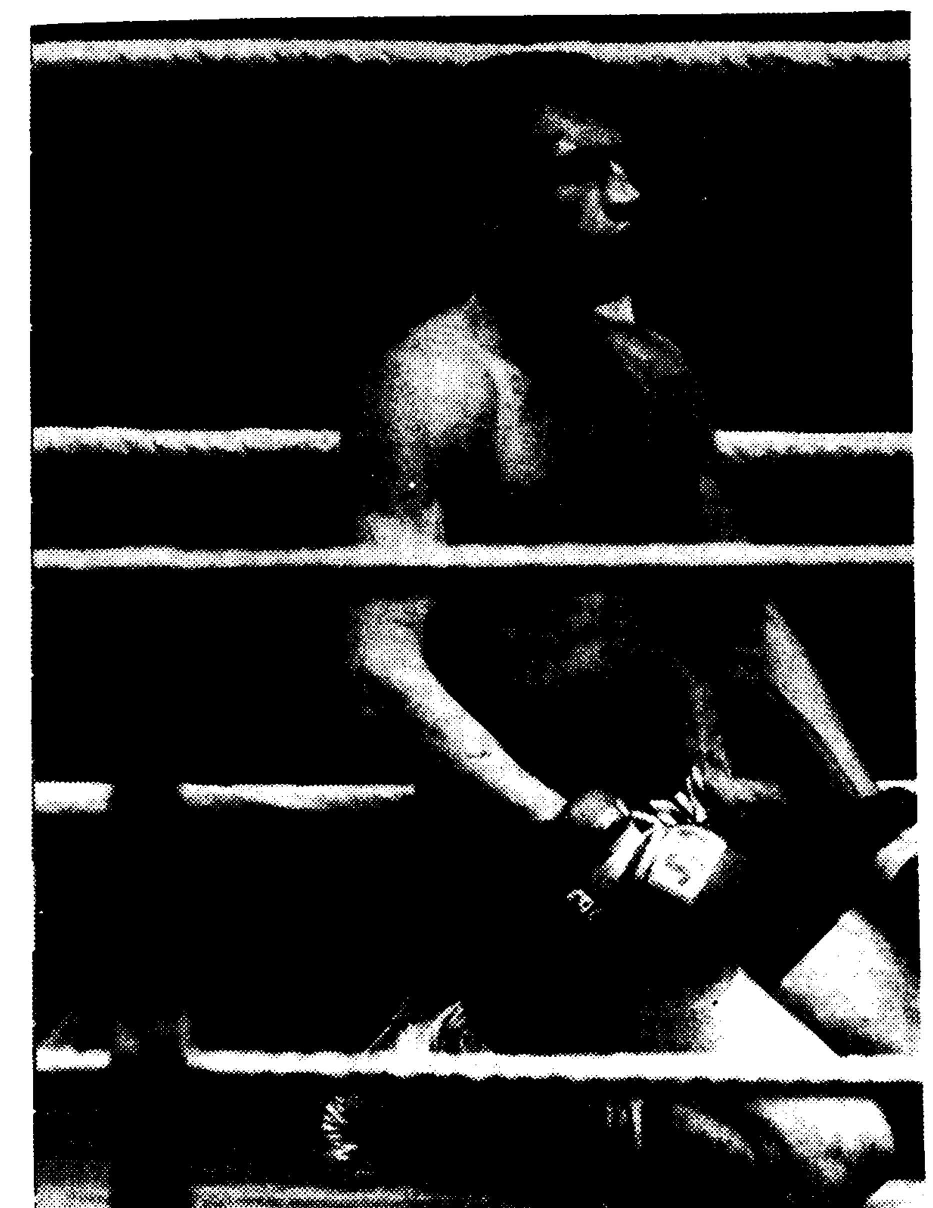
De Nederlander, van mei 1984 tot november 1987 Europees titelhouder, had jaren uitgekeken naar zijn revanchepartij. Op zijn lange weg terug naar de top trotseerde hij de zwaarste ontberingen en diepste vernederingen. Over sponsors, sparringpartners en trainers beschikte hij niet of nauwelijks.

ZAKKENVULLERS

Bekwame tegenstanders voor het onderhouden en opvoeren van het noodzakelijke wedstrijdritme kreeg hij evenmin. Ruhling zadelde hem op met afdankertjes en zakkenvullers, tot grote hilariteit van het bokspubliek. De tegenwerking van de invloedrijke manager was soms zelfs zo groot, dat Blanchard uit balorigheid zijn eigen wedstrijdjes regelde en financierde.

"Eigenlijk ben ik gek, dat ik dit doe", liet hij ooit weten. "Ik kan beter kappen en een baas zoeken. Ik hoop echter op dat ene gevecht, dat mijn hele wereld kan veranderen. Faal ik, dan weet ik niet, wat ik moet beginnen. Als ik echter weer Europees kampioen ben, is het mijn beurt om te lachen."

Het mocht vrijdagavond in de Philipshalle niet zo zijn. Blanchard trok zijn gezicht weliswaar in een plooi, maar dat kwam door de pijn. Zijn droom werd een nachtmerrie. In Düsseldorf kwam een einde aan een profcarrière van ruim twaalf jaar, die hem evenveel successen als teleurstellingen bracht. Het zwarte gat wacht.

ALEX BLANCHARD: nu einde boks-carrière?

Roger Kingdom geopereerd

PITTSBURGH - De Amerikaanse atleet Roger Kingdom, de wereldrecordhouder op de 110 meter horden (12,92 seconden), is geopereerd aan de kruisbanden van de rechterknie.

De 29-jarige Amerikaan miste door die blessure het wereldkampioenschap in Tokyo.

Kingdom, tweevoudig Olympisch kampioen, hoopt bij de Spelen van Barcelona zijn titel op de 110 meter horden te verdedigen. Hij mag van de artsen over veertien dagen beginnen met de revalidatie.

De Amerikaanse kwalificatiewedstrijden voor Barcelona worden volgend jaar juni gehouden in New Orleans.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden. maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Barlo Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

****

ZONDAG
BASEBALL
(Federashon di Beisbòl di Kòrsou)
AA-klasse
best-of-7
14.30 uur Santa Maria Pirates/Wallé Constructions vs Santa Rosa Indians/Mennen Speedstick - Santa Maria Ballpark.

VOLLEYBAL
(Federashon di Vòlibòl Kòrsou)
dames
11.00 uur (A-klasse) Shuatanari vs Orashon Seru Fortuna;
12.00 uur (A-klasse) Brids Olympia vs Wishi Tigers;
17.00 uur (hoogklasse) Watakeli vs Hurricane;
18.30 uur (hoogklasse) Sta. Rosa Stars vs Shuatanari;
heren
11.00 uur (A-klasse, A-poule) Kolibri vs UNA;
12.00 uur (A-klasse, B-poule) Watakeli vs Orashon Seru Fortuna;
13.00 uur (A-klasse, A-poule) Xaverianen vs Sithoc;
13.00 uur (A-klasse, B-poule) Birds Olympia vs Silver Blasters;
17.00 uur (hoogklasse) Silver Blasters vs Xaverianen;
18.30 uur (hoogklasse) Watakeli vs Wishi Tigers - sporthal Sentro Deportivo Kòrsou.

ATLETIEK
(Road Runners Club Kòrsou)
18.00 uur start funrun bij Rum Runners waar ook de finish is.

****

Tegen Willem II: 0-0

Fortuna Sittard vijf keer gelijk

SITTARD - Gejuicht wordt er in stadion de Baandert dit seizoen nauwelijks, gejoeld des te meer.

Het vijfde gelijke spel van Fortuna Sittard werd door de aanhang van 4500 man vrijdagavond met fluitconcerten ontvangen. Het duel tegen Willem II (0-0) was dan ook onverteerbaar slecht.

Fortuna Sittard kan niet winnen. Het kan verliezen, en gelijk spelen. Tegen Willem II kwam daar geen verandering in. De thuisploeg speelde benauwd, met het hoofd op de schoenen en zonder overleg.

Het wilde wel, maar kon niets en was nimmer bij machte Willem II te verontrusten. De ploeg van Piet de Visser kwam niet beter voor de dag. Het schiep zich in de negentig minuten één reële kans.

Diep in de tweede helft verscheen Stewart na een pass van Van Geel alleen voor doelman Hesp, die redde. Fortuna Sittard beperkte zich tot enkele schoten op het doel van Jansen. Die voorkwam doelpunten van de zwaar tegenvallende Anton Janssen, invaller De Jong en Driessen.

Major League

NEW YORK - De uitslagen van de gisteren in de Amerikaanse honkbalcompetitie gespeelde wedstrijden luiden:
AMERICAN LEAGUE: Boston-New York 5-4, Baltimore-Cleveland 5-4, Toronto-Oakland 7-6, Kansas City-Seattle 3-2 (12 inn), Detroit-Milwaukee 3-2, Minnesota-Texas 7-3 (10 inn), Chicago-California 1-0.
NATIONAL LEAGUE: Montreal-Chicago 3-2, Cincinnati-Houston 13-2, Pittsburgh-Philadelphia 8-6, Los Angeles-Atlanta 5-2, New York-St.Louis 4-2 (10inn) en San Diego-San Fransisco 13-2.

Competitie gestopt

Zes sporters op doping betrapt

ROME - De competitie gewichtheffen in Italië is voor onbepaalde tijd stilgelegd.

Dit gebeurde nadat bekend werd dat bij een nationaal toernooi een maand geleden zes sporters op doping werden betrapt.

De voorzitter van de overkoepelende organisatie, Matteo Pellicone, lichtte het besluit toe: "Nooit eerder hebben we al onze nationale en internationale activiteiten stilgelegd. Met deze maatregel willen we aantonen dat het ons ernst is met de bestrijding van het gebruik van verboden middelen."

De zes betrapte atleten, drie mannen en drie vrouwen, werden al eerder geschorst. Ze hebben allen ontkend iets te hebben misdaan.

Niek Kort trekt aan langste eind op sunfish-titelstrijd

WILLEMSTAD - Het Curaçaos sunfish-kampioenschap 1991 is gewonnen door Niek Kort. Hij nam daarmee de kampioensbeker over van Wim van der Gulik. Marcel Dennert eindigde in het algemeen klassement als derde.

In totaal hadden zich 39 zeilers voor dit kampioenschap ingeschreven. Daarvan zeilden er negentien in de A-klasse, acht in de B-klasse en de rest in de C-klasse.

Het kampioenschap, waarin een aantal zeilers met gloednieuwe boten van het vorige maand gehouden WK zeilden, werd over vier wedstrijddagen uitgesmeerd: 31 augustus, 1, 7 en 8 september. Organisator Watersportvereniging Jan Sofat kan terug zien op een succesvol georganiseerd kampioenschap. De A- en B-klasse zeilden 8 races, de C-klasse zes (een aantal deelnemers een meer!).

De uitslag van de B-klasse is onder voorbehoud. Hangende het ingediende protest is op dit moment Klaas Gilliam als eerste geëindigd, Bill Winkel tweede en Renee Vetsteeg derde.

In de C-klasse, de klasse voor de beginners, eindigde Wijnand Post op de eerste plaats. Patricia Kort werd tweede voor Paul Helmich.

Dit familie-zeilfestijn (van der Gulik - Van der Gulik, Kort - Kort, Helmich - Helmich, Mendes de Gouveia - Mendes de Gouveia, Smeulders - Smeulders, Versteeg - Versteeg, Fontilus - Fontilus, Linnartz - Linnartz, Baljet - Baljet) werd afgesloten met een geanimeerde prijsuitreiking op Jan Sofat.

CHUCK CALE MOET UITLEGGEN WAT VOETBAL IS

Amerikanen vinden voetbal voor 'sissies'

Voorzitter organisatie-comité WK '94 blikt met Amerikaans optimisme vooruit

AMSTERDAM - Voetbal was de best bezochte sport tijdens de Olympische spelen van 1984 in Los Angeles. Uitsluitend op grond van dat gegeven kan het volgens Chuck Cale over drie jaar niet fout gaan. Cale, voorzitter van World Cup Soccer 1994, advocaat te Los Angeles, blikt met Amerikaans optimisme de toekomst tegemoet.

Toch hebben de organisatoren van de eindronde om het wereldkampioenschap voetbal gedachte hinderpalen te overwinnen. Waar het LAOOC in 1984 scoorde met de verkoop van televisierechten, pleegt de FIFA (wereldvoetbalbond) die inkomsten daaruit en van 'official sponsors' zelf te incasseren. Voor de Amerikanen rest de verkoop van rechten voor de Engelstalige tv-uitzendingen.

"Duizend-acht dagen voor de opening", kan Cale (51) zich verder zorgen maken over de economische recessie, die er toe heeft geleid dat managers zich wel achter de oren krabben om geld te steken in een sport die de Amerikanen nauwelijks kennen en veelal beschouwen als een bezigheid voor 'sissies'.

"Telkens moeten we managers uitleggen wat voetbal is", verzucht Cale. Met honkbal, basketbal, football en ijshockey is de Amerikaanse sportkalender al overvol.

Maar Cale wil doen geloven dat tussen 17 juni en 17 juli 1994 de Verenigde Staten niet langer tot de 'derde wereld in FIFA-verband' zal behoren. Ook is het zijn stellige voornemen na het WK een competitie op te zetten, die niet het treurige lot van de North American Soccer League (NASL) uit de jaren zeventig en tachtig zal kennen. "Er waren te veel clubs, er waren te veel volgevreten Europese spelers en te weinig jonge managers om het voetbal in de States een basis te geven."

WEL GRONDSLAG

Cale meent dat die grondslag er nu wel is. "De Verenigde Staten tellen zestien miljoen voetballers, van wie 38 procent vrouwen. Er zijn 25 miljoen ouders betrokken bij de sport. Amerikanen beginnen zich te realiseren dat ze iets missen."

Het enthousiasme blijkt zeker uit het aantal van 27 steden dat zich kandidaat heeft gesteld. Er zal in twaalf plaatsen worden gespeeld. "Door het grote aantal aanmeldingen kunnen we niet voor januari beslissen over de steden waar wordt gevoetbald."

Over de kaartverkoop maakt Cale zich geen zorgen. "Zie de Spelen van 1984, waar de finale in Pasadena werd bekeken door 103.000 toeschouwers. Er bestaat een opvatting dat voetbal onvoldoende amusementswaarde heeft om de Amerikanen te boeien. Dat is onjuist.

Ons is verweten dat wij de regels willen veranderen. Dat is ook onjuist. We hebben de FIFA in overweging gegeven de kans op spektakel te verhogen. Amerikanen moeten niets hebben van een gelijkspel, maar als het dan toch moet dan liever 3-3 dan 0-0. Alle voorstellen tot spelregelwijzigingen komen van de FIFA zelf."

MUURTJE VERBIEDEN

De voorzitter van het organisatie-comité memoreert met genoegen dat Pele heeft voorgesteld het muurtje te verbieden ten einde de attractiewaarde en de kans op doelpunten te verhogen. Mochten die suggesties niet leiden tot veranderingen, dan is Cale bereid daar mee te leven. "Het taboe van de FIFA op kunstgras is voor ons evenmin een punt. We leggen gewoon een grasmat op het astroturf."

De Amerikanen worden aangetrokken door de grote getallen. De WK-finale van 1990 werd bekeken door 1,2 miljard tv-kijkers. "Ik probeer mogelijke sponsors er van te overtuigen, dat dat tien keer zo veel is als bij de Super Bowl (finale National Football League), die bekend staat als Amerika's grootste trekker."

Cale, die pas als veteraan begon te voetballen, beseft dat de Verenigde Staten voorlopig nog niet op een reputatie als soccer-natie kan bogen. 'We hebben een grote achterstand, vooral op tactisch gebied. Dat is mij in Italië wel gebleken. Maar we zijn hard bezig het verschil weg te werken. Bondscoach Bora Mulitinovic was misschien te optimistisch toen hij zei dat Amerika tot de kanshebbers behoorde. De overwinning bij de Panmarikaanse Spelen geeft ons een beetje hoop."

*****

VOETBAL / ZAGREB - Als gevolg van de vijandelijkheden zijn voor dit weekeinde alle sportmanifestaties in Kroatië afgelast. Dat geldt ook voor de eigen voetbalcompetitie, die zondag van start zou gaan. "Op dit moment heeft de verdediging van het land de hoogste prioriteit voor elke Kroaat", aldus een woordvoerder van de Kroatische voetbalbond. Aan sport mag pas weer gedacht worden als het dagelijks leven weer op gang is gekomen.

Eenheidsspelen gaan niet door

LONDEN - De rentree van Zuid-Afrika in de internationale atletiek is uitgesteld.

De internationale atletiekfederatie (IAAF) laat de geplande Afrikaanse Eenheidsspelen van volgende maand in Dakar en Johannesburg niet doorgaan. Daar zouden Zuidafrikaanse atleten voor het eerst sinds meer dan twintig jaar hun krachten meten met vertegenwoordigers van andere landen.

Volgens een IAAF-zegsman is het organiseren van een dergelijke historische ontmoeting op dit moment voorbarig.

Nelson Mandela's ANC keerde zich al in een vroeg stadium tegen het IAAF-initiatief. Zondag sloot de South African Amateur Athletics Board zich bij dat standpunt aan.

De bestuurders van deze sportbond voor zwarten had te horen gekregen, dat zij niet bij de besprekingen zouden worden betrokken om te komen tot een Zuidafrikaanse atletiekfederatie.

Nederland wil EK volleybal

HAMBURG - Nederland is geïnteresseerd in het organiseren van de Europese titelstrijd volleybal voor mannen in 1993 of '95.

Tijdens het congres van de Europese volleybalbond CEV, zal de NeVoBo van de belangstelling laten weten.

Piet de Bruin, voorzitter van de CEV, vertelde zijn opvolger bij de NeVoBo Bert Funk dat het verstandig zou zijn als Nederland zijn "pre-kandidatuur" zou stellen.

Finland en Tsjechoslowakije maakten eerder kenbaar het EK van 1993 binnen te willen halen. De interesse van Joegoslavië is afgenomen vanwege de politieke onrust.

Nederland wil per se het toernooi van de vrouwen in 1997 organiseren. "Dat is onze liefste wens", aldus Funk. "Daarvoor moet alles wijken." In 1997 bestaat de bond vijftig jaar.

*****

VOETBAL / HAMBURG - De loting voor de vierde ronde om de Duitse voetbalbeker, wedstrijden op 24 en 25 september: Stuttgarter Kickers - Viktoria Köln/Waldhof Mannheim, FC Freiburg - VFB Stuttgart, Werder Bremen - Dynamo Dresden, Hamburger SV Amateurs - Karlsruher SC, Bamberg - FC Kaiserslautern, Borussia Mönchengladbach - Fortuna Köln, Hannover '96 -

Veto bij goedkeuring bankgarantie door congres

Israël teleurgesteld over dreigement Bush

TEL AVIV - In regeringskringen in Israel toonde men zich verrast en teleurgesteld over het dreigement van president George Bush van de Verenigde Staten om zijn veto te gebruiken voor het geval het congres mocht besluiten in de komende vier maanden zijn fiat te geven aan bankgaranties voor Israel met het oog op het onderbrengen van de tienduizenden Sovjet-joden die naar Israel komen.

Het gaat om bankgaranties welke Israel wil zien te krijgen tot een bedrag van tien miljard dollar. Bush baseert zijn dreigende veto op de noodzaak de vrede een kans te geven oftewel de binnenkort te houden vredesconferentie voor het Midden Oosten te laten doorgaan. De nederzettingenpolitiek doet de Palestijnen en de met de Palestijnse zaak sympathiserende landen steigeren.

Premier Yitzhak Shamir van Israel die op bezoek is in Parijs liet weten dat zijn land dit geld hard nodig heeft en wel onmiddellijk. We moeten onderhandelen dat we het zo snel mogelijk ter beschikking krijgen, verklaarde hij. Met een Amerikaanse bankgarantie in de hand kan Israel onder gunstige voorwaarden kredieten krijgen op de internationale markt voor de bouw van duizenden woningen en andere infrastructuur voor de opvang van tienduizenden uit de Sovjetunie komende joodse migranten. Verschillende ministers van Shamirs kabinet drukten hun teleurstelling in krachtiger termen uit.

SU-republieken: kernwapens onder centrale controle

MOSKOU - Vertegenwoordigers van de Sovjetrepublieken en de leiding van het Sovjetministerie van Defensie zijn het er over eens dat de kernwapens onder controle van het centrum dienen te staan. Dit heeft minister van Defensie maarschalk Jevgeni Sjaposjnikov woensdag gezegd. President Boris Jeltsin van Rusland had eerder gezegd dat hij, net als president Gorbatsjov van de unie, wil dat het centrum de kernwapens controleert.

SU, VS staken hulp Afghaanse oorlogvoerenden

KABUL - De Afghaanse president Najibullah heeft openlijk zijn tevredenheid geuit over de Russisch-Amerikaanse overeenkomst de wapenleveranties aan beide partijen in Afghanistan stop te zetten.

Het Sovjet-persbureau TASS citeerde functionarissen van het Sovjetrussische ministerie van Buitenlandse zaken die zeiden dat Najibullah de overeenkomst volledig steunt. "Hij vroeg zijn dankbaarheid over te brengen aan de Sovjet-leiding voor deze uitzonderlijk belangrijke stap die een regeling in Afghanistan dichterbij kan brengen", aldus Tass. Ook de twee belangrijkste Afghaanse guerrilla-groeperingen juichen de overeenkomst toe. De Hez-i-Islami-partij van Gulbuddin Hekmatyar en de Jamiat-i-Islami van Burhanuddin Rabbani riepen tevens op tot strikte toepassing van de overeenkomst.

Tranen van Navratilova in rechtszaal

FORTH WORTH - Martina Navratilova wil haar vroegere liefde Judy Nelson alleen alimentatie betalen als deze er van afziet een boek over de affaire te schrijven.

Dit zei ze gisteren aan het einde van een hoorzitting in Forth Worth. Judy Nelson, een 45-jarige moeder van twee kinderen, eist de helft van het vermogen van de tennisster, welke geschat wordt op tien miljoen dollar. Tijdens de hoorzitting barstten beide vrouwen om beurten in tranen uit.

Gemenebest-ministers bijeen:

Afbouwen sancties tegen Zuid-Afrika in overweging

NEW DELHI - In de Indiase hoofdstad wordt een twee dagen durende zitting gehouden van negen ministers van Buitenlandse zaken van het Britse gemenebest. Aan de orde is of men kan overgaan tot een fasegewijze afbouw van de sancties tegen Zuid-Afrika.

Dit punt is aan de orde gesteld nu Pretoria blijkbaar bezig is met het beeindigen van zijn verfoeide apartheidspolitiek. Voorzitter van de bijeenkomst in India is de Canadese minister Barbara McDougall. Zij legde er de nadruk op dat er inderdaad beweging is gekomen in Pretoria maar van de andere kant acht zij het van belang dat er pressie blijft bestaan zodat er druk op de ketel blijft. Dit acht zij nodig om verdergaande veranderingen te bevorderen.

De ministers hebben onder meer de mening gehoord van het African National Congress over deze materie. Bij het ANC is men er niet tegen als men het verbod op culturele en sportieve uitwisseling opschort en ook is men er niet tegen als er persoonlijke contacten worden toegestaan vanuit het buitenland met Zuid-Afrika. Het ligt in de bedoeling dat deze ministers-conferentie voorbereidend werk doet voor een eventuele topconferentie van het Britse gemenebest over deze kwestie volgende maand in Zimbabwe.

Ex-chef van Franse geheime dienst:

Bedrijfsspionage tegen VS normale zaak geacht

NEW YORK - De Franse geheime dienst heeft zich in de economische competitie met Amerikaanse bedrijven ten minste tien jaar lang bediend van spionage bij Amerikaanse bedrijfsleiders en in Frankrijk gevestigde bedrijven. Dit heeft de Amerikaanse omroep NBC vrijdag gemeld in een actualiteitenprogramma.

De voormalige chef van de Franse geheime dienst, Pierre Marion, verklaarde in het programma dat hij tien jaar geleden een uitgebreid spionageplan had opgezet "ten bate van Frankrijk". Marion zei dat het zijn eigen besluit was dat de dienst vertrouwelijke Amerikaanse plannen en documenten moest trachten te verkrijgen en dat hij er "geen spijt" over heeft. Hij zei dat er onderscheid is tussen militaire en economische spionage. "Het zou niet normaal zijn als wij in de States zouden spioneren naar politieke of militaire zaken, maar in de economische en technologische competitie zijn wij geen bondgenoten maar concurrenten", zei hij.

Hij zei twintig agenten te hebben uitgestuurd om vertrouwelijke zakelijke plannen van bepaalde Amerikaanse concerns te verkrijgen. Ook werden er volgens NBC namens Franse firma's telefoontjes en gesprekken van zakenlieden in vliegtuigen afgeluisterd. Volgens NBC hebben experts Amerikaanse zakenlieden die naar Parijs reizen, gewaarschuwd voorzorgsmaatregelen te nemen om hun zakelijke geheimen te bewaken. Verscheidene vestigingen van Amerikaanse firma's in Frankrijk, zoals NBC, IBM en Corning Glass Corp. zouden volgens de Amerikaanse omroep van Franse bedrijfsspionage het doelwit zijn geweest.

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08 00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.
****

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur, zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan de heer E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9.
****

Nochi Willem (Paboso):

Autonomie biedt beste onderhandelingsstrategie

KRALENDIJK — "Wij wensen dat de bevolking van Bonaire kan leven in een toestand van welvaart en welzijn. Dat moet gelijk zijn aan de toestand waarin de andere burgers van het koninkrijk leven. Hier of in het Europese deel", aldus Paboso-leider Norwin 'Nochi' Willem. Het blijkt tevens het uitgangspunt te zijn van de partij voor de komende staatkundige structuur.

Met nadruk zegt Willem dat gekozen is voor het 'non-discriminatie-beginsel', aangezien de politieke partij het een onaanvaardbare situatie vindt dat Europese Nederlanders onmiddellijk hun rechten verliezen als zij zich in een deel van het koninkrijk — en met name dus de Nederlandse Antillen — bevinden.

Willem: "Als we teruggaan in de geschiedenis, dan zien we dat er sprake is van zes losliggende eilanden. Als we even doorreizen naar de geschiedenis van 1954, dan zien we dat die zes eilanden als een land beoordeeld worden. Dat is een fundamentele fout. Men heeft een constructie gecreëerd die gebaseerd was op ongelijkheid".

Willem wijst erop, dat elke Nederlands-Antilliaanse burger een stem had, het zogenaamde gelijkheidsprincipe, terwijl de vertegenwoordigingssleutel in het Antilliaanse parlement juist gebaseerd is op bevolkingsgrootte van ieder eilandgebied. Zo wordt het mogelijk gemaakt dat bij voorbeeld Saba met honderd stemmen recht kan doen gelden op een Statenzetel, terwijl Curaçao voor die zelfde Statenzetel meer dan vijfduizend stemmen nodig heeft.

Willem: "Om het gelijkheidsbeginsel niet verder aan te tasten besloot men twee grondregelingen te ontwerpen: de Staatsregeling en de Eilandenregeling. De geniale constructie was gevonden. De eilandgebieden zijn zelfstandig, waar het de eigen aangelegenheden betreft".

Willem is er echter van overtuigd, dat wanneer men bij het tot stand komen van het Statuut uitgegaan was van het gelijkheidsbeginsel, dat daaruit een duurzaam en hecht staatsverband had kunnen groeien. Voor de Paboso is het van belang dat er uitgegaan wordt van een viertal basisprincipen: het principe van de eenvoud, van kostenbesparing, van nationale realiteit en van onderhandeling.

Bij het principe van de eenvoud doelt Willem erop, dat het schrappen van een dubbele bestuurslaag de toegankelijkheid voor de burger groter wordt. Nu wordt hij nog te vaak van het kastje naar de muur gestuurd. De kostenbesparing gaat vooral Curaçao aan. Na het uittreden van Aruba bleek vooral het eilandgebied Curaçao onder een grote financiële druk te staan. Het was immers juist Curaçao die financier werd van de centrale regering. Dat er een principe moet zijn van de eigen nationale realiteit is logisch volgens Paboso. Elk eilandgebied dient namelijk zijn eigen ontwikkeling te kunnen bepalen en anderen mogen daarbij niet in de weg staan.

Ten slotte stelt de politieke partij dat het uitgangspunt van autonomie voor elk eilandgebied de beste onderhandelingsstrategie en -taktiek is om bouwstenen aan te dragen voor een duurzaam verband tussen de eilanden van de Nederlandse Antillen.

Bundel jurisprudentie voor Hof-president

WILLEMSTAD - Ten overstaan van de president van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba, mr.M.R.Wijnholt, vond donderdag de aanbieding plaats van de bundel 'Jurisprudentie Publiekrecht Nederlandse Antillen en Aruba 1951-1991'. Deze bundel is samengesteld door mr.dr.A.B.van Rijn, lector Staats- en Bestuursrecht aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen en mr.drs.H.B.van Aller, universitair docente Staats- en Bestuursrecht aan de Universiteit van Aruba.

De jurisprudentiebundel brengt recente ontwikkelingen in de Antilliaanse en Arubaanse rechtspraak op het gebied van het staats- en bestuursrecht in kaart. Daartoe hebben de auteurs 4000 vonnissen, sinds 1982 door het Hof gewezen, ingezien. Tachtig uitspraken daarvan zijn uiteindelijk in de bundel opgenomen. Een chronologische en een trefwoordenregister zorgen voor een goede toegang tot de vonnissen. De jurisprudentiebundel is zowel bedoeld voor het onderwijs als voor de rechtspraktijk.

Op de foto: v.l.n.r.: mr.drs.H.B.van Aller, mr.dr.A.B.van Rijn, president van het Hof mr.M.R.Wijnholt en dekaan van de Juridische faculteit van de UNA mr.dr.F.Kunneman.

Uittocht Nederlandse rechters gevreesd

Advocaten op barricade voor hoger 'pro deo'

WILLEMSTAD — **De maatregel, die de regering onlangs heeft genomen, waarbij besloten is de uitzending van rechters te beperken tot maximaal zes jaar heeft tot ernstige protesten geleid bij de Orde van Advocaten, aldus de deken mr. E.L. Soliana. Hoewel de goede bedoeling van de maatregel schuilt in het willen opheffen van de discrepantie tussen de inkomensverschillen van Antilliaanse en Nederlandse rechters - de laatstgenoemden krijgen een extra toelage uit Nederland - zal dit leiden tot een uittocht van Nederlandse rechters. Binnen een jaar verwacht mr. Soliana dat de helft van de bezetting van het Hof naar Nederland zal terugkeren. "Een inbreuk op de voorgenomen Antillianisering", volgens de voorzitter van de raad van toezicht en discipline. Ook de geringe pro deo vergoeding zit de orde van advocaten danig dwars. De deken kondigde aan dat dit op korte termijn tot uiting zal komen in acties.**

On- en minvermogenden - niet alleen drugs verdachten - zijn op deze pro deo rechtshulp aangewezen. Voor het 'luttele' bedrag van 300 gulden mag de regering echter niet verwachten dat advocaten de enorm toegenomen pro deo gevallen kunnen behandelen. De deken kondigde aan dat de orde van advocaten hier niet langer afzijdig kan blijven. "Op korte termijn zullen acties gestart worden om de pro deo vergoeding op een acceptabel niveau te brengen."

Soliana kwalificeert de uitzendings- en inkomensmaatregel betreffende Nederlandse rechters als 'een simpele oplossing die in de praktijk niet werkt' en voegt eraan toe dat de 'met veel bombarie' aangekondigde Antillianisering van de Rechterlijke Macht een volstrekte mislukking is geworden. De toeloop van Antillianen voor de rechtersopleiding was al nooit groot, volgens mr. Soliana, maar deze maatregel zal daar zeker geen positieve invloed op hebben. Zoals bekend bestaat het Antilliaanse rechterscorps, op een paar uitzonderingen na, uit van Nederland afkomstige rechters. Om de belangstelling van Antillianen voor de opleiding tot rechter te vergroten, zal hun inkomen verhoogd moeten worden, is de oplossing die de deken voor ogen heeft. "Een regering die niet alleen lippendienst wenst te bedrijven terzake de stelling dat in onze rechtsstaat het Gemeenschappelijk Hof van Justitie bij haar hoog aanzien heeft, zal het probleem van de inschaling van rechters moeten oplossen. Zelfs wanneer dat zou betekenen dat een rechter meer zal verdienen dan de bestuurders van dit land."

Ook de deken stelde het onderwerp van de hongerstaking aan de orde en ging vooral in op de houding van de regering ten aanzien van de gewezen advocaat mr. Bijkerk. De autoriteiten wisten volgens hem geen raad met het fenomeen van de hongerstaking. Ten onrechte namen zij het standpunt in dat het vraagstuk van de politie brutaliteit een Bonaireaanse aangelegenheid is. Zelfs bij de formulering van de taakstelling van de onderzoekscommissie heeft de regering zich beperkt tot de politie brutaliteit op Bonaire, aldus mr. Soliana. Een opstelling die niet heeft bijgedragen aan een oplossing, meent hij. Overigens acht de orde der advocaten de preventie die uitgaat van de commissie belangrijker dan de uitkomst van het onderzoek.

De Antilliaanse regering heeft ten onrechte reeds in een vroeg stadium van de hongerstaking zeer afstandelijk gehandeld. Overleg met Bijkerk had juist al in de beginfase ondernomen moeten worden, stelt de deken. "Pas in een later stadium, na de nodige internationale - met name de Nederlandse - druk, heeft zij actie ondernomen." Ook de Kamara Sindikal krijgt een veeg uit de pan. De KS heeft Bijkerk, na hem eerst asiel te hebben verleend, onder het mom van de veiligheid van de hongerstaker, op straat gezet, aldus de deken. Overigens heeft de onverzoenlijke houding van Bijkerk eveneens weinig bijgedragen aan de oplossing van de bestrijding van de criminaliteit noch aan de bestrijding van de politie brutaliteit, voegde hij eraan toe. "Symptomatisch voor zijn halstarrigheid is dat hij weken na de installatie van de commissie nog steeds schriftelijke garanties verlangt van de regering dat het onderzoek zal plaatsvinden op een wijze zoals hij dat wenst."

Een discussie op korte termijn over de omvang van de criminaliteit op Curaçao en de bestrijding daarvan is volgens de deken een noodzaak. Het probleem is massaal en het is frusterend te constateren dat de politie niet bij machte is hierop adequaat te reageren, aldus mr. Soliana. "De rechtszekerheid van onze burgers wordt op deze wijze niet langer gewaarborgd."

Franse communisten tegen hervorming

PARIJS - De Franse Communistische partij (PCF) heeft donderdag met een overweldigende meerderheid voorstellen tot hervormingen verworpen, ondanks de revolutionaire wind die in Moskou waait. De communistische leider George Marchais verklaarde na afloop van de spoedbijeenkomst van het Centraal comité dat de meerderheid zich achter het plan van haar leiding schaart die vasthoudt aan de oude communistische principes.

Willem dringt aan op zelfde condities als St. Maarten

KRALENDIJK — Tijdens een donderdagavond belegde persconferentie heeft Paboso-leider Norwin 'Nochi' Willem vraagtekens gezet bij de regeling van de ERNA, die voorschrift dat politieke partijen op Bonaire drie ondertekenaars moeten hebben voor de aanvrage van een eilandsraadsvergadering. Niet alleen blijkt deze regeling voor Sint Maarten — eveneens negen raadsleden — niet te gelden, maar Willem wenst zelfs het aantal terug te brengen tot één raadslid. Inmiddels is er al contact geweest met de Griffie van de Staten die min of meer hebben beaamd, dat in het artikel een fout is geslopen.

Overigens ziet Willem daarmee weinig problemen, want refererend aan de inhouding vanwege de zogenaamde crisisheffing, werd een verkeerde redactie eveneens hersteld, zonder dat er verder een wetswijziging nodig was. Het ziet er dus naar uit, dat binnen korte tijd de Paboso-fractie zonder hulp van de PDB-leider Avelino Cecilia, zelfstandig raadsvergaderingen kan aanvragen.

Met nadruk zegt Willem overigens dat er geen enkel probleem is met de samenwerking tussen Paboso en PDB. Op 1 juli 1991 is daarover in de Hilltop (tegenwoordig Caribbean Club) een akkoord gesloten tussen de besturen van beide partijen en de noodzakelijke steun is door beide partijen inderdaad gegeven.

Willem: "Toch zien wij evenwel in de clausule die is opgenomen in artikel 106 van de ERNA een belemmering voor ons functioneren in de eilandsraad".

Nieuwe eilandsregeling van kracht

Zeeschildpadden weer voor een jaar verboden bezit

KRALENDIJK — In verband met de bescherming van de onderwaterwereld van Bonaire is de eilandsverordening Marien Milieu (AB 1984 no. 21) op vele punten gewijzigd. Een van de belangrijkste punten is de bescherming van de zeeschildpad. Het is nu niet alleen verboden om zeeschildpadden te doden, maar men mag de dieren ook niet meer vangen of in bezit hebben.

Vooral ten aanzien van de zeeschildpad is de eilandsverordening aanzienlijk uitgebreid. Het is verboden om vlees of andere delen van een zeeschildpad te koop aan te bieden, te verkopen, te kopen, te verhandelen, ten geschenke te geven of als gerecht op een of andere manier in de openbaarheid aan te bieden. Dat laatste betekent dus ook, dat restaurants de zeeschildpad niet meer op het menu mogen plaatsen noch de soep die van het beest gemaakt wordt. Onder zeeschildpadden wordt verstaan: Chelonia Mydas (tortuga blanku), Caretta Caretta (kawama), Eretmochelys Imbricata (karet), Dermochelys Coriacea (drikil) en Lepidochelys Kempi.

Op Bonaire komt de green turtle voor. Het is een herbivoor, die voornamelijk zeegras eet, dat op de zanderige plekken onder water groeit. Vooral het gebied van Lac is een plaats waar de dieren zich ophouden. De naam green turtle is afkomstig van het vet dat een groene kleur heeft. Verwarrend is dat de Engelse naam green turtle in het Papiamentu tortuga blanku is. De Latijnse naam is Chelonia Mydas. De Antilliaan noemt de zeeschildpad 'wit' naar de kleur van zijn vlees.

Helaas voor de green turtle heeft hij de beste kwaliteit vlees van zijn soortgenoten en is daarom ook een geliefd produkt. Vroeger werden de beesten, afkomstig van de Aves- en Roques-eilanden, in grote hoeveelheden ter consumptie aangeboden op Curaçao en Bonaire. Toen bleek dat de aantallen schrikbarend terugliepen, besloot de Venezolaanse regering de vangst van de green turtle te verbieden. Beide gebieden zijn overigens nu beschermd.

Een andere zeeschildpad die ook rond Bonaire voorkomt, is de karet (Eretmochelys Imbricata) of zoals hij ook wel genoemd wordt hawksbill turtle. Dat beest is een omnivoor en eet zowel dierlijk als plantaardig voedsel. De zeeschildpad zoekt op Bonaire zijn voedsel aan de noord- en oostkust. Hoewel het beest goed tegen de kou kan — hij wordt ook wel gesignaleerd ten noorden van Masschussets (de Verenigde Staten) — legt hij zijn eieren op kleine zandstrandjes en dat is op Bonaire bij Klein Bonaire, Sorobon en Saliña.

Het beest nest vooral ook op Klein Curacao en dat gebeurt in de periode van juli tot en met september. Een gevaarlijke plaats trouwens voor de karet, want de eilandsverordening van Bonaire die het dier totaal beschermt, ontbreekt op het grootste en voornaamste eiland van de Nederlandse Antillen.

Overigens is de mens niet het enige gevaar voor de zeeschildpad. De karet bij voorbeeld is een liefhebber van kwallen. Het dier waagt zich zelfs aan de levensgevaarlijke (voor de mens althans) 'Portugese oorlogsschepen'. Het enige gevaar dat de schildpad loopt bij het nuttigen van deze zeer gevaarlijke soort kwal is aan de ogen. De netelcellen van de kwal tasten die namelijk aan. De karet voorkomt dat door de ogen te sluiten als hij zijn maaltijd verorbert. Helaas gebeurt het ook wel dat de zeeschildpad een in zee gegooide plastic zak aanziet voor een kwal. Het betekent in vele gevallen zijn dood, omdat het plastic, dat in de maag en de lever van het beest komt, niet verteert.

De aandacht die Bonaire nu besteedt aan de zeeschildpadden is toe te juichen. Niet alleen omdat het beest voor uitsterven gespaard wordt, maar zijn dood — hetzij voor de consumptie, hetzij om zijn schild — is in de meeste gevallen gruwzaam en zijn doodstrijd vaak langdurig. Toch is zijn bestaan on Bonaire niet geheel verzekerd. De eilandsregeling geldt telkens voor hooguit een jaar. Is de stand van de zeeschildpadden zodanig dat de soort niet acuut met uitsterven is bedreigd, dan mag het beest weer gevangen worden.

Dr. Enrique Muller:

Voorkeur voor moedertaal in onderbouw basisschool

KRALENDIJK — Het basisonderwijs werkt al geruime tijd met een verouderde taalmethode. Daarin dient verandering te komen. Plannen liggen al geruime tijd klaar voor een Antilliaanse methode voor Nederlandse Taal. Kiezen van een methode die niet bestemd is voor Antilliaanse kinderen is naar de mening van dr. Enrique Muller slechts een noodoplossing.

Zoals bekend, zijn de algemeen geldende ideeën dat zeker in de beginjaren van het basisonderwijs het taalonderricht in de moedertaal gegeven dient te worden. Om die reden zal er naar de mening van Muller zo snel mogelijk een moderne methode voor de moedertaal ontworpen moeten worden, waarbij dan de moedertaal tevens instructietaal is. In een overgangsperiode ziet dr. Muller nog wel een mogelijkheid om het Nederlands als instructietaal te hanteren en daarvoor zal inderdaad een nieuwe methode moeten komen. Zonnig Nederlands is te verouderd en zal niet herdrukt worden.

Volgens Enrique Muller zal echter elke nieuwe methode aan bepaalde criteria moeten voldoen. Onder andere veel aandacht besteden aan de zogenaamde mondelinge communicatie. Bij het aanleren van een vreemde taal is immers mondelinge communicatie primair, zegt Muller. Vervolgens zal de nieuwe methode op systematische wijze de algemene zinsstructuur van de taal moeten behandelen, zodat de leerling geleidelijk de beschikking krijgt over de basisstructuren die een brede communicatie mogelijk maken. Ten slotte zal de methode een zodanige woordenschat moeten bijbrengen dat de leerling ook relevante informatie kan krijgen en gesprekken kan voeren.

Muller stelt voor, dat bij het analyseren van de methodes gekozen kan worden door een commissie die is samengesteld uit leerkrachten van de verschillende basisscholen, in samenwerking met een linguïst. Hij denkt echter wel dat de commissie zeer intensief zal moeten werken, zodat na korte tijd reeds een eindadvies over het kiezen van een taalmethode gegeven kan worden.

Burgemeester Brokx spoedig naar Aruba

ORANJESTAD/TILBURG — De Tilburgse burgemeester mr. Gerrit P.H. Brokx zal vermoedelijk volgend jaar Aruba aandoen voor een privé-bezoek. Hij zal er uiteraard een ontmoeting hebben met premier Nelson Oduber, een oud-student van Brokx die op de Katholieke Universiteit Brabant docent in de gemeente-administratie was.

Brokx vertelde dat gisteren aan de Amigoe Aruba-hoofdredacteur Jos van der Schoot die hem in het gemeentehuis ontving. Jos van der Schoot, geboren Tilburger, merkte dat de burgemeester uitstekend op de hoogte is van de woningbouwsituatie op Aruba dat hij onder meer eind 1987 bezocht tijdens de toernee van koningin Beatrix en prins Claus naar de Antillen, Aruba en Venezuela.

Brokx was — tot zijn gedwongen aftreden — in het vorige kabinet-Lubbers staatssecretaris van volkshuisvesting.

MENSEN

Het lijkt op een opname uit een film. Maar dat is het niet. Zo en onder nog triestere omstandigheden, leven vele zwarten in de Verenigde staten. Onderzoeken naar sociale verhoudingen en veranderingen hebben uitgewezen dat juist in deze tijd waarin zwarten in opmars zijn en de groep middenstanders toeneemt in aantal, de kloof tussen arm en rijk onder de zwarten steeds groter wordt.

Er zijn genoeg zwarten die hetzij door hard werken hetzij door gelijke kansen een goede positie in de Amerikaanse maatschappij bekleden. Maar het aantal dat nooit een menswaardig bestaan zal leiden wordt alarmerend groter.

Een van de vele oorzaken en zeker een van de belangrijkste is volgens deskundigen dat een derde van de zwarte gezinnen de moeder alleen aan het hoofd heeft. Dat betekent een inkomen voor een familie bestaande uit meer dan twee kinderen. En in het land waar vaak genoeg de opleiding van een kind samengaat met de dollars die de ouders kunnen produceren, betekent dat zwarte kinderen uit zo'n gezin geen gedegen opleiding krijgen. De traditie van de vicieuze cirkel wordt zodoende voortgezet.

Milieuconferentie geen gegarandeerd succes

De voorbereidingen voor de grote VN-**conferentie over milieu en ontwikkeling** (Unced), volgend jaar juni in Brazilie, bieden tot nu toe "niet in alle opzichten een vrolijk verhaal". De kloof tussen industrielanden en Derde Wereld is nog verre van gedicht. Ook is nog onduidelijk in hoeverre de Europese Gemeenschap er volgend jaar in zal slagen volledig met een stem te spreken.

Dat maakte minister Alders (Milieubeheer) onlangs duidelijk tijdens een bijeenkomst met de pers. Ook minister Pronk (Ontwikkelingssamenwerking) heeft in het recente verleden te kennen gegeven dat het slagen van Unced nog geenszins is gegarandeerd. De laatste voorbereidende vergadering, volgend jaar maart in New York, wordt van cruciaal belang geacht.

Nederland, dat momenteel het EG-voorzitterschap bekleedt, hoopt de komende maanden de twaalf zo vergaand mogelijk op een lijn te krijgen. "Als het lukt", zo zei Alders, doelend op de pogingen om voor de EG gezamenlijke standpunten te formuleren, "dan ben je straks in Brazilië vele malen verder".

Of het lukt, is nog de vraag. Zo heeft de EG vorig jaar oktober afgesproken in het jaar 2000 gemiddeld uit te komen op stabilisatie van de uitstoot van kooldioxyde (Co2), het gas dat voor de helft verantwoordelijk wordt geacht voor het broeikaseffect. Het omzetten van deze afspraken in concrete plannen blijkt echter op de nodige problemen te stuiten.

Alders ziet de EG graag als "breekijzer" richting met name de Verenigde Staten, die zich in de voorbereiding van Unced terughoudend opstellen, en als "bruggenbouwer" naar de ontwikkelingslanden. Daarbij is het van belang dat ook voor andere onderwerpen van de Brazilië-conferentie de gemeenschap op redelijk korte termijn gezamenlijke standpunten naar voren brengt.

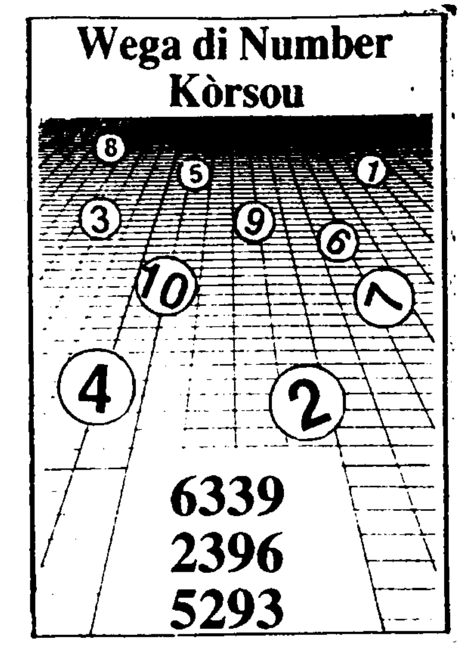
Nederland hoort met vooral Duitsland en Denemarken binnen de EG tot de landen die het meest ver gaan in hun wensen ten aanzien van het milieu. Alders rekent er vooralsnog op dat de EG als geheel haar "geloofwaardigheid" zal kunnen tonen. Lukt dit niet, dan sluit hij een afzonderlijk verdergaan van Nederland met "gelijkgestemde landen" niet bij voorbaat geheel uit.

Huidaandoeningen worden onderschat

Zowel de overheid als de ziekenfondsen en ziektekostenverzekeraars onderschatten de psychische en maatschappelijke gevolgen van huidziekten voor de betrokken patiënten. Dr. W. Westerhof, als dermatoloog (huiddeskundige) verbonden aan het Academisch Medisch Centrum (AMC) in Amsterdam, is daar heel duidelijk over: "men beschouwt de aandoeningen als een cosmetisch probleem, maar men gaat er aan voorbij dat mensen die er hun leven lang mee behept zijn, dikwijls in een sociaal isolement geraken".

De huidarts fungeert deze week als gastheer van het derde jaarlijkse congres van de Europese organisatie voor onderzoek naar pigmentcellen dat in het AMC wordt gehouden. Afgezien van huidkanker leiden de overige aandoeningen van de huid in het algemeen niet tot ernstige schade aan de gezondheid van de patiënt of tot de dood. Dit neemt naar de mening van dr. Westerhof echter niet weg dat huidziekten het leven van de betrokkenen behoorlijk kunnen verstoren.

"De patiënten voelen zich getekend. Zij schamen zich, temeer vanwege de uitermate vervelende reactie van hun omgeving, zowel prive als op het werk. Er ontstaan communicatiestoornissen. Patiënten komen in een isolement terecht, hetgeen in enkele gevallen tot zelfdoding leidt", zo licht de Amsterdamse dermatoloog zijn uitlating toe.

HBO

ZATERDAG
16.00 Movie: 'Aloha Summer' (1988, Chris Makepeace, Yuji Okumoto)
17.45 Movie: 'Firefox' (1982, Clint Eastwood/Freddie Jones)
20.00 Movie: 'The Two Jakes' (1990, Jack Nicholson/Harvey Keitel)
22.30 Tales From the Crypt
23.00 HBO Comedy Hour
24.00 Movie: 'Pressumed Innocent' (1990, Harrison Ford/Greta Scacchi)
02.15 Movie: 'Masquerade' (1988, Meg Tilly/Rob Lowe)
03.45 Movie: 'Kickboxer' (1989, Jean-Claude Van Damme/Denis Alexio)
05.25 Movie: 'Vietnam, Texas' (1990, Robert Ginty/Tim Thomerson).

ZONDAG
13.30 The Baby-Sitters Club
14.00 Movie: 'Pretty in Pink' (1986, Molly Ringwald)
15.45 Movie: 'My Blue Heaven' (1990, Steve Martin/Rick Moranis)
18.00 Movie: 'Days of Thunder' (1990, Tom Cruise/Nicole Kidman)
20.00 Movie: 'Die Hard 2' (Bruce Willis/Bonnie Bedelia)
22.05 Dream On
22.35 Free Previews
23.00 Movie: 'Flatliners' (1990, Kiefer Sutherland/Julia Roberts)
01.00 Movie: 'Women and Men II' (1990, Ray Liota/Andie MacDowell)
02.30 Movie: 'The Exorcist III' (1990, George C. Scott/Jason Miller)
04.25 Movie: 'Bad Influence' (1990, James Spader/Rob Lowe).

CBS

ZATERDAG
20.00 CBS Saturday Movie
21.00 To Be Announced.

ZONDAG
19.00 60 Minutes
20..00 Murder, She Wrote
21.00 CBS Sunday Movie
23.00 CBS News.

Vlaming gaat in 1992 ruimte in

BRUSSEL - De Vlaming Dirk Frimout zal volgend jaar als eerste Belg de ruimte in gaan.

Frimout (50) is door het Amerikaanse lucht- en ruimtevaartbureau NASA uitgekozen mee te gaan aan boord van een ruimteveer.

NBC

ZATERDAG
20.00 Golden Girls
20.30 Down Home
21.00 Empty Nest
21.30 Dear John
22.00 Miss America Pageant.

ZONDAG
19.00 Super Bloopers and New tical Jokes
20.00 Expose
20.30 Real Life with Jane Pauley
21.00 NBC Sunday Night at Movies.

TBS

ZATERDAG
16.00 CHIPs
17.00 CHIPs
18.00 World Championship Wres
19.05 Major League Baseball Angeles Dodgers at Atlanta Br (L)
21.50 U.S. Olympic Gold
22.50 Bugs Bunny Short
24.05 Movie: 'Fear No Evil' (Stefan Arngrim)
02.05 Night Tracks
05.05 Night Tracks.

ZONDAG
13.15 CHIPs
14.05 Major League Baseball Angeles Dodgers at Atlanta Br (L)
16.50 Tom and Jerry's Funhouse
17.35 Captain Planet and the P teers
18.05 WCW Main Event
19.00 Movie: 'The Adventures o Wilderness Family II' (175, R Logan/Susan DaMante Shaw)
21.00 National Geographic Explo
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program
24.30 World Tomorrow
01.00 Paid Program
04.00 WCW Main Event
05.05 Hogan's Heroes
05.35 CNN Headline News.

TELECURAÇAO

ZATERDAG
16.00 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
18.57 Tempu pa Dios;
19.00 Cocktail Turistiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Teatro Klasiko: 'The Bribe';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 vervolg Teatro Klasiko;
22.30 Estreno: 'Mirror Cracked';
23.30 Sluiting.

ZONDAG
14.00 Sena di Señor gebracht door pastoor Ivan Valdez en Maristella-koor;
14.30 Directe uitzending AA-klasse baseball-finale: Wild Cats vs Santa Maria Pirates vanuit Santa Maria Ballpark;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
18.30 Wil di Suerte;
19.30 Style with Elsa Klensch;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Sine di Gala: 'In the Line of Duty: The FBI Murders';
22.30 Wrestling;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
* * * * * *

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Hennie Harinck, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Issell (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Halkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

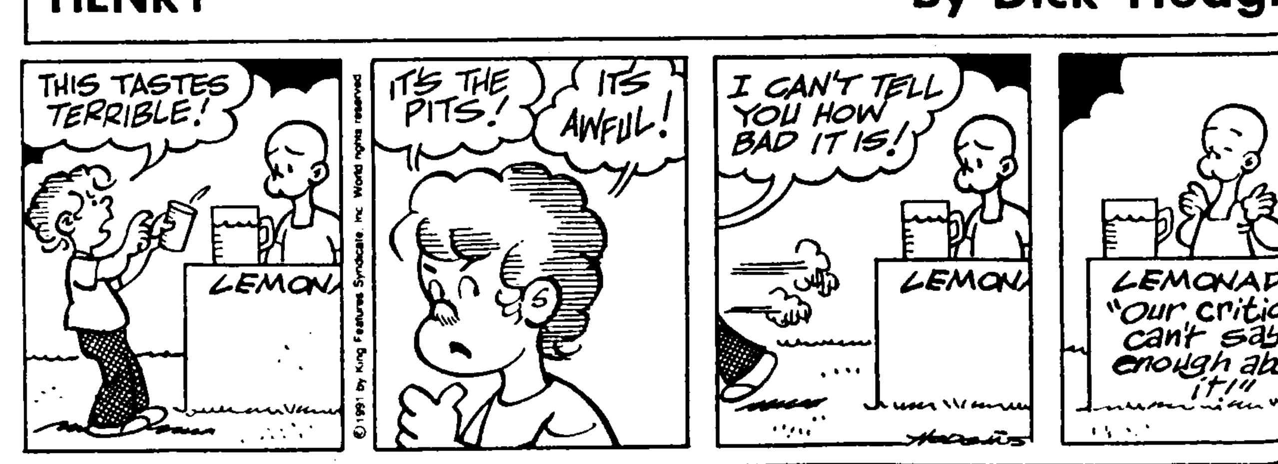
DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9

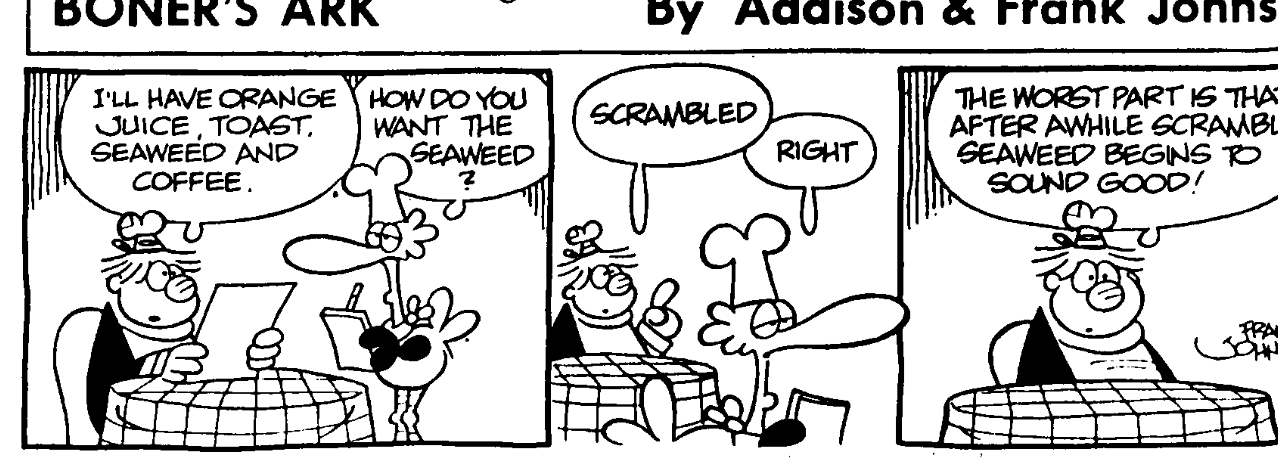
Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

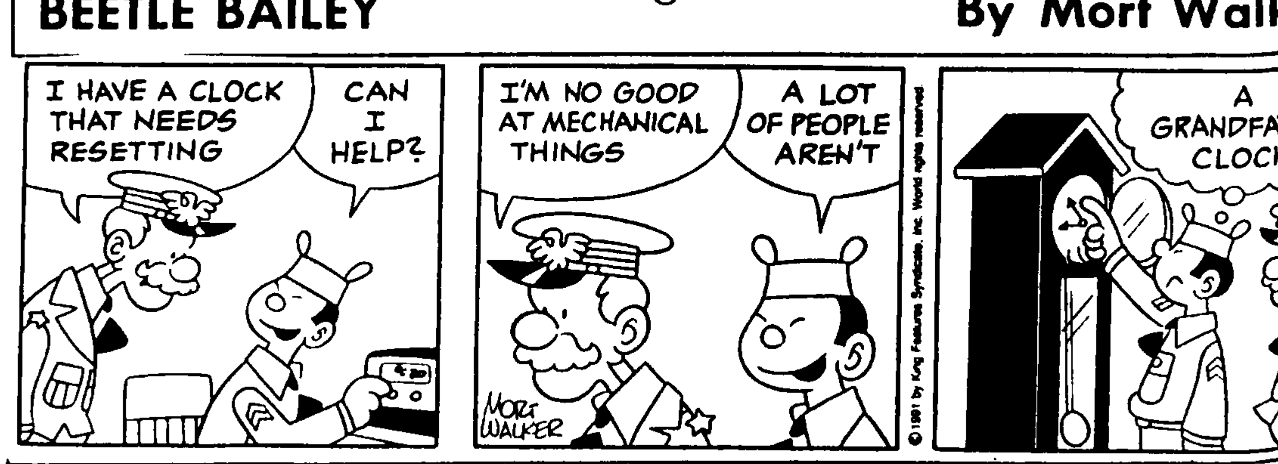
HENRY ® By Dick Hodgins

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

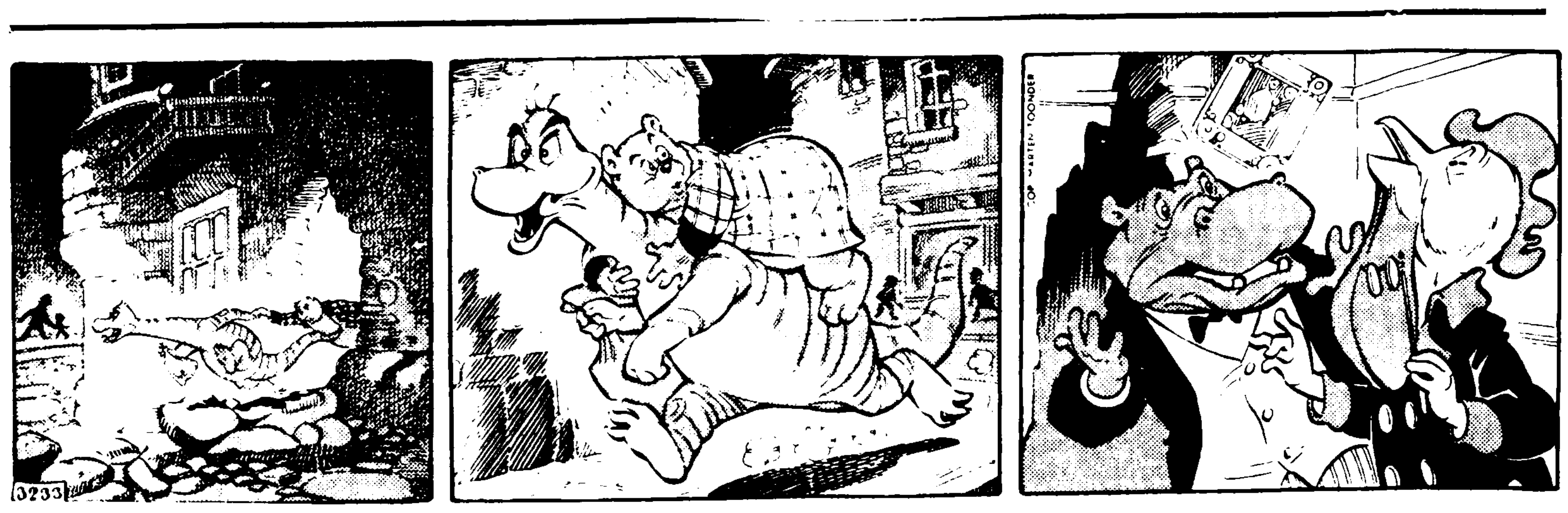
BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

Heer Bommel en de Zwelbast door Marten Toonder

3233 — De buitenmuur van het fraaie Clubgebouw stortte gedeeltelijk in - en toen de stofwolken enigszins waren weggetrokken, kon men heer Bommel en Zwelg, de Zwelbast, naar buiten zien treden.

"Wat gaan we doen?" vroeg de rover. "Zullen we hier blijven? De maan staat naar brand en plundering; het zou me zinnen om de muffe koffiedrinkerij omver te gooien. Zullen we het doen? Dan kunnen we lol hebben".

Maar heer Ollie had daar niet zoveel zin in. Hij vond de Kleine Club toch te dierbaar voor zo'n ruwe behandeling en bovendien maakte het aanzwellende stemmenrumoer hem bezorgd.

"We moeten maken dat we wegkomen", zei hij zenuwachtig. "Direct zit de hele politiemacht achter je... eh... achter ons aan. Daar kan je niet tegenop, al ben je nog zo sterk en woest".

De ander zag het redelijke hiervan in. "Dan gauw maar", zei hij. "Deze steenwoestijn stinkt trouwens naar benzinedampen en ik ga even graag terug".

Zo sprekende hees hij heer Ollie met een vlugge beweging op de rug, vatte het kussensloop met de buit stevig beet en snelde voort. Nu dromden ook de politiebeambten het gebouw uit, om blazend op fluitjes, de vervolging te gaan inzetten.

"Wat nu?" vroeg burgemeester Dickerdack, die samen met de markies in het verwoeste interieur achterbleef. "Bommel heeft de opdracht om hier een Zwelbast te halen vervuld! Nu moet hij toch volgens de afspraak erelid worden".

"Toch niet", zei de markies. "Deze Bommel heeft niet de Zwelbast, maar de Zwelbast heeft deze Bommel hier gebracht. Dat is een fijn onderscheid, amice!"

Wereldbank boycot Japanse makelaars

WASHINGTON - De Japanse effectenmakelaars Nikko en Nomura Securities mogen geen leningen meer plaatsen voor de Wereldbank. De bank heeft hiertoe besloten vanwege de betrokkenheid van beide ondernemingen bij het Japanse beursschandaal, hebben medewerkers van de bedrijven bevestigd. Nikko en Nomura zijn twee van de in totaal 21 Japanse commissionairs die hun voornaamste klanten bij elkaar 1,3 miljard dollar vergoed hebben ter compensatie van geleden koersverliezen. Nomura, de grootste effectenmakelaar van Japan, zou tevens dubieuze zaken hebben gedaan met het misdaadsyndicaat "Inagawa-

Een woordvoerster van Nomura noemde de maatregel van de Wereldbank "een grote dreun voor onze reputatie". Zij kon niets vertellen over de duur van de boycot. Zeker is in ieder geval dat de Japanse makelaars niet betrokken zullen zijn bij de emissie van in totaal een miljard dollar aan leningen die de bank in september hoopt te plaatsen.

De Wereldbank maakte vorige week bekend dat ook Salomon brothers, een grote Amerikaanse effectenfirma, geen deel meer zal uitmaken van emissiesyndicaten die leningen van de bank voor hun rekening nemen. Salomon Brothers nam bij veilingen van Amerikaans schatkistpapier meer af dan maximaal was toegestaan zonder de autoriteiten daarover in te lichten.

Financieel Nieuws

Opnieuw grote bankfusie in VS

Society Corporation verwerft Ameritrust

NEW YORK - In de Verenigde Staten is vrijdag opnieuw een bankenfusie aangekondigd. Society Corporation neemt Ameritrust Corporation over via een aandelenruil ter waarde van 1,2 miljard dollar. De twee instellingen hebben gezamenlijke activa van 26 miljard dollar en nemen daarmee op de ranglijst van Amerikaanse banken de 24ste plaats in. Beide banken hebben hun hoofdkantoor in Cleveland in de staat Ohio. De nieuwe combinatie gaat opereren onder de naam Society Corporation en kan beschikken over 500 vestigingen in de staten Ohio, Indiana en Michigan. In de loop van dit jaar is er een ware fusiegolf in het Amerikaanse bankwezen op gang gekomen onder invloed van de problemen die veel financiële instellingen hebben. Half juli kondigden Manufacturers Hanover en Chemical Bank een samengaan aan. Zij werden daarmee de grootste bank in de VS na Citicorp. Die positie moest een maand later al weer worden afgestaan aan de combinatie van Bankamerica en Security Pacific, twee banken aan de Amerikaanse westkust.

In juli werd ook een fusie beklonken tussen NCNB en C and S/Sovran. Deze combinatie komt op de Amerikaanse ranglijst op de vierde plaats. Eerder deze week maakte First of America Bank Corporation bekend Security Bancorp over te nemen via een aandelenruil ter waarde van 522 miljoen dollar. Hiermee ontstaat een instelling met 19,1 miljard dollar aan activa en 560 vestigingen in de staten Michigan, Indiana en Illinois.

Air Holland verschaft spoedig duidelijkheid

BADHOEVEDORP - De charterluchtvaartmaatschappij Air Holland, die in ernstige moeilijkheden verkeert, zal uiterlijk 25 september (vijf dagen voor de jaarvergadering van aandeelhouders) uitsluitsel geven over de herfinancieringsmaatregelen en waarborgen voor de continuïteit van het bedrijf. Dit heeft de directie van de onderneming donderdag laten weten. De directie heeft deze mededeling gedaan na overleg met de huisbankier ABN Amro. Indien de herfinanciering eerder bekend wordt, zal dit onmiddellijk worden gemeld.

Deze week werd bekend dat het eigen vermogen van Air Holland in het op 31 maart afgesloten boekjaar is gedaald tot iets meer dan f 4 miljoen. Omdat in het eerste kwartaal een verlies van f 10 miljoen werd geleden heeft Air Holland in feite nu een negatief eigen vermogen.

Op de beurs daalde de koers van Air Holland woensdag tot f 3,90 en donderdagochtend werd het dieptepunt van f 3,50 bereikt.

Hoger dividend bij Kon. Olie

DEN HAAG - Koninklijke Olie keert over het lopende jaar een interimdividend uit van f 3,45 per aandeel. Dit betekent een verhoging van drie procent ten opzichte van de tussentijdse uitkering van f 3,35 over 1990. Het dividend wordt 24 september betaalbaar gesteld, zo heeft de oliemaatschappij bekendgemaakt. Maxwell Petroleum (belegging in aandelen Dordtsche Petroluem, die op haar beurt weer belegt in aandelen Koninklijke Olie) keert na ontvangst van het dividend Dordtsche een tweede interimdividend van f 3,48 uit. De eerste tussentijdse uitkering voor dit jaar bedroeg f 4,08 per aandeel.

AGENDA CURAÇAO

13 september 1991 vanaf 17,00 uur tot 16 september 1991 om 07.00 uur.
Dokter Dunker, Spreekkamer: Tera Cora, tel.: 648079; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 691021 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucacius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG

Otrobanda
Gosie, Gosieweg 90-A (gebouw Las Vegas Supermarket), tel.: 379744.
Punda
Cerito, Winkelcentrum Promenade, tel.:76155/76689.

ZONDAG

Otrobanda
Union, Breedestraat 137, tel.: 623575.
Punda
Plasa, De Ruyterkade 36, tel.: 615519/ 615545.

DIVERSEN

VERLOF
BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
14 september: E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 125.
15 september: [illegible]

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 695544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 680917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614060 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

ZONDAG

TONEEL
15:30+20.30 uur 'Den Kas di Mi Suegra' gebracht door toneelgroep ARTEPROBA o.l.v. Anthony Jamanika - Centro Pro Arte, Schouwburgweg z/n.

PLATAFORMA OTROBANDA
17.00 uur start 'sunset kaminata' bij de grote klok op Brionplein; eind is tussen 18.00-19.00 uur op de Rouvilleweg.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
08.30-18.00 uur 'Carla Costa' (BJU).

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

[illegible]DIENST ARTSEN
[illegible] van de artsen van Bandabao [illegible] kunnen in spoedgevallen [illegible] 641658 bellen en dan het [illegible]rdapparaat afluisteren. De [illegible] van de andere medische dis[illegible] kunnen voor spoedgevallen de [illegible]praktijk van hun eigen huisarts [illegible] het antwoordapparaat zal dan [illegible] wie de dienstdoende arts is.

[illegible]ERARTS
[illegible] patiënten)
[illegible] dienstdoende arts belt U tel.: [illegible]25100.

[illegible]ENIGING VAN TANDARTSEN
[illegible] dienstdoende arts gedurende het [illegible]de en op feestdagen gelieve tel.: [illegible] op te bellen.

[illegible]RO MEDICO STA ROSA
[illegible]weg 327, tel.: 672300/676666; [illegible] zaterdag en zondag van [illegible]24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

[illegible]LE KRUIS
[illegible]erpleging 'Prinses Margriet': con[illegible]ureaus te Sta Maria: tel.: 682344, [illegible] 682947; Montagne Abao: tel.: [illegible] Kaya Fensu (Koraal Specht): [illegible] hoofdkantoor te Sta Maria 17, [illegible] van 07.00-12.30/13.00-17.00 [illegible]17.00 uur bereikbaar: zuster M. [illegible] tel.: 685653.

[illegible]ALE WIJKVERPLEGING
[illegible] Gosieweg 15, tel.: 692231/ [illegible] geopend van 07.00-17.00 uur; de [illegible] zuster Campein, tel.: 686614, [illegible]-658 b.g.g. 691536.
[illegible]ndabao, Groot Sta Martha [illegible] 642555; geopend van 14.00- [illegible] de wacht heeft zuster Cau[illegible] 686614.

[illegible]KLINIEK RIO CANARIO
[illegible]weg Noord 43, tel.: 44510, [illegible]691633 en 691836; voor infor[illegible] prenatale zorg en zorg gedu[illegible] de bevalling.
[illegible]ureau zuigelingen: iedere donde[illegible] van 13.30-16.00 uur.
[illegible]ureau peuters: iedere dins[illegible] van 12.30-14.45 uur.

[illegible] WIJKVERPLEGING BAN-
[illegible] tel.: 648077/648367; open van [illegible] t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; [illegible] bereikbaar: zuster Martina, [illegible] b.g.g. 601760.
[illegible]bureau: iedere dinsdag van [illegible]16.00-20.00 uur.

[illegible] VAN HET WITE GELE [illegible]VOOR GEZINSVERZOR[illegible]

[illegible]

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur Hoogmis (Ned) en 18.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Virgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jezus): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 18.00 uur; zon.: 11.00 en 18.[illegible]
[illegible]
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.00 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO: zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 06.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
[illegible]

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

* * * * * * * * * * * * * * * *

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:

Overwegend half bewolkt, tijdelijk zwaar bewolkt met een plaatselijke bui.

Matige tot vrij krachtige, af en toe krachtige, oostelijke wind (tussen twaalf en 28 knopen).

WEEROVERZICHT:

Alhoewel er in de aangevoerde lucht, hoofdzakelijk bewolking, op hogere niveaus wordt meegevoerd, zal de vochtigheid in de onderste luchtlagen voldoende zijn om in de komende 24 uur een plaatselijke bui boven de Benedenwindse eilanden tot ontwikkeling te doen komen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	zwaar bewolkt	32	28	0.0
Bonaire	zwaar bewolkt	--	--	0.0
Curaçao	zwaar bewolkt	32	28	0.0
St Eustatius	zwaar bewolkt	31	27	0.0
St Maarten	zwaar bewolkt	34	28	0.0
Amsterdam	half bewolkt	--	04	0.0

Nieuwe luchtvaartmaatschappij Urugway:

Malvinas-lijndienst

MONTEVIDEO - Een nieuwe Uruguayaanse luchtvaartmaatschappij, Air Atlantic Uruguayerse is van plan een luchtlijn met een frequentie van twee keer per week te gaan exploiteren tussen Brussel (via Montevideo en Buenos Aires) en de Falklandeilanden (Malvinas). Daarmee zal de luchtverbinding tussen het Zuidamerikaanse continent en de eilanden voor het eerst worden hersteld sinds de Brits-Argentijnse oorlog om de Malvinas.

Op 3 april 1982 bezette Argentinië de eilandengroep in het zuiden van de Atlantische Oceaan op zo'n 650 kilometer voor de Argentijnse kust, en raakte in oorlog met Groot-Brittannië. Argentinië heeft van oudsher souvereiniteitsaanspraken gemaakt op de Malvinas. Argentinië verloor de oorlog en het Britse gezag over de eilanden werd hersteld. Pas op 21 december 1989 werden de diplomatieke betrekkingen tussen Engeland en Argentinië hersteld. Veertien dagen later, op 3 januari 1990, voer er voor het eerst een schip tussen Zuid-Amerika en Port Stanley, de hoofdstad van de Malvinas.

"Niemand weet wat leven is,
alleen dat het gegeven is
en dat van deze geheimenis,
God het begin en het einde is."

Intens verdrietig, maar dankbaar voor het vele dat zij voor ons heeft gedaan, geven wij kennis van het overlijden van onze innig geliefde

GLORIA MARIA DE GROOT - SAMBO
beter bekend als GOYA

Haar kinderen	:	Rachel de Groot en Selcio Polinet Francis (Boy) de Groot Maxie de Groot en Grace Jenkhout Emelaine en Willem Hooftman - de Groot Ericka de Groot
haar kleinkinderen	:	Ayesha, Rachelle, Renée, Rainier, Marisca, Raoul, Carmen, Vernon, Charmaine, Vanessa en Amanda
haar broer	:	Marcel en Lelia Sambo - Lauffer (Venezuela)
haar zus	:	Swinda en Ciro Mambi - Sambo
haar neven/nichten	:	Elsira Sambo en kinderen Wilfrido Sambo en kinderen
		Marcel, Mary, Eduardo, Oscar, Lilian, Randolph (Venezuela) Marion, Gino en Millicent.

Soeur Hélène de la Vièrge, verdere familieleden en kennissen,

nodigen U hierbij uit voor de teraardebestelling, die zal plaatsvinden op dinsdag 17 september 1991 om 4 uur 's middags, vertrekkende vanuit de H.Hart Kerk te Janwé, naar de Rooms Katholieke begraafplaats te Janwé. Voor de teraardebestelling zal er een Heilige Mis worden opgedragen. Gelegenheid tot condoleren vanaf 1 uur 's middags. Na de teraardebestelling geen rouwbeklag aan huis.

Willemstad, 13 september 1991.

N.V. CURACAOSE DOK MAATSCHAPPIJ

Met diep leedwezen maken wij het overlijden bekend van onze zeer gewaardeerde medewerker, hoofdbaas van de Pijpfitterij, de heer

Petrus Johannes Antonius VAN HAREN

De heer Van Haren, die 31 augustus laatstleden 61 is geworden, trad bij ons in dienst op 19 april 1959.

Hij stond immer bekend als een bijzonder trouwe en loyale medewerker, die voor iedereen een vriendelijk woord over had.

De teraardebestelling zal in Nederland plaatsvinden. Op zondag 15 september a.s. van 15.00 - 16.30 uur is er te Bottelier gelegenheid om afscheid te nemen van de overledene.

In verband met teraardebestelling in Nederland gelieve geen bloemen te sturen en geen rouwbeklag aan huis.

Piet, rust in vrede.
Chefs, college's en ondergeschikten zullen je erg missen!

"Pas als je iemand hebt die met je lacht en
met je grient, dan pas kun je zeggen:
Ik heb een vriend."

Ontroerd en diep getroffen zijn wij door Uw kaart, Uw advertenties, persoonlijke condoléances, Uw bloemen én Uw aanwezigheid bij de crematie van mijn lieve man, onze zorgzame papa en opa

RINUS DE KOK

De gedachte dat hij ook door velen van U werd gekend en gewaardeerd, troost ons en geeft ons de moed om zonder hem verder te gaan. Tevens willen wij U oprecht bedanken voor de vriendschap, de steun en het medeleven dat hij én wij, op welke wijze dan ook, gedurende de laatste jaren en de soms moeilijke perioden in zijn leven, van U mochten blijven ontvangen.

Cora de Kok-Barbereaux-Swaab
Kinderen en Kleinkinderen.

Brecht-België, September 1991.

ÑAPA

AMIGOE

Weekend Bijlage

ZATERDAG 14 SEPTEMBER 1991

Curaçao moet los van de andere eilanden

MR. GERARD TELLERS is na twaalf jaar Curaçao naar zijn geboorteland, Nederland, teruggekeerd. De naam van deze in 1951 in Maasbracht geboren wetgevingsjurist is - bijna -synoniem aan de politieke partij MAN. Een MAN-man dus die hier geen kant meer uit kon. Vanwege zijn kleur - zijn politieke kleur wel te verstaan. Tellers snijdt de banden met 'zijn partij' niet door maar blijft lid, zij het op zijn nieuwe post bij het Ministerie van defensie in Den Haag. Die banden zouden toch blijven bestaan want hij en zijn Antilliaanse echtgenote kregen de afgelopen tien jaar vijf kinderen. "

Allemaal Curaçaoënaars dus. Mijn vrouw houdt van kinderen," vertelt hij ietwat ondeugend. Tellers is het afgelopen decennium ook op een aantal andere fronten zeer actief geweest: hij was lid van diverse, veelal juridische c.q. staatkundige adviescommissies en werkgroepen, bekleedde twee jaar de functie van directeur van het - alweer opgedoekte - departement van Binnenlandse Zaken, schreef diverse partij-publicaties, was voorzitter van het wetenschappelijk bureau van de MAN, 'Willy Franco', en sloot zijn loopbaan in Willemstad af als adviseur van de MAN-fractie in de Staten. Hij ziet de toekomst van de MAN, ondanks de neergaande tendens, niet somber in. Het dieptepunt werd al bereikt, meent Tellers, die een groot voorstander is van de positie die de Curaçaose politici een jaar geleden eensgezind innamen: Curaçao moet als autonoom eiland verder.

-door Ana van Leeuwen-

Mr. Gerard Tellers: 'De echtscheidingsbrief is al de deur uit...'

Tellers kwam eigenlijk al in 1974 in Nijmegen - toen nog als student - in aanraking met Antilliaanse studenten. Zijn eerste baan in Nederland was bij de afdeling politiek-juridische zaken van het Kabinet voor Antilliaanse zaken (KabNA) in Den Haag. Zijn vrouw wilde na een koude winter terug naar huis: Tellers werd eind 1979 terwerkgesteld als juridisch beleidsmedewerker van het departement van onderwijs in Willemstad, zijn eerste baan op de Antillen.

Wat was de doorslagevende reden om weer naar Nederland terug te keren? Tellers: "Die is van professionele aard geweest. Ik was hier directeur van Binnenlandse zaken. Dat departement is om politieke redenen opgeheven, daar blijf ik bij. Ik heb drie jaar als fractiemedewerker gewerkt voor de MAN, maar ik zag geen 'escape' meer om in mijn beroep verder te komen. En ik heb toch nog voldoende ambitie om verder te gaan, daardoor heb ik de boeg omgegooid en ben ik gaan solliciteren in Nederland, nadat het hier op de Antillen overigens een paar keer mislukt was."

Een andere, niet-politieke, baan op de Antillen is niet gelukt... "Nee, dat lukte niet. Eind vorig jaar heb ik er vrij hard aan getrokken om dat te krijgen, liefst in de ambtenarij. Ik merkte toen dat ik tegen een muur opbotste van mensen die vonden dat ik te zeer politiek geëngageerd was en daardoor niet betrouwbaar ben als loyaal ambtenaar - lees: ambtenaar die precies naar de klappen van de zweep weet te werken van de gedeputeerde. De neutrale traditie die de ambtenarij die in Nederland sterk aanwezig is en waarmee ik opgroeide is hier niet en wordt niet verwacht van mensen. Dit maakt alles erg moeilijk als je je neutraal wil opstellen."

Uw politieke kleur had U niet mogen duperen... "Ik weet niet of het rechtstreeks duperen is. Het zijn factoren die mee gaan spelen en onmiskenbaar belangrijke factoren worden veel duidelijker dan in Nederland of hier 5 à 6 jaar geleden. De bevolking

'Sorry voor Bonaire en andere eilanden'

verwacht ook van een politieke partij die aan het bewind is, dat men hun mensen naar voren schuift en de anderen laat vallen en de MAN is dat niet in dank afgenomen toen ze dat níet hebben gedaan. Ik denk dat dat ook een van de vele oorzaken is waarom de MAN niet zo'n goede ontvangst heeft bij de bevolking."

Als de MAN wel aan het bewind was geweest had U die job wel gehad? "Ik geloof niet dat het veel zou hebben uitgemaakt. De politiek was slechts een factor."

Die zware politieke stempel die je eenmaal hebt als je je met de politiek bemoeit zal veel mensen ervan weerhouden in de politiek te gaan...

"Met kleur ben je getekend, zonder kleur ben je onbetrouwbaar, volgens politici. Politici hebben veel liever te maken met iemand van wie ze weten welke kleur hij is. Als ambtenaar word je dan ook niet helemaal voor vol aangezien als je geen kleur bekent."

U zegt dus dat alle hogere ambtenaren kleur moeten bekennen willen ze goed kunnen functioneren?

"Feitelijk gebeurt dat. Iedereen weet van de ander wat hij gestemd heeft." *En als je toevallig de 'verkeerde kleur' hebt...?* "Dan kan dat zeer wel gevolgen hebben, door mensen niet in te schakelen of mensen die eigenlijk niet gepaseerd zouden kunnen worden toch te passeren."

Is het overheidsfunctioneren erg aan het afglijden door dit soort praktijken?

"Ik geloof niet dat dit de hoofdoorzaak is van de kwalitatieve verslechtering in het ambtenarenapparaat. Ik denk met name aan de maatregelen die de overheid in de jaren medio '80 heeft ingezet beginnende met het kabinet Liberia 1, de 10% maatregel, die doorgezet zijn in het Ekilibrio-project omdat het gewoon de spuigaten uitliep en die nu eigenlijk genomen moeten worden maar niet genomen worden. En aan de maatregelen die alle motivatie bij de ambtenaren, met name bij het midden en hoger kader, wegnemen. Er zijn mensen die vijf jaar geleden nog goed konden rondkomen met hun salaris; nu zit het merendeel met de handen in het haar. De motivatie is weg."

Heeft het vrijwillige afvloeiingssysteem (lumpsum en wachtgeld) onder ambtenaren een negatief effect gehad?

"In kwalitatieve zin wel, ja. Er zijn veel ervaren mensen weggegaan. Er is geen goede opvulling gekomen van mensen in het tweede en derde echelon. Ik denk, achteraf gezien, ook dat te sterk geantillianiseerd is, met het gevolg dat je nu weliswaar een door Antillianen bemand apparaat hebt, maar heel veel mensen uit Nederland in het kader van de technische bijstand moet laten komen. Dat heeft fnuikender gevolgen dan minder snelle Antillianisering. Het in huis halen van Nederlandse experts is ook niet helemaal goed voor deze samenleving want ook hier worden de mensen van de tweede echelon weer gefrustreerd."

Het feit dat ze er materieel helemaal niet op vooruit gaan speelt ook een rol bij ambtenaren...

"De hele motivatie is weg. Het financiële aspect is heel belangrijk. Het feit dat je geen vakantie-toelage meer krijgt, al was het 1%, leidt er toe dat de motivatie weggaat. Minder mensen moeten meer doen en ze krijgen niet de financiële tegemoetkoming. Academici zou ik afraden om nu de ambtenarij in te gaan."

Ook die met de juiste kleur?

"Ook die, ja."

Hoe bent U bij de MAN terechtgekomen?

"Ik ben er gewoon ingerold, tien jaar geleden, toen ik door de toenmalig fractieleider van de MAN, Frank Elstak, werd benaderd om in een adviesgroep te gaan zitten waarin allerlei academici van diverse pluimage zaten. Aangezien ik een van de weinige juristen was die zich aan de partij bond, werd ik in het herstructureringsproces van de partij gegooid. En van het een kwam het ander."

Toen U eenmaal in die groep zat merkte U dat U wat voelde voor de denkwijze van de partij...?

"De MAN was een jonge partij en had ook oog voor wetenschappelijke stukken, naast de ideologie die een rol speelt."

Wat trok U zo aan?

"De sociaal-democratische principes. Ik vind dat de **mens centraal moet staan.** De MAN was en is nog steeds de enige partij die de sociaal-democratische principes naar buiten brengt."

Maar je hoort hier toch vaak dat de partijen, qua ideologie, zo ze die hebben, bitter weinig van elkaar verschillen...

"Het is maar wat je wilt zijn: wil je een principe partij zijn of wil je een partij zijn van het volk? Je moet niet vergeten dat je hier een kleinschalige gemeenschap hebt en dat je op een eiland zit waardoor je de tegenstellingen niet zo scherp mag laten worden anders is er niet te leven. MAN schenkt aandacht aan zijn ideologie via zijn stichtingen en cursussen, maar het is een politieke partij die voor de bevolking moet draaien. Je moet wel aandacht schenken aan de 'day to day' dingen. De mensen verwachten dat je hen helpt met hun sociale problemen, in Nederland doet

'Nation-building te laat begonnen'

de overheid dat."

De tendens voor de MAN is niet bepaald gunstig. Wat is er mis gegaan?

"De MAN is in 1979 al in het pluche, in de regering gaan zitten en heeft als heel jonge partij nauwelijks de kans gekregen zich als organisatie op te bouwen. De problemen waren in die tijd enorm en dan kost het ontzettend veel moeite om de partij-organisatie op te bouwen als je in de oppositie zit. Er zijn verwachtingen geschapen, zo van 'zij fiksen het wel even'. De mensen hebben te hooggespannen verwachtingen gehad in '79."

Zijn er door de partij toch ook niet bepaalde dingen gedaan of níet gedaan waarvan je kan zeggen dat die ook een rol hebben gespeeld?

"De grootste fout was er niet een van de MAN: de partij heeft als onervaren partij in coalities gezeten en heeft geregeerd. Er zijn uitstekende bestuurders geweest, zowel

GERARD TELLERS

in de eerste als tweede periode (na '86). Maar daardoor is te weinig aandacht geschonken aan het verbreden van de basis en daardoor ga je de mist in. Dat is in de partij ook algemeen erkend. Vandaar dat je nu ziet dat de partij veel meer de bario's ingaat."

Zal het de partij lukken er weer bovenop te komen en waaraan is de leegloop van prominente mensen te wijten?

"Dat zijn vermoeidheidsverschijnselen. Het is in andere partijen ook voorgekomen dat er op een gegeven moment mensen opstapten. Alle partijen hebben dit, een vermoeidheidsproces, of een vervelingsproces. Dat men de kar niet zo hard kon trekken als men dat had gewild. Sommigen willen de kar een andere richting uittrekken, wel steeds met hetzelfde einddoel voor ogen. Ik vind dat niet erg. Kijk eens hoe politieke partijen om de zoveel jaar vernieuwen."

Is het tijd dat zich een algehele vernieuwing in de partij voordoet?

"Zolang (partijleider en oprichter) Don Martina vindt -en hij wordt daarin gesteund door de meerderheid van de partij - dat hij het leiderschap moet hebben, dan heb ik daar geen enkel probleem mee. Hij is de verbindende schakel en is voor velen een leider, een licht dat schijnt. We praten over het politiek leiderschap. Don is al een jaar bezig de 'grass roots' te vinden. Volgens analyses en wetenschappelijke onderzoeken is het dal al gepasseerd. Begin dit jaar zaten we veel erger, hadden we misschien een of twee zetels behaald. We hebben er uiteindelijk drie behaald (bij de eilandsraadsverkiezingen van april j.l.). We hebben drie jaar oppositie voor de boeg. Dat betekent drie jaar de tijd om aan de drie poten van de partij te werken: de grass roots, de wetenschappelijke onderbouwing en de ideologische onderbouwing. Het middenkader blijft belangrijk omdat dat die groep traditioneel gelieerd is aan de sociaal-democratie. Bij de eerst komende verkiezingen zal de MAN sterker uit de bus komen. Dat staat los van de vraag of de MAN een voortrekkerspartij moet zijn of een grote volkspartij."

Er is nog een plaats voor die partij als grote, dan wel de grootste partij? "Er is een plaats voor MAN als middelgrote tot grote partij. Wie had in '77, toen de DP een hoogtepunt bereikte, gedacht dat ze nu nog met één man in de Staten zouden zitten? Het kan verkeren."

Wat trekt het merendeel van de kiezers naar de PNP (van premier Maria Liberia)?

"Never change a winning horse. Maar ik denk dat het veel bluf is. Hopi skuma, poko chukulati. Dat spreekt de mensen aan tot dat ze door het schuim heen zijn. Hun p.r.is uitstekend. Hun leuze 'Laten we doorgaan' is een goeie geweest, al krijg ik hoe langer hoe meer het gevoel dat mensen zich aardig bedrogen voelen door de regerende partijen. Het gaat namelijk niet zo goed."

Hoe kijkt U terug op de staatkundig/politieke ontwikkelingen van de laatste tien jaar en wat brengt de toekomst?

"Ik denk dat het protocol van Willemstad van 1 april '78 fnuikend is geweest voor de toekomst van alle zes eilanden en Nederland. Daarmee is de deur opengezet voor de erkenning van het zelfbeschikkingsrecht. Binnen de Antillen, als daar meer vrijheid en overtuigingskracht was geweest en er een betere Nederlandse

'Nederland medeschuldig aan desintegratie'

minister was geweest die minder naar Betico Croes geluisterd had, hadden we een veel werkbaarder staatsrechtelijk Antilliaans verband gehad. Alle alternatieven die er na de erkenning van het zelfbeschikkingsrecht zijn geprobeerd hebben de deur opengezet voor het volledig uit elkaar gaan van de eilanden. Dit, ondanks de pogingen die (ex-MAN-minister Winston) Lourens en mijn departement hebben gedaan met de zovele praatstukken van het Antillen van de vijf. Fundamenteel was toen al iets goed fout; je kon niets meer doen omdat Aruba al los was en zijn verantwoordelijkheden ten opzichte van de kleine eilanden liet varen. De keuze die de Curaçaose politici vorig jaar in dat document hebben vastgelegd is de correcte keuze. Nederland, die mede schuldig is aan het uiteenvallen van de Antillen, zal moeten aanvaarden dat ook Curaçao dezelfde status krijgt binnen het koninkrijk en dat er een oplossing gezocht moet worden voor de samenwerkingsverbanden met de kleinere eilanden. Ik denk dat het een waanidee is dat er geen samenwerking meer zal zijn of vrij verkeer. Ik geloof wel degelijk dat er een heel goede samewerking gevonden kan worden tussen de eilanden, maar dan in een ander juridisch jasje."

Nation-building-pogingen hebben dus weinig zin gehad...?

"Het nation-buildingsproces is veel te laat begonnen. Het had in de jaren '60 gestart moeten worden. Toen Lourens in de jaren '80 met de nota kwam was het feitelijk al te laat. Omdat vanuit de kleine eilanden de centrifugale krachten zodanig bezig waren geweest dat het gewoon verrot was. De (nu grootste) partij van Curaçao (PNP) zei: 'de Antillen zijn een idee fixe; het zijn zes eilanden.' Niemand voelde zich Antilliaan, behalve de gouverneur en de Curaçaose ministers."

De zaak is nu niet meer te houden, wat Curaçao betreft...?

"Ik denk dat Curaçao een heel wijs besluit heeft genomen. Wat Curaçao heeft nagelaten is de bevolking te informeren over dat standpunt, om geen paniek te veroorzaken. Het is in de lucht blijven hangen. De bevolking weet niet wat er komt,logisch dat de bevolking dan in een enquête zegt dat de vijf bij elkaar moeten blijven; wat je hebt laat je niet los, hoe krakkemikkig het ook is."

Waarom doen ze dan niets meer?

"Men weet niet precies wat het eindplaatje moet zijn. Men is door de sleur van alle dag niet in staat daarover de juiste gedachten te formuleren."

Is het uitschrijven van een referendum niet op zijn plaats?

"Ik denk niet dat je daar ver meekomt. Ik denk dat je op de eerste plaats je krachten moet richten op een goede bemanning van je ambtelijk apparaat zodat je het vele werk dat staat te gebeuren kan doen. Betico Croes heeft niet voor niets een paar jaar met een staf van tien à vijftien man gedraaid om dat zaakje te regelen en het ging nog te snel. Curaçao kan lering uit de les die Aruba heeft gehad trekken. Ook minister Hirsch Ballin heeft een batterij van ambtenaren achter zich staan waar we tegenop moeten boksen."

Hirsch Ballin zegt zijn voorstel - het opdelen van de Antillen in twee blokken - te hebben laten varen. Zou dat echt zo zijn?

"Zijn schets is primair geri-

Vervolg op pag. 2

IN DIT NUMMER van Ñapa :

* **GERARD TELLERS** heeft tien jaar op Curacao gewoond en zich in die periode intensief beziggehouden met de politiek en de staatkundige structuur. In een interview met Ana van Leeuwen vertelt hij wat dit heeft opgleverd voor hemzelf en voor zijn partij de MAN. pag.1
* **DE BEELDHOUWSTER** Toos van Mierlo dacht jaren geleden een beeld te moeten maken van de Curacaose negerslaaf en vrijheidsstrijder Tula. Het werd een kanjer van een beeld, maar toen het klaar was de confrontatie met de naakte Tula teveel voor het publiek. Bart Bredero probeert uit te leggen waarom deze Tula nu in een koud Nederlands parkje staat i.p.v. onder onze tropenzon. pag.3
* **PRATEN MET** Boeli van Leeuwen is altijd een boeiende aangelegenheid. Dat was ook de ervaring van Hennie Harinck die met de Curacaose schrijver en denker allerlei actuele zaken de revue laat passeren. pag. 4 en 5.
* **HET KONINKLIJK Huis** van de Verenigde Staten, zou met de 'Kennedy clan' uit Massachussets kûnnen noemen. Er gaat praktisch geen week voorbij of er is een Kennedy in het nieuws. Over de aanrandingszaak in Palm Beach en het doen en laten van senator Ted Kennedy gaat het artikel op pag. 9
* **Verder in deze editie** van Ñapa de rubrieken Buitenland, de Kinderpagina, Techniek, Natuurlijk beter worden, Ziek en gezond en de wekelijkse Kruiswoord-puzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

Jeltsin hoopt dat een Economische Unie de diverse republieken van de Sovjetunie alsnog bij elkaar zal kunnen houden.

Jeltsin: 14 van 15 republieken geïnteresseerd

Economische Unie moet Sovjet-staten binden

MOSKOU - De voorlopige Sovjetregering van premier Ivan Silajev heeft vorige week een plan voor een economische unie, naar het voorbeeld van de EG gepresenteerd. Volgens de premier zouden bijna alle huidige vijftien republieken aan de unie willen deelnemen. De Russische president Boris Jeltsin zei dit ook voor het congres van volksafgevaardigden, het uitgebreide Sovjetparlement. De nieuwe vorm die Gorbatsjov aan de huidige Opperste Sovjet wil geven houdt in dat het parlement een kamer krijgt waarvan de leden worden benoemd door de parlementen van de republieken en een, waarvan de leden worden gekozen via directe verkiezingen. Gorbatsjov zei dat de leiders van de tien republieken ermee hadden ingestemd het voorstel voor een raad van afgevaardigden van de unierepublieken in te trekken.

Met het nieuwe voorstel keert Gorbatsjov terug naar het plan om de Opperste Sovjet te veranderen in een vergadering die de republieken vertegenwoordigt. Dit voorstel was ook vervat in het nieuwe unieverdrag, dat op 20 augustus had moeten worden ondertekend. Op het moment bestaat het dagelijkse Sovjetparlement uit twee kamers, de Raad van de unie en de Raad van de nationaliteiten. De leden van dit parlement worden gekozen uit de leden van het congres van volksafgevaardigden. Het plan voor een economische unie, dat premier Silajev presenteerde, is uitgewerkt door vertegenwoordigers van Gorbatsjov en van de vijftien republieken, en voorziet in een 'economische unie van werkelijk soevereine staten'. Dit heeft de radicale econoom en Gorbatsjovs vroegere economische adviseur, Stanislav Sjatalin, in de wandelgangen gezegd.

Boris Jeltsin zei dat veertien van de vijftien republieken bereid zijn zich aan te sluiten bij het plan voor de economische unie van soevereine staten, maar dat de vijftiende republiek ook wel over te halen zal zijn. Volgens Silajev zullen zich echter ook Oosteuropese landen, zoals Polen, Bulgarije en Tsjechoslowakije, bij de unie kunnen aansluiten op grond van het idee dat 'de unie een economische ruimte kan worden, die zich uitstrekt van de Balkan tot de Stille Oceaan'.

NAAST ELKAAR

Voorzien wordt, aldus Silajev, in het naast elkaar bestaan van nationale munten, maar er zou ook een centrale bank moeten komen voor 'het geldverkeer tussen de republieken', waarbij er een gemeenschappelijke rekeneenheid zou kunnen komen in de vorm van 'een ecu of een roebel'. Jeltsin en Silajev pleitten voor een vrijwillige unie van republieken en andere landen, die nadeel zouden kunnen ondervinden van een breuk in economische betrekkingen. Beiden zeiden ook dat verbetering van de voedselvoorziening prioriteit moet hebben. Silajev zei met klem hervorming via 'schoktherapie' te willen vermijden, daar dit de problemen van de bevolking alleen maar vergroot. Doch de radicale econoom Gregory Javlinski, ook lid van de tijdelijke Sovjetregering van Silajev, verklaarde voor een minder voorzichtige aanpak te willen kiezen en riep op tot 'fundamentele maatregelen om de economie te liberaliseren'. Jeltsin zei in een interview met een Amerikaanse omroep dat hij af wil van kernwapens en streeft naar ontbinding van de geheime dienst KGB. Het in de afgelopen paar dagen door Sjatalin uitgewerkte plan voor een economische unie is direct geïnspireerd door de structuur van de EG, zo blijkt uit een kopie, die een Frans persbureau in handen kreeg. Het gaat om een 'conventie' van achttien pagina's met 58 verschillende artikelen en zes hoofdstukken en voorziet, net zoals bij de EG, in een om de zes maanden wisselend voorzitterschap en het principe van een stem voor elk lid-land. Uit de tekst vloeit voort dat de president van de Sovjetunie geen enkele functie heeft in de economische unie. Het plan draagt de handtekeningen van - meest de vicepremiers - van alle republieken behalve Letland en Moldavië.

Overigens zegt de nieuwe Duitse ambassadeur in Letland in een interview in de Augsburger Allgemeinen dat de drie Baltische republieken naar zo snel mogelijk associatie met de EG streven en dat zij daarbij hopen op voorspraak van Bonn. Gorbatsjov reageerde volgens het Sovjetpersbureau Tass op de uitspraak van de Estse afgevaardigde met een verklaring dat het 'lot van de Baltische republieken' niet tot de competentie behoort van het congres van volksafgevaardigden. "Om het Baltische probleem op te lossen hoeven wij geen congres bijeen te roepen. Er zijn andere middelen om dat te doen. Het congres bepaalt de toekomst van de hele staat, het lot van de 300 miljoen mensen die daarin leven".

Mr. Gerard Tellers:

...cht op de Nederlandse politiek en niet op die van de Antillen. Nederland heeft jarenlang vastgehouden aan de stelling dat de eilanden bij elkaar moeten blijven, dat Curaçao de andere eilanden niet mag laten vallen. Nederland heeft het idee dat deze eilanden in een doosje geduwd kunnen worden. De schets had in Nederland een opening van denken tot gevolg. Zijn uitgangspunt is hier terecht niet geaccepteerd. Hij leeft toch iets te ver af van de feitelijke situatie. Curaçao en Aruba hebben het draagvlak om een land te zijn binnen het koninkrijk, sorry voor Bonaire en de andere eilanden. We moeten komen tot samenwerkingsverbanden tussen Curaçao en Aruba met de kleine eilanden."

Zou ieder eiland zelf moeten bepalen wanneer er een referendum komt?

"Je loopt het risico, als je het niet goed coördineert, dat op Curaçao een heel andere vraag gesteld wordt dan op b.v. Saba of Statius."

Wat zou de uitslag van een referendum op Curacao zijn als het (bij voorbeeld) morgen gehouden werd en de vraag luidt bij elkaar blijven of een aparte status voor Curaçao?

"Ik denk niet dat dat de vraag mag zijn. Je mag de mensen niet zwart-wit iets geven. De politici hebben nog niet geprobeerd om met de andere politici te komen tot een werkbare situatie in een ander jasje. Pas als dat proces voltooid is, heeft een referendum zin. Het politieke plaatje is nog niet afgeschilderd. Er zijn nog tientallen mogelijkheden voor een autooom Curaçao om met Bonaire samen te werken. De brief voor echtscheiding is de deur al uit: in die fase zitten we nu."

Is die echtscheiding niet totaal politiek gemotiveerd? Is het niet de politiek die de zaak eigenlijk kapot maakt?

"Ik denk niet dat de zaak kapot gemaakt wordt. Ik ben niet zo negatief.Ik vind dat Curaçao een goede keuze doet. Curaçao moet duidelijkheid hebben, met een gestroomlijnd ambtenarenapparaat, waarbij de knowhow wordt verzameld en gezamenlijk wordt gebruikt. Dat kan alleen als je kiest voor een volledig zelfstandige positie."

De stem van Nederland blijft belangrijk, want Den Haag moet meewerken...

"Een gezamenlijk front van alle Curaçaose partijen is sterk. Den Haag heeft vanaf 1 april 1978 zijn doodvonnis getekend ten aanzien van de Antillen. Men kan er niet meer onderuit en zeker als de eilandsraad van Curaçao zo'n positie inneemt, dan zou ik een Nederlandse minister willen zien die 'nee' zegt. Aruba en Curaçao zullen samen met Nederland hun verantwoordelijkheid voor de kleine eilanden ten volle waar moeten maken. Aruba moet meewerken. Curaçao mag niet alleen met de gebakken peren blijven zitten."

Geschiedenis bedrijf verweven met stad Eindhoven

Philips viert eeuwfeest in zorgen over toekomst

= door anp-verslaggever Joop van Dalfsen =

EINDHOVEN - Op 15 mei 1891 werd in Eindhoven de firma Philips en co opgericht met de bedoeling gloeilampen en andere electro-technische artikelen te gaan fabriceren. Honderd jaar later verkeert de onderneming, inmiddels uitgegroeid tot een wereldwijd, toon aangevend elektronicaconcern, in een ernstige crisis. Ingrijpende reorganisaties die gepaard gaan met een verlies van vele tienduizenden arbeidsplaatsen moeten ervoor zorgen dat de onderneming kan blijven bestaan. Plannen van Philips om het honderdjarig bestaan uitbundig te vieren zijn ijlings onder tafel verdwenen. Het eeuwfeest in crisissfeer bestaat nu alleen nog maar uit een officiële bijeenkomst op 18 september met als eregaste koningin Beatrix.

Philips heeft de afgelopen eeuw niet alleen zelf geschiedenis geschreven maar ook het lot bepaald van Eindhoven en omgeving. De gloeilampenfabriek vestigde zich destijds in Eindhoven omdat die plaats zowel aan het spoor als aan het kanaal lag. Bovendien heerste er een goed arbeidsklimaat. Er waren veel jonge meisjes beschikbaar die voor een karig loontje bereid waren de lampen in elkaar te zetten. In de eerste jaren van het bestaan leidde de nieuwe firma een weinig rooskleurig bestaan. Technicus Gerard Philips maakte weliswaar prima lampen maar het lukte hem niet echt om ze ook aan de man te brengen.

Pas nadat zijn zestien jaar jongere broer Anton als commercieel man de gelederen in 1895 kwam versterken trokken de verkopen spectaculair aan. In 1900 verkocht Philips al 2 miljoen lampen. In de daarop volgende jaren groeide de onderneming gestaag. Naast de gloeilamp werden ook radiolampen gemaakt en allerlei andere produkten. Anton Philips bekleedde een steeds dominantere positie in het bedrijf. Toen broer Gerard zich in 1922 terugtrok nam Anton de algehele leiding van het bedrijf op zich.

Het personeelsbestand van Philips breidde zich elk jaar uit. Rond 1930 werkten er 22.000 mensen. Een voorlopig hoogtepunt want de toenmalige crisis trof ook Philips. Het bedrijf moest bijna de helft van de werknemers ontslaan. Veel van de huizen die Philips voor zijn arbeiders had gebouwd kwamen leeg te staan. Later trok de werkgelegenheid weer aan. Na de oorlog groeide Philips zo snel dat overal in Nederland produktiebedrijven moesten worden gebouwd. Het was eenvoudiger om het werk naar de mensen te brengen dan de mensen naar Eindhoven te halen. Nog weer later week Philips uit naar de zogenaamde lage lonen landen. Inmiddels heeft het bedrijf vestigingen in meer dan zestig landen. Voordat de huidige malaise zichtbaar werd bereikte Philips voor wat betreft de werkgelegenheid in 1974 de absolute top. Toen werkten er wereldwijd meer dan 400.000 mensen bij Philips. In Nederland was de werkgelenheid op dat moment al weer aan het teruglopen door het natuurlijk verloop niet aan te vullen. Het zou Philips de bijnaam 'de stille saneerder' opleveren. In 1970 werkten er in de Nederlandse fabrieken van Philips bijna 100.000 mensen. Eind dit jaar zijn er dat nog maar ruim 40.000.

SOCIAAL

Philips heeft heel lang het imago gehad goed voor 'zijn mensen' te zijn. Wie in Eindhoven bij Philips werkte wist dat er goed voor hem of haar werd gezorgd. Philips beschikte al heel snel over een ziekenkas, een pensioenfonds en een uitgebreide eigen gezondheidsdienst. Philips bouwde een heel eigen dorp voor de werknemers die zich vanuit Drenthe, Friesland, Groningen en Limburg in Eindhoven vestigden. Kinderen van werknemers konden studeren dankzij een speciaal studiefonds. Philips bouwde scholen, sportaccommodaties en een schouwburg.

De onderneming was in Eindhoven gelijktijdig de motor achter een stormachtige economische groei. Van klein provinciestadje ontwikkelde Eindhoven zich vooral na de Tweede Wereldoorlog tot vijfde stad van Nederland. Mede dankzij Philips kreeg Eindhoven een universiteit en vestigden er zich tientallen toeleveringsbedrijven. De afgelopen jaren heeft Philips nadrukkelijk en beleidsmatig steeds meer maatschappelijke activiteiten beeindigd. De overheid is verantwoordelijk voor gemeenschapsvoorzieningen, is de huidige filosofie van Philips. Tegelijkertijd volgde het Eindhovense bedrijfsleven meer en meer een eigen weg met gevolg dat het nu minder dan ooit afhankelijk is van Philips. De eerste echte deuk liep Philips op in 1978. De toenmalige industriebond NVV had de hand weten te leggen op een geheime interne studie 'social forecast'. Daarin becijferde managers van Philips dat het personeelsbestand binnen ruim tien jaar met nog eens 20.000 arbeidsplaatsen zou worden verminderd. Er waren [...] moment door geruisl[...] gevoerde herstructur[...] sinds 1970 al bijna [...] banen verdwenen. In [...] had Philips in nederla[...] ongeveer 85.000 men[...] de loonlijst staan. [...] ontkende dat er spra[...] van concrete sane[...] plannen maar het [...] trouwen van werkne[...] het sociale beleid van P[...] wankelde.

Ir.Frits Philips, thans gepensionneerd, was de laatste Philips die aan het roer stond van de N.V. Philips Gloeilampenfabrieken in Eindhoven. In de lichtstad, waar hij bekend staat als 'Mijnheer Frits' is hij nog altijd erg populair.

KLAP

De eerste echte grot[...] deelde Philips een jaa[...] uit. Op een persconfe[...] werd duidelijk gemaa[...] er bij de divisies g[...] Elcoma 1.500 ar[...] plaatsen zouden moet[...] dwijnen. En voor het e[...] de geschiedenis voegd[...] lips daar al meteen a[...] dat gedwongen onts[...] zeker niet waren uitge[...] Eindhoven reageerde [...] sterd.

Ondanks eindeloze o[...] handelingen met de b[...] en een korte bezettin[...] de lichttoren in Eindh[...] bij uitstek het symbo[...] Philips, ging de reor[...] satie gewoon door. S[...] die tijd zijn reorgani[...] bij Philips aan de orde [...] de dag. Desondanks r[...] het concern steeds ver[...] de versukkeling. Wi[...] werden met veel kun[...] vliegwerk in [...] gehouden. De huidige p[...] dent Timmer heeft dit [...] nelijk ingezien. Hem re[...] niets anders dan de b[...] rigoreus door de ond[...] ming te halen ten kost[...] nog eens tienduize[...] arbeidsplaatsen. De cris[...] Timmer nu probeer[...] bezweren is ongetwi[...] mede veroorzaakt door [...] serie opmerkelijke mi[...] kingen in het recente [...] leden. Het V 2000 vide[...] teem van Philips, vol[...] vriend en vijand tech[...] gezien een waar hoogsta[...] moest het afleggen tege[...] Japanse concurrentie en [...] dween na een paar jaar [...] de markt. Een samen[...] king met de Amerika[...] telefoongigant AT & T [...] na korte tijd een stille [...] en het megachip-project [...] stopgezet omdat er [...] behoefte was aan de [...] Philips ontwikkelde su[...] chip. Het project kostte [...] lips vele honderden miljoe[...] guldens. De hoop voor [...] toekomst is nu gericht [...] nieuwe produkten zoal[...] fijnbeeld-televisie HDTV[...] digitale cassettespeler e[...] interactieve CD-speler. V[...] jaar leed Philips, vooral [...] gevolge van de ingrijpe[...] reorganisaties een verlies [...] 4,2 miljard gulden. De [...] wachting is dat het conc[...] dit jaar wellicht al wee[...] de rode cijfers ko[...] alhoewel door de top [...] Philips nadrukkelijk w[...] gewaarschuwd voor een [...] groot optimisme. Presid[...] Timmer onthoudt zich v[...] alsnog van commentaar [...] hij laat zich zeker niet [...] leiden om een verwach[...] voor de langere termijn [...] te spreken.

FEEST

Ondanks dit alles gaat [...] eeuwfeest niet helemaal [...] rbij aan de Eindhovense b[...] gerij. Een inderhaast bij [...] aar geroepen comité van [...] oede burgers heeft een t[...] daags feest georganis[...] met optredens van artie[...] het Brabants Orkest en [...] Eindhovense gilden. [...] gemeentelijke overheid bl[...] niet achter. Het nieu[...] muziekcentrum, dat mom[...] teel in de binnenstad w[...] gebouwd, is het symbolis[...] geschenk van de stad Ei[...] hoven aan de gloeilampen[...] briek uit het zuiden van [...] land. Overigens moest Ei[...] hoven zelf wel een conc[...] zaal bouwen. Tot nu [...] vonden immers in Eindho[...] vrijwel alle muziekuitv[...] ringen plaats in het Phili[...] ontmoetings centrum. En [...] is inmiddels gesloten.

Een beeld waar geen plaats voor was

De Tula van Toos deed de lieve dames blozen

= door Bart Bredero =

KENMERKEND VOOR het eiland Curaçao is de komende en gaande man of vrouw. Voor degenen die er langer wonen en vooral voor de geboren Curaçaoënaar is het een bonte parade van de meest uiteenlopende types die voor één of enkele jaren op het eiland neerstrijken, een poosje al of niet opvallen, en dan weer in het niets verdwijnen. Wij mensen zijn altijd op weg en Curaçao toont dat.

Eén van de meer opvallende types was Toos van Mierloo. Op een goede dag kwam Toos met haar man vanuit Paramaribo naar Curaçao. Hij als Nederlands onderwijs-deskundige, die eerst drie jaar in Suriname diende en nu gedurende drie jaar een Antilliaan zou opleiden. Toos, zijn vrouw had, voor zover ik mij herinner, geen speciaal beroep, maar ontpopte zich als een voortvarende tante vol levenslust. De weelderige tropische natuur en vooral de bonte schakeringen van de verschillende rassen in de bevolking van Suriname, dat prachtige land, hadden de volbloed Nederlandse Toos zodanig getroffen, dat zij uit pure geestdrift de tekenstift opnam en al doende in zich zelf de verrassende gave tot het uitbeelden van mensen-typen ontdekte.

Toos bracht een map vol heel geslaagde houtskool schetsen mee naar Curaçao van bescheiden Javanen, ondoorgrondelijke Hindoestanen, uitbundige Creolen en van de vele mengtypen uit die gelukkige Surinaamse samenleving van toen. Vooral de markante koppen van bejaarden wist Toos bijzonder raak uit te beelden en ook tere kinderkopjes. Van wat daar tussen in ligt, de volwassenen, kon je merken, en het zal in deze vertelling ook blijken, dat de volwassenheid (nog) niet tot haar terrein voor kunstuitingen behoorde.

BESCHEIDEN

Met de nieuw verworven tekenvaardigheid toog Toos welgemoed ook op Curaçao aan de slag. Via haar schetsboek leerde zij in zes maanden meer van het eiland kennen dan menig ander in nog geen zes jaar. In dit werk voelde Toos zich gesteund door een ontembare energie en, het moet gezegd worden, zij werd ook niet geremd door enige vorm van bescheidenheid.

Vermoedelijk bracht deze laatste eigenschap Toos tot de volgende stap in haar kunstzinnige ontwikkeling; beeldhouwen. Wat men ook van die gekke Toos ook mag zeggen, ook als beeldhouwster maakte zij aanvankelijk enkele opvallend leuke en door iedereen aanvaarde werkstukken. Uit deze beginperiode stammen de stoere kop van een visser uit Westpunt, de peinzende uitdrukking van een boer uit Willibrord en prille kinderkopjes uit Otrobanda.

Vrienden en bekenden bewonderden vol verrassing in Toos de oprechte amateur, die, wie weet, misschien wel meer dan een amateur zou kunnen worden. Op de toch al eerzuchtige Toos werkten deze aanmoedigingen als haver op een draver en de levendige Toos sloeg dan ook bijna letterlijk op hol.

TULA

Achteraf bezien behoeft het dan ook niemand te verbazen dat Toos op een goede dag met veel overtuiging haar jongste besluit op kunstzinnig gebied aankondigde: het maken van niet minder dan een levensgroot beeld van Tula, de grote leider van de slavenopstand op Curaçao in 1795. Als men de ingewikkeldheid van de Curaçaose samenleving ook maar even kent en ook weet hoe weinig er nodig is om het trauma van de slavernij in al haar rauwheid weer open te rijten, dan getuigt een zelf gestelde taak van een kortstondige bezoekster uit Nederland om Tula uit te beelden òf van genialiteit òf misschien van een beetje naïviteit?

Na maanden van ingespannen schetsen, boetseren en bijtelen stond er tenslotte in de studio van Toos, dat wil zeggen op de ruime achterporch van haar grote huis, een Tula die er, op zijn minst gezegd, mocht wezen. Een groot beeld, meer dan twee meter hoog. Het linkerbeen een stap vooruit: hier ben ik! De armen achterwaards gespreid, de borst uitdagend naar voren en het hoofd fier omhoog. Ondanks de grote afmetingen en de stoerheid van wat Toos meende dat Tula was, zagen de meesten in het beeld toch niet meer dan een bovenmaatse knaap, een stevige tiener, die na een verkwikkend slaapje zojuist is opgestaan en zich eens lekker uitrekt.

Anderen spraken over een flink uit de kluiten gewassen koorknaap, vers uit de biechtstoel, die schoon van binnen en stralend van buiten het leven opnieuw tegemoet treedt. Niemand zag echter in dit beeld de getergde en getreiterde negerslaaf die, in een daad van opperste wilskracht en inspanning, zijn ketenen van binnen en van buiten verbreekt, om als een gelouterde bevrijder zijn volk voor te gaan. Dit laatste is eigenlijk toch wel de Tula uit de legende en werd ook door Toos zelf meermalen in deze vorm met geestdrift toegelicht.

Foto Kim van Mierloo genomen bij de opening van de Antilliaanse cultuur- en natuur tentoonstelling in de Korenbeurs te Groningen in juni j.l. t.g.v. de Antillenweek.

Behalve een uitgesproken kinderlijkheid, nog eens onderstreept door de witte kleur van het model, was er met de Tula van Toos nog iets meer aan de hand. De Tula van Toos bleek te zijn toegerust met een kanjer van een penis, in half ontluikende toestand nog bovendien. Nu schuwt men op Curaçao de erotiek bepaald niet. Integendeel: erotiek is op het eiland een heel prettige en belangrijke drijfveer in het menselijk verkeer en doortrekt als overal elders veel uitingen in het leven van alledag. Veel van de charme van 'Dushi Korsou' vindt juist haar wortels in de veelzijdige bekoorlijkheden van deze boeiende erotiek.

Maar erotiek op Curaçao is ook een zaak van uiterste discretie. Onder invloed van film en video ziet men tegenwoordig weliswaar aan enkele baaien, wel eens vrijende paartjes die hun bedoelingen nauwelijks verbergen. Dit neemt evenwel niet weg dat in zijn algemeenheid de man/vrouw verhouding op Curaçao, zeker als er anderen in de buurt zijn, zich kenmerkt door een, voor buitenstaanders, soms preuts aandoende discretie. 'Topless' zonnebaden zal op Curaçao beslist niet gauw algemeen ingang vinden.

Integendeel; misschien door de overheersing door vreemden vroeger en zeker door een aangeboren en juist gevoel voor betamelijkheid zijn Curaçaoënaars en Curaçaoënaressen (wat een plompe woorden waar het Spaans zo leuk over Curaçaoleño/a en het Papiamentu over yu di Korsou spreekt) juist ware meesters om hun diepste en felste gevoelens achter een volslagen uitdrukkingsloos gezicht te verbergen en zij zullen zich dan ook nooit of te nimmer 'zo maar bloot geven'.

WAAGSTUK

Om tegen deze heersende opvattingen in een Curaçaose man dan toch open en bloot uit te beelden en daarbij de wereld letterlijk zijn machtige mannelijkheid te tonen, is op zijn minst gezegd een gek waagstuk en getuigt in ieder geval van een ontstellende argeloosheid.

Misschien was dit één van de eerste schreden van Toos op het grillige pad van erotische vormgeving, waartoe een tijdelijk verblijf in de tropen velen aanzet, en trachtte zij haar onzekerheid hierover door middel van vertoon te overbluffen? Hoe dan ook, zonder en zeker met penis heeft de Tula van Toos vele tongen en pennen op Curaçao in beroering gebracht.

Eigenlijk had Toos al uit de reacties van de eerste bezoekers kunnen opmaken dat haar uitbeelding van Tula iets bijzonders had. Niet dat men het beeld verwierp. Integendeel; het beeld moch dan groot zijn en niet Tula de slaven-bevrijder voorstellen, maar de verhoudingen van het beeld waren uitstekend getroffen. De gestalte van de slaaf had de souplesse en de rust van een jonge atleet, zeker van veraf. Maar naderbij gekomen en omlopend van achter naar voren, kon menigeen niet voorkomen dat zijn of haar hand in stomme verbazing naar de mond rees. Er waren er ook, meer in het bijzonder de dames, die beide handen vol ontzetting voor de ogen sloegen, maar dan wel met een schalks spleetje tussen de vingers.

Zoals al haar ondernemingen pakte Toos ook de 'verkoop' van haar Tula aan het grote publiek grondig aan. Ieder, waarvan zij ook maar de geringste hulp of steun voor haar plannen kon verwachten werd 'zonder aanzien des persoons' bij haar thuis gevraagd en bewerkt. Velen lieten zich dat genoegen natuurlijk maar al te graag welgevallen.

Echter, naast discretie omtrent erotiek kent de Curaçaoleño nog een andere opvallende eigenschap om, wanneer hij of zij in verlegenheid is gebracht, met veel lachen en gebaren over van alles en nog wat te praten, behalve over datgene waar het nu juist om gaat. Op die grote porch van Toos, waar het beeld van Tula aan het publiek 'verkocht' moest worden, is dan ook ontzettend veel gelachen en gepraat. Het leek soms wel een toneelschool of een receptie van diplomaten, waar keurig geklede dames en heren, in diepzinnige gesprekken gewikkeld, met hoofse gebaren van armen en handen letterlijk om de hete brij heen draaiden.

COMEDIE

In mijn functie van vertegenwoordiger van Nederland voor de ontwikkelingshulp aan de Nederlandse Antillen zijn mijn vrouw en ik zeker drie keer voor een 'Tulabijeenkomst' bij Toos uitgenodigd. Samen genoten wij dan van de levendige comedie die daar werd opgevoerd, zoals wij vroeger genoten van operette-uitvoeringen tijdens het 'Holland Festival' in Nederland.

Om Toos behulpzaam te zijn en de pijn van een zeker te verwachten teleurstelling te verzachten, stelde ik haar voor de brons-uitvoering van het beeld — het geld voor deze bewerking had Toos reeds losgepeuterd via de 'cultuurlijn' naar Nederland*) — te schenken aan Sint Eustatius. Daar, op dat kleine eiland, meende ik, achthonderd kilometer naar het noorden in de uithoek van de archipel en dan nog op een ver uitstekende rotspunt in de Atlantische oceaan aan de verlaten en gevaarlijke Noord-Westkust van het eiland zou het beeld prachtig tot zijn recht komen als de uitbeelding van een kwieke wachtpost die de vloot van de Britse admiraal Rodney als eerste van de eilandbewoners waarneemt en dan terug snelt naar Oranjestad om alarm te slaan.

Maar de stoere Toos moest niets van dit bedeesde voorstel, zoals zij dat noemde, hebben. Ondanks ook andere voorzichtige bedenkingen van vrienden en bekenden bleef Toos bij haar mening dat zij een groots kunstwerk had gewrocht, dat beter verdiende dan een verbanning naar Sint Eustatius. In de golf van opluchting, na zoveel maanden van ingespannen werken, een opluchting die Toos uiterst gelukkig, dankbaar en ook uitbundig maakte, vatte zij het plan op haar Tula in dierbare herinnering aan de Curaçaose gemeenschap te schenken en ons na te laten als de Tula van Curaçao.

Met deze concrete doelstelling voor ogen toog Toos opnieuw met de van haar bekende ijver aan het werk, of liever ten strijde want weldra barstte de penne- en woordenstrijd in de kranten en elders in alle hevigheid los.

EILANDSRAAD

In deze pennestrijd, en vooral in de Eilandsraadsbespreking daarna — ja, serieus, de zaak werd heel 'ernstig' in de Eilandsraad besproken; Toos van Mierloo stond voor niets — trad, voor wie er op lette, de zelfde karaktertrek van de Curaçaose samenleving naar voren die al eerder op de porch van Toos bleek. Want alhoewel iedereen het naadje van de kous omtrent de Tula van Toos wist of, om het wat meer toegespitst uit te drukken, wist waar de klepel van deze klok hing, werd daar maar heel bescheiden over gesproken, zeker in het begin.

Zoals reeds gezegd, in geval van verlegenheid of onvree over iets zal een yu di Korsou zelden direkt man en paard noemen, recht door zee gaan of recht voor zijn raap schieten. Het Nederlands kent veel van deze robuuste uitdrukkingen en de eigenschap die er achter schuil gaat, geldt als een nationale deugd. Een yu di Korsou heeft daarentegen een bijna lijfelijke sfeer afkeer van een dergelijk rechtstreeks en in zijn of haar ogen onbehouwen vertoon.

Deze beduchtheid om kritiek rechtstreeks te uiten stamt vermoedelijk ook nog uit de slaventijd. Rechtstreekse kritiek, verzet tegen de meester heette dat toen, betekende in ieder geval mishandeling en vaak een gruwelijke dood. En nog niet zo lang geleden kostte een kritische houding tegenover een werkgever je zonder meer de broodwinning, maar dat gold toen ook bij de Nederlandse overheid.

Als het dan op kritiek aankomt, neemt een yu di Korsou daarom liever zijn toevlucht tot breedsprakigheid met hier en daar een bedekte toespeling of, indien het echt nodig is, een vinnige steek onder water verpakt in een enveloppe vol vriendelijke beleefdheid. In uiterste geval wordt de beleefde steek onder water het eveneens beleefde toedienen van een mes in de rug. 'Double crossing' noemt men dat. Voor wie er mee te maken krijgt, is dat niet zo leuk. Maar gelukkig wordt dat mes niet zo vaak gebruikt en kunnen wij daarom snel terug keren naar de Tula van Toos.

Iets van de oplaaiende discussie omtrent de Tula van Toos wil ik trachten hieronder weer te geven, echter met één voorbehoud. Men mag nog zo graag op Curaçao wonen en er zich thuis voelen, dat wil echter nog niet zeggen dat men zich daardoor ook de speelse vaardigheid en het slimme woordgebruik van het Papiamentu eigen maakt.

HET GEBEURDE al meer dan vijftien jaar geleden; nog voor de komst van drugs en aids. Doch met al die nieuwkomers die zich nu op Curaçao komen vestigen — waarvan velen met echte belangstelling voor het eiland — was de gebeurtenis toen te leuk en ook te typerend om haar niet als nog vast te leggen, met hier en daar, voor de nieuwkomers, een toevoeging over het leven op Curaçao.

Als toelichting het volgende: het Papiamentu is gegroeid als een taal van en voor onderdrukten, de slaven. Het Papiamentu is dan ook niet alleen maar een communicatiemiddel; het is of liever was tevens een vorm van geheimtaal tussen de slaven onder elkaar. Ingewijden moesten snel een volledige boodschap kunnen doorgeven vóór dat de meester daar erg in kreeg. Het gevolg is dat in het Papiamentu één enkele accent-verschuiving of het wijzigen van maar één letter in een woord voldoende is om een volkomen nieuw of ander denkbeeld over te dragen, waar b.v. het Nederlands een brede omschrijving zou vergen. Zo heeft de verwisseling van één letter in een woord in de Eilandsraad ooit eens tot een knetterende ruzie geleid.

Welnu, met een taal waarin je zo snel en speels een bedoeling kan wijzigen, ben je bij wijze van spreken al lang op kantoor waar een ander zich nog de slaap uit de ogen wrijft. Laat men deze leuke eigenschap van het Papiamentu los op een onderwerp als de Tula van Toos, met al zijn pikante bijzonderheden, dan kan men zich voorstellen wat er gebeurde. Curaçao stond bol van de gijn. Kwinkslagen op recepties klonken gedurende enige weken met dubbele frequentie en de schaterlach rees de pan uit, om maar eens een stevige en valse beeldspraak te gebruiken. Maar niet alleen op recepties, ook tijdens vergaderingen en 's avonds op het terras onder vrienden zijn heel wat pittige grapjes bedacht.

In de krant verschenen natuurlijk ook ingezonden stukken en commentaren, niet zo pittig als de grapjes op het terras misschien, maar sommige toch wel de moeite waard. Hieronder volgen er drie die bewaard bleven:

Mijnheer de Redacteur,
De discussie over het beeld van Tula, de grote vrijheidsstrijder van Curaçao, is door de feile en verdraaide betogen van vóór- en tegenstanders in zo'n verwarring geraakt dat men de ware inzet tot de discussie zou kwijtraken.

Welk beeld men ook van Tula maakt, Tula blijft voor mij de held die het volk van Curaçao de weg naar de vrijheid wees. Zijn nagedachtenis kunnen wij niet genoeg in ere houden.

Laat ons een voorbeeld nemen aan landen als Venezuela en Colombia. Nog steeds, meer dan honderdvijftig jaar na zijn dood, wordt in deze landen dagelijks met eerbied gesproken over Simon Bolivar, el Gran Libertador. Zo moet ook bij ons op Curaçao Tula dagelijks met eerbied worden herdacht als onze grote voorganger. Daarom niet één beeld van Tula, maar zelfs honderd beelden van Tula zijn niet genoeg. Beelden groot, beelden klein, beelden mooi, beelden lelijk, als onze kinderen maar wordt bijgebracht dat vrijheid ons hoogste goed is, waarvoor wij ons blijvend moeten inzetten.

Hoogachtend,
N.N.

Mijnheer de Redacteur,
De Tula van Toos van Mierloo is van achteren volmaakt, en van voren mismaakt.

Hoogachtend,
N.N.

Mijnheer de Redacteur,
Curaçao met zijn meer dan

Vervolg op pag. 8

Spitten in de (os

Boeli van

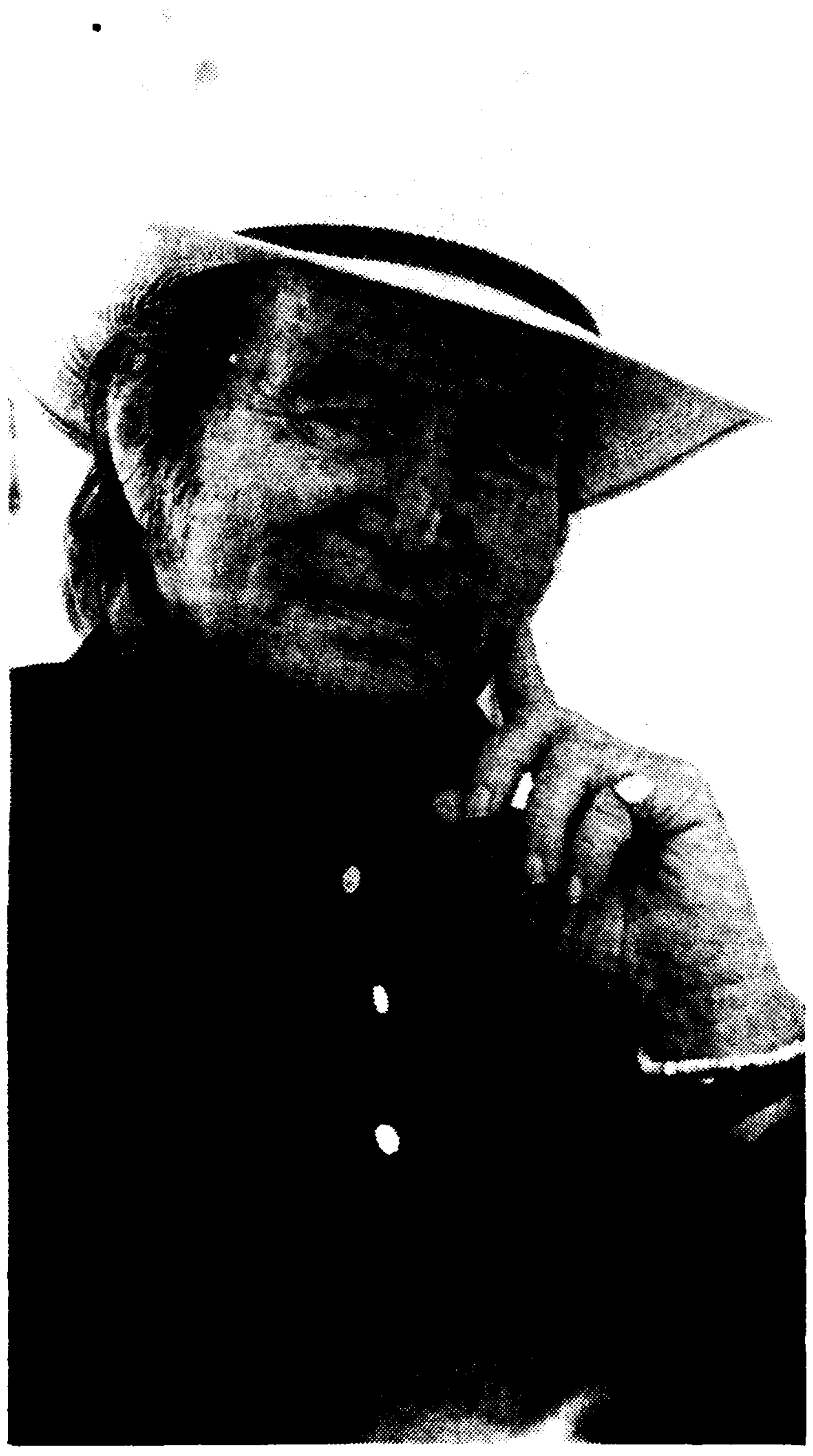
'Als Nederlan

dan spelen

= door Hennie Harinck =

HET DECOR van het gesprek: de studeerkamer van Boeli van Leeuwen. Naarmate de avond vordert vult de ruimte zich met een wolk van sigarettenrook; de atmosfeer waarin een goed gesprek het beste gedijt. Een gesprek dat de grenzen en het grensverkeer van Curaçao verkent. De vrees dat het deze keer écht uit de hand gaat lopen.

De schrijver is bezorgd over de toekomst van zijn eiland. Het eiland waar hij geboren is en het grootste deel van zijn leven woonde. Het vaderland van de befaamde auteur waar drie generaties Van Leeuwen woonden. "Curaçao is ruimtelijk heel groot. Je staat aan de Noordkust en denkt: daar ligt Europa, daar Amerika en daar Afrika waar de leeuwen van Hemingway op het strand spelen. De zee is enorm. Ik heb nooit een gevoel van benauwdheid op dit eiland. Het is misschien ook een soort terugtrekken, de wereld kleiner maken en daardoor tastbaarder. Ik zou niet meer ergens een vreemdeling willen zijn. Je vaderland is niet waar je wilt leven maar waar je wilt sterven." Curaçao dreigt meegesleept te worden in de val, waaraan Suriname te gronde gaat: drugs. "Ik zie een losgeslagen proletariaat ontstaan; een geheel nieuw fenomeen op Curaçao waar vroeger iedereen bij iedereen hoorde."

BOELI VAN LEEUWEN

De 'godfather' van de Antilliaanse literatuur staat erom bekend dat hij nog steeds rondzwerft, maar dan in de straten van Punda, Otrobanda en Scharloo om daar het leven op de voet te volgen. "Ik ontmoet geregeld in mijn stamkroeg, La Rousse, veertigjarige entrepreneurs die mij vragen of ik een huis te koop weet. Het mag in de buurt van een half miljoen kosten. Sommige van deze gewiekste knapen zijn gestoken in onberispelijke pakken en spreken duur Nederlands. Anderen lopen in spijkerbroeken en slobberige truien rond, maar met goud om de nek en diamanten ringen om de vingers en spreken een sappig plat-Amsterdams. Deze uitgekookte scharrelaars willen in de penshonado-regeling. Ze vertrouwen het belastingtechnisch niet meer in Europa en zijn doodsbang dat er een soort concordantieregeling komt waardoor iedereen belasting moet gaan betalen na 1992. Holland stinkt van dat soort belastingafkerigen die nu Curaçao zien als alternatief. Het gevoel dat je krijgt als je deze mensen hier ziet is 'daar loopt geld rond'.

De penshonado-regeling is ingesteld om de overheidskas te spekken.

"Van die regeling zie ik het voordeel niet in, want je vangt toch niets van die lui, geloof me. Het feit dat een vriend van mij, een uitermate gehaaide en rijke gepensioneerde van in de zestig, hier zit geeft mij de overtuiging dat hij hier in een belastingparadijsje beland is. Denk je nou echt dat een belastingexpert hier zou gaan zitten als hij belasting zou moeten betalen? Maar hij is tenminste gezien zijn leeftijd een bonafide gepensioneerde en hun aantal is relatief klein. Het zijn die veertigjarige entrepreneurs die het eiland aan het opkopen zijn. Achtduizend arbeiders zijn bij de FKP ingeschreven voor een woning. Nu zal je ook de middenstanders moeten inschrijven."

'Drugshandel wordt een huisindustrie'

Wat voor gevoel brengt dat teweeg?

"Een gevoel van onrecht. Kijk, zo'n man koopt hier een huis en neemt een meisje voor het huishouden in dienst. Hij zou vijf procent belasting moeten betalen. Maar waarover? Over zijn vermogen? Forget it. Waarover dan, over zijn pensioen? Lubidá! Met veertig jaar heb je geen pensioen."

Het is vreemd dat er in die regeling geen duidelijke leeftijdsgrens is gesteld.

"Dankzij die regeling hebben we nu twee soorten veertigers. Zij die niet-gepensioneerd zijn en een smak belasting betalen en zij die een penshonado worden en door juridische regeltjes beschermd worden en slechts vijf procent belasting hoeven te betalen. En hoe kan je een veertigjarige beletten om te werken? Het is contra naturam."

Op St. Maarten betalen mensen die een beetje verstand hebben helemaal geen belasting. Waarom gaan niet alle zogenaamde penshonado's naar de Bovenwinden?

"St. Maarten is overvol. Mensen die een beetje levensbesef hebben willen in een ietwat gestructureerde samenleving zitten. Op Curaçao hebben we een goed functionerende rechterlijke macht en een redelijk geordende samenleving. Voor die mensen is St. Maarten te zeer een soort wild-west."

Dus volgens u gaat het wild-west type Nederlander, dat het nog moet gaan maken, naar St. Maarten terwijl het gearriveerde type Curaçao verkiest?

"De Bovenwinden zijn eigenlijk maar één eiland en dat is het volgepropte St. Maarten. Je krijgt inderdaad een ander type dat daar naar toe trekt dan zij die naar Curaçao komen. Hier komen mensen naar toe die een soort structuur, hoe gammel ook, willen. Bovendien overtreft het aantal illegalen op St. Maarten verreweg het aantal legale inwoners en waar blijf je dan?"

Ook op Curaçao neemt het aantal illegalen toe. Zij doen aanspraak op de sociale voorzieningen. Hun kinderen vallen onder de zojuist ingevoerde leerplicht. Denkt u dat we de kant van St. Maarten aan het opgaan zijn?

"Het is moeilijk te zeggen welke kant wij aan het opgaan zijn. Maar wat de leerplicht betreft: als je de onderliggende structuur niet verandert dan haalt die wet niets uit. Op de lagere school kampen we nu al met een tekort aan leerkrachten. De kinderen die tot nu toe niet naar school gingen kun je niet zomaar op school neerzetten en hun sociale problematiek laten liggen waar die ligt. Die denken op te lossen door een kind naar school te sturen is natuurlijk onzin. Eerst de sociale problemen oplossen en dán pas het kind naar school sturen lijkt mij de juiste volgorde."

Hoe is verder de economische situatie op Curaçao?

"Curaçao zit op dit moment in een merkwaardige postie. Macro-economisch is er een opleving, maar er is ook een enorm zwart circuit van drugshandel. En behalve de drugshandel heb je ook nog de wapenhandel en door dictators gestolen miljarden. Een trustmaatschappij op Curaçao schijnt een miljard geleend te hebben van de BCCI. Curaçao is een soort laundromat geworden. Die expanding economy gekoppeld aan zwart geld slokt deviezen op. Verder verdienen de werkende mensen, zoals je aan de cijfers kunt zien, geen donder. Hoeveel procent van de bevolking verdient nu vijftienhonderd gulden per maand? Dat wil niet zeggen dat er niet veel geld op Curaçao rondsjoemelt. Want waar komen anders al die Porsches, die Lexus' en die Jaguars vandaan? Een zending Lexus is binnen no time verkocht onder meer aan jonge twintigers die de auto aan hun meisje cadeau doen. Een bankier vertelde me dat er een drugsdealer is die anderhalf ton in een weekend verdient.

Onze economie is overheated. De eilandsregering daarentegen zit met een begrotingstekort van 158 miljoen gulden. De druk komt van twee kanten. Deze dubbele druk werkt inflatoir, deviezenverslindend. Aan de ene kant het begrotingstekort en aan de andere kant de groeiende economie plus de invloed van het zwarte circuit en de Nederlanders die hier met centen naar toe komen. Naast het bestaande zwarte circuit hebben we nu ook een zwart circuit uit Nederland.

En de sleepboot die het schip van de economie van de kade moet houden heeft geen olie in de motor en geen benzine in de tank door het begrotingstekort."

Is er een oplossing?

"Dat begrotingstekort wil men wegwerken met een aantal maatregelen waarvan je al bij voorbaat weet dat ze niet veel zoden aan de dijk zetten. Je kán niet bezuinigen op onderwijzers, ik zou niet weten hoe. De gezondheidszorg is een puinhoop; men wil daar wel in snijden maar het is bijzonder moeilijk, want er zijn allerlei gevestigde machten in die sector. Blijft over sociale zaken. Daar zou wel wat gehaald kunnen worden, want je kunt met veel goede wil en inspanning nagaan welke mensen onderstand trekken en tegelijkertijd een job erop na houden. Wat de accijnzen op alcohol, sigaretten en benzine betreft: dat levert per saldo niet veel op. Winstbelasting? Forget it, want na de voorgenomen maatregel zul je zien dat de winsten opeens gedaald zijn.

En het is toch volstrekt onmogelijk om de werkende mens, de ruggegraat van de samenleving, de tiende penning op te leggen. De proefballonnetjes die de regering 'ins Blaue hinein' stuurde zijn met houwitsers neergeschoten."

'Vroeg of laat vallen we allemaal door de mand'

Is er nog hoop?

"Vermits je mocht denken dat Curaçao op het punt staat om naar de bliksem te gaan... Sinds 1634 is Curaçao onafgebroken bezig met naar de bliksem te gaan, maar het gebeurt nooit.

Toch vind ik de toestand op dit moment wel zorgelijk. We worden overspoeld door buitenstaanders. Onze grond en huizen worden opgekocht. Over tien jaar kan je niet meer gaan zwemmen zonder hiervoor te betalen.

De Curaçaose gemeenschap valt uit elkaar. In 1971 was vijfentwintig procent van de kinderen buitenechtelijk. Dat percentage is in twintig jaar verdubbeld. We gaan de kant uit van Jamaica waar vijfenzentig procent van de kinderen buitenechtelijk is."

Als vijftig procent van de kinderen geen wettige ouders heeft dan zegt dat ook wat over de sexuele moraal. Curaçaose mannen heten machistisch te zijn. Maken mannen hier de dienst uit?

"Curaçao is een matriarchaat. Niet de man maar de vrouw is de sterkste. Voor iedere man die machistisch leeft, moet er een vrouw zijn die dat toestaat. Die by-sides importeren we niet van Venus of Mars. Vraag en aanbod dekken elkaar.

Curaçaose vrouwen houden hun kinderen vast, vooral de oudste zoon. Ik ken legio mannen die op hun dertigste nog bij moeder gaan eten omdat zij betere giambo en vis klaarmaakt dan de vrouw thuis. De Curaçaose vrouw is geen gemakkelijke vrouw; haar macht is bovendien zeer groot. Neem onze minister-president: zij is meer mans dan menige man.

Wie is nu die arme macho? Hij is uit huis gevlucht, een soort sexuele zwerver geworden. Somerset Maugham werd eens de vraag gesteld wat een vrouw moet doen om haar man te behouden. Hij antwoordde: 'Well, first you have to be sexually attractive and after you catch him by being sexually attractive you must be sexually satisfying'. Een man die om drie uur 's nachts in Campo zit te brallen over zijn machismo is in wezen een zielige figuur. Wijlen Boy Winkel vertelde me dat er ontzaglijk veel impotentie voorkomt op Curaçao. Dat is natuurlijk geen toeval."

Waarom laten vrouwen het oogluikend toe dat hun man er een by-side op na houdt, waardoor het lijkt alsof ze het probleem negeren?

"Misschien is ze zelf wel een by-side - dit terzijde: als je pretendeert iets niet te weten dan hoef je niet in te grijpen. En dat is ogenschijnlijk een hele sterke houding maar de man voelt zich hoe langer hoe schuldiger. Dat werkt weer agressie in de hand. Na een uitbarsting van agressie voelt hij zich nog schuldiger en vlucht weer naar de by-side: een vicieuze cirkel."

Curaçaose meisjes gaan studeren in het buitenland en keren terug als geëmancipeerde vrouwen. Hoe sterk is de invloed van deze vrouwen op het gedragspatroon, denkt u?

"Dit eiland lijkt misschien erg te veranderen maar de basic structure verandert niet. Curaçao is als een gummibal die van alle kanten ingeduwd wordt, maar zodra je loslaat hoor je 'plop' en neemt de bal weer zijn oorspronkelijke vorm aan. Dat de zeden veranderen is logisch.

Maar wat de kwestie van de studie aangaat. Curaçao is nooit geïmponeerd geweest door het gestudeerd zijn op zich. Men vindt de geleerde man of vrouw zelfs ietwat belachelijk. Een intellectueel wordt hier niet als zodanig geapprecieerd. Je wordt gewaardeerd als je iets kan niet omdat je een titel voor je naam hebt staan -met uitzondering van Da Costa Gomez, doctor met dubbele 'o'.

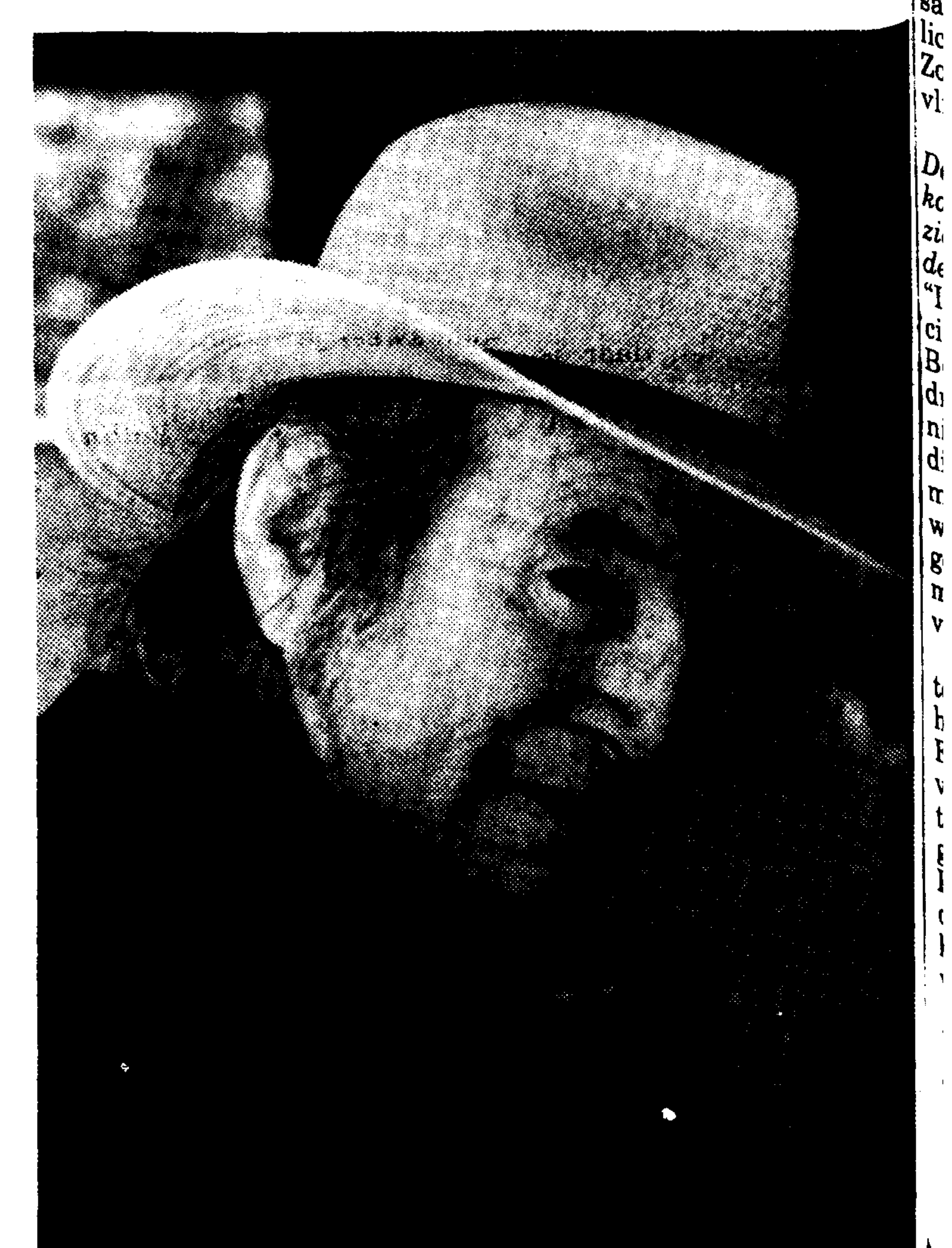
Men kijkt niet op tegen intellectualiteit per se. Men kijkt naar de vruchten en herkent dan de boom. Geleerdheid wordt apekool oftewel ko'i sabi genoemd en men beschouwt een intellectueel vaak als kluns die niets kan. Welke intellectueel as such heeft nu achting van het volk?"

Uzelf misschien?

"Voor zover ik die heb, is dat niet aan mijn titel te danken, maar omdat ik schrijf en blijkbaar ook buiten het eiland gelezen word. Je krijgt op een bepaald moment 'een weten van'. Men wéét dat Tip Marugg een goede schrijver is en dat hij ergens op Banda'bao zit. Je ziet hem nooit maar men weet dat nu eenmaal. De meeste van zijn buren hebben zijn boeken niet gelezen maar behandelen hem als een goed schrijver die uiteraard respect verdient.

Niet dat ze *mijn* boeken gelezen hebben. Ik word soms op de markt aangesproken met de mededeling: 'Je hebt een goed boek geschreven, hoor ik'. 'Nee, gelezen heb ik het niet. Ik hoorde het van Wancho.' 'Nee, ook hij heeft het niet gelezen maar heeft het weer gehoord van zijn neef die onderwijzer is: díe heeft het gelezen.'

Mijn boeken geven mij een soort irrationeel prestige. Het zijn de boeken sámen die dat bepalen. Mensen wegen hier met een weegschaaltje dat heel anders is dan de Nederlandse weegschaal. Het zijn voornamelijk de mensen die je boeken afkraken, die je standing bepalen."

Ik heb sterk het gevoel dat je hier op je persoon beoordeeld wordt en niet zozeer op je maatschappelijke kenmerken.

"Absoluut. Eigenlijk sta je hier op een toneel en op een bepaald moment wéét je dat je in een toneelstuk optreedt en dan is het interessant welke rol je jezelf hebt toebedeeld.

In a way leef je hier in een gemeenschap waarin het onmogelijk is om niet door de mand te vallen. We vallen vroeg of laat allemaal door de mand; dat is niet erg. Als je eenmaal door die mand heen bent dan blijkt dat alle mensen uiteindelijk gelijk zijn. Vervolgens vergeven ze je je zonden. Je wordt hier nooit afgemaakt. Op een bepaald moment zegt men; live and let live."

Wat opvalt is dat Curaçaoënaren zo handig zijn. Het lijkt alsof dat wat ze aanraken zich gewillig in hun handen vormt, terwijl als ik iets wil maken het bij wijze van spreken onder mijn handen in elkaar valt.

"Het zijn ongelofelijke mensen wat dat betreft. Het moet terug te voeren zijn op intelligentie, omdat alles daar op terug te voeren is. Maar ze kunnen inderdaad alles, mits ze willen. Ik sta altijd perplex als je ziet hoe jongens van nauwelijks twintig volgens een eigen meetsysteem een vloer leggen. Autoreparateurs die absoluut niets weten van het principe van een benzinemotor, slaan een auto uit elkaar en zetten die weer rustig in elkaar."

Huizenbouwers...

"Het zelf bouwen van huizen, wat iedereen vroeger deed, wordt steeds moeilijker. Grond wordt schaarser. Steeds minder mensen kunnen het zich veroorloven een eigen huis te bouwen. Je krijgt nu een proletariaat van mensen die op elkaar gepakt wonen, wat de agressie enorm doet toenemen. Er is een limiet, mensen moeten in een huis wonen, ze hebben persoonlijke ruimte nodig. Er komt een moment waarop je e

'Ik zie proleta

niet meer tegen kan om op weg naar je koelkast over drie kleine kinderen van je zus te moeten heenstappen om dan je werkloze broer tegen te komen die ook net bij de ijskast staat. Dan gebeuren er ongelukken.

Je had op Curaçao nooit een proletariaat. De huizen stonden ruim opgesteld. Langzamerhand krijg je steeds meer daklozen. Bovendien heeft de auto het huis vervangen. Laatst hoorde ik een man aan een andere man vragen: 'Zeg, lekt jouw dak nog steeds?' Waarop hij antwoordde: 'Ja, maar het geeft niet want ik heb nu een grotere auto. Als het regent gaan we met z'n allen in de auto zitten'."

Is de criminaliteit nu echt zo dramatisch toegenomen de laatste jaren?

"Enorm. Ik ken niemand op Curaçao die niet bestolen is. De straat waarin ik woon is inmiddels afgestroopt. Ik heb een soort jachtgeweer waarmee ik af en toe wat dreunen loslaat, dat helpt. Je kan overigens bij mij zo binnen lopen omdat ik geen tralies voor de ramen en deuren heb.

ose achtertuin

eeuwen: schaak speelt domino...'

De zaak op Curaçao is goed mis. Grote rijkdom staat naast verpaupering en dat laatste wordt erger gemaakt door de rijkdom in de drugshandel. Het probleem wordt in de hand gewerkt door een overvloed aan geld waardoor mensen niet meer gaan werken; dat betaalt immers veel slechter.

Drugshandel is een huisindustrie aan het worden. Moeders rollen de marihuanasigaretten die de zonen verkopen. Drugshandel is lucratief. Het gevolg is dat de ruggegraat van de gemeenschap zwaar onder druk staat. Het is heel moeilijk als je je rot moet werken voor vijftienhonderd gulden in de maand en niet te zwichten voor de handel in drugs waarmee je dat bedrag in één verkoop kan verdienen. Drugs oefenen steeds meer druk uit. Het is een byproduct van de grote doorvoer naar Miami, New York en Amsterdam. Er is eens een vliegtuig neergestort op weg naar New York. Zeven passagiers bleken cocaïne in hun lichaam verstopt te hebben. Zomaar in een willekeurig vliegtuig.'

De vlek van de Zuidamerikaanse drugshandel breidt zich langzamerhand uit over de Antillen.

"In Suriname is er al 'officiële' drugshandel; daar is Bouterse in dienst van de drugsmafia. En je maakt mij niet wijs dat een drugshandel die geschat wordt op zestig miljard dollar, bewaard wordt in schoenendozen. Dat geld passeert het establishment, dat absoluut nergens vies van is.

Colombia heeft de oorlog tegen de drugs verloren. Daar heeft men een pact met Escobar gesloten, die men voor een tijdje een kasteel ter beschikking heeft gesteld. Ook Paraguay en Bolivia zijn in handen van de drugsbaronnen. De hele drugshandel is natuurlijk terug te voeren op geld.'

Waarom wil niemand aan de meest simpele oplossing van het probleem, namelijk: drugs legaliseren?

"Omdat de zogenaamde nette mensen, het establishment,

'...eslagen ...ntstaan'

belang hebben bij de drugshandel. Als je drugs uit de sfeer van het strafrecht haalt dan dooft de handel uit want dan is het voor niemand meer interessant. Momenteel kost een kilo cocaïne tientallen duizenden dollars; bij de apotheek betaal je er een paar tientjes voor. Als iedereen nu apotheker wordt, loont het de moeite niet meer. Zij die de drugs het hardst bestrijden, hebben het meeste belang bij het instandhouden van de handel. Het BCCI-schandaal in de USA heeft dit nu wel aangetoond. En de Antillen zijn natuurlijk ook hierbij weer betrokken.'

Drugshandel en verloedering gaan hand in hand. Hoe is het met de moraal op Curaçao gesteld?

"Dingen worden normaal gevonden die twintig jaar geleden een schandaal zouden hebben veroorzaakt. Hoe meer een norm wegvalt hoe groter de verloedering. In Mexico is het normaal dat iedereen corrupt is, dat is daar de norm geworden. Men noemt het daar 'la mordida', de beet. Iedereen daar, van schoenpoetser tot minister, heeft recht op zijn 'beet'.

Tot 1970 sliep iedereen op Curaçao met de ramen open.

Je auto liet je, met de sleutel in het slot, open op straat achter. De criminaliteit op Curaçao is nu zo groot dat we niet eens de omvang ervan weten. Iedereen wordt geplunderd, straat na straat en het is nu zo erg dat de armen van de armen stelen. Vroeger stal men alleen van de rijken.'

U sprak over het onstaan van een proletariaat op Curaçao. Een proletariaat gaat zich op den duur verzetten.

"Allicht. Dat gaat ook gebeuren. Als je mensen op een hoop laat wonen zonder vooruitzicht op een eigen woning en een deel van die arme mensen leeft ten koste van de andere armen in een sfeer van drugs en diefstal -dan kweek je verzet.'

Nederland is met de komst van minister Hirsch Ballin hondertachtig graden gezwenkt in haar opstelling ten aanzien van de Antillen. De Nederlandse houding lijkt te zijn gestoeld op een koloniaal schuldgevoel.

"De kwestie van de wroeging van Nederland ten aanzien van de ex-koloniën kunt u rustig vergeten. Het zogenaamde koloniale schuldgevoel is een displacement. Na de Tweede Wereldoorlog kampte heel Europa met een schuldgevoel, dat vooral in Nederland heel sterk was en wellicht samenhing met de holocaustum van de Joden. Dat schuldgevoel heeft zich verplaatst naar de koloniën of de wingewesten zoals ze vroeger zo treffend heetten en daarna de gehele derde wereld.

Er zijn verschillende golfbewegingen geweest in de opstelling van Nederland ten opzichte van de voormalige koloniën. Toen het Statuut in 1954 door Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen aanvaard werd, wilde Suriname daarin een recht van secessie bedingen, dat wil zeggen een recht om eenzijdig het verband op te kunnen zeggen. Nederland noemde dat toen 'een tijdbom onder het Koninkrijk'.

Na mei 1969, het jaar van de Curaçaose opstand, ondernam men in Nederland plotseling verwoede pogingen om deze eilanden kwijt te raken. Men wilde ons de onafhankelijkheid, desnoods per luchtpost, toesturen. Venezuela werd ons in verschillende rapporten hartelijk aanbevolen als toekomstige patroonstaat. Maar we zijn er, God zij dank, niet ingetrapt.'

Hoe valt volgens u de 'nieuwe' Antillen politiek te verklaren en speelt de wroeging over de puinhoop na de opgedrongen onafhankelijkheid van Suriname in 1975 daarbij een beslissende rol?

"Ik heb zo'n gevoel dat er bepaalde oogmerken zijn van de Nederlandse politici die wij niet kennen. Het is mogelijk dat Europa '92 hierbij een rol speelt. Zeker is dat de Nederlanders hier wel toekomstperspectief, lees beleggingsmogelijkheden, zien. En toeristisch gezien is men uitgekeken op Joegoslavië en de Costa Brava. Maar ik denk ook dat minister Hirsch Ballin, een man met normen en fatsoen, vaak aan Suriname denkt wanneer hij een beleid uitstippelt. En tijdens zijn recent bezoek heeft hij, hoewel in kiese bewoordingen, toch duidelijk te verstaan gegeven dat er iets goed mis is in onze samenleving. Hij heeft een aanzet gegeven tot maatregelen van behoorlijk bestuur, in het zuivere besef

'Koloniaal schuldgevoel is een displacement'

dat als de witte mieren het dak boven ons hoofd blijven opvretten, al dat gezever over de status aparte zinloos is.'

Als je ziet hoe buurlanden van Nederland, zoals Engeland en Frankrijk, zich in de loop der tijd gedroegen ten aanzien van hun voormalige koloniën, zou je de Nederlandse opstelling kunnen kwalificeren als labiel.

"Enigszins wel. Mij is een keer door een hooggeplaatste Nederlandse dignitaris gevraagd waarom Suriname er destijds ingetuind is. Ik antwoordde toen dat Suriname, de meest Nederlandse van alle voormalige koloniën, dacht tegen Nederland te kunnen schaken. Toen Nederland Suriname uitdaagde om een partijtje schaak te spelen op het staatsrechtelijke bord zei Suriname: 'Okay, zet de schaakstukken neer, want ook wij hebben juristen en economen'. Wij doen het anders. Als Nederland hier komt om te schaken gaan we om het bord zitten en beginnen dan domino te spelen. Nederland merkt dan op dat dat niet het spel is dat gespeeld wordt, maar wij antwoorden dan dat dit òns spel is. De tegenpartij zegt dan: 'Ja maar, kunnen we niet iets afspreken over het schaakspel?'. 'Nee', zeggen wij dan, 'maar u kunt wel domino spelen met uw koning en koningin'.

De Surinamers echter, overtuigd van hun schaakkennis, gingen onverdroten verder, zich niet realiserend dat Nederland hen met een overmacht aan specialisten snel mat zou kunnen krijgen. Tot onze regering Nederland mededeelde dat de Antillen bilateraal met Nederland verder wilden. Suriname is dan ook binnen de kortste keren onafhankelijk geworden. Joop den Uyl heeft daar toentertijd aardig zijn best voor gedaan. Hij was een echte ouderwetse socialist en socialisten zijn mensen die je gelukkig willen maken door je ongelukkig te maken. Nee, de manier waarop het allemaal gegaan is, is een bloody shame. Uiteraard zijn de Surinamers zelf ook schuldig aan dit debâcle. Zij hebben voor een lumpsumregeling gekozen. Cupiditas radix malorum. Wij willen wel gouden eieren rapen maar zullen nimmer de kip slachten die ze legt. Wij blijven stug domino spelen.

Wat Suriname is overkomen laat zien dat in korte tijd een redelijk democratisch land in de handen kan vallen van een sergeant, die nu een zetbaas is van het kartel van Medellin of Cali. Ik denk wel dat deze enorme val Nederland heeft wakker geschud.

En onze grootste zorg is op dit ogenblik niet meer het door politici leeggeplunderde Venezuela maar de alles en iedereen corrumperende macht van de Colombiaanse kartels.'

Ik zie een losgeslagen proletariaat ontstaan...

Geschiedenis geschreven vanuit ervaringen slachtoffers

Gevangen in de waanzin

JOHN PERCEVAL, zoon van de in 1812 vermoorde Britse premier, wist al voor zijn dertigste dat hij vervloekt en volslagen waardeloos was. Tegenstrijdige stemmen in zijn hoofd onderwierpen hem aan een onophoudelijk kruisverhoor, en hij kreeg visioenen. Hij werd er gek van, en in 1832 zorgde zijn broer ervoor dat hij werd opgenomen in een krankzinnigengesticht bij Bristol. Daar verbleef hij zeventien maanden.

Lange tijd besefte Perceval niet dat hij in een inrichting zat. Hij dacht dat het de woning was van een vriend van zijn vader. Evenmin drong het tot hem door dat men hem voor krankzinnig hield. Hij geloofde dat hij naar het oord was gebracht om voor de bewoners te bidden. Pas na verloop van tijd begreep hij dat zijn familie en de dokter hem als waanzinnig beschouwden. Geleidelijk kwam hij weer bij zinnen. Hij eiste vrijlating uit de onmenselijke en vernederende inrichting. Het enige resultaat was dat zijn familie hem liet overplaatsen naar een luxueuze particuliere kliniek in Sussex. Het beviel hem nauwelijks beter. Oppassers uit de lagere stand bejegenden hem ruw, en de wrok om het verraad van zijn eigen familie groeide. Na tien maanden werd Perceval vrijgelaten. Hij trouwde spoedig, kreeg vier kinderen en spande zich in voor de Vereniging van Vrienden van Krankzinnigen, een pressiegroep die opkwam voor de belangen van mensen die ten onrechte waren opgesloten. Hij bleef een religieuze fanaticus en een moeilijk mens, maar gek was hij niet.

Beroemd werd hij vooral doordat hij de herinneringen aan zijn waanzin en zijn opsluiting in de gestichten op schrift stelde. Hij leverde hierin scherpe kritiek op de behandeling van krankzinnigen, die volgens hem alleen bedacht kon zijn door waanzinnigen of schurken. De inrichting paste een systeem van onderdrukking toe dat hij vergeleek met het levend koken van kreeften. 'Bindt een lichamelijk actieve, geestelijk actieve, fantasierijke jongeman veertien dagen lang met handen en voeten vast in bed, dien hem medicijnen, drankjes en clysma's toe; als zijn zenuwgestel tot het uiterste is getergd en de waanzin voor iedereen duidelijk vaststaat, stop hem dan vierentwintig uur in een kelder; sluit hem vervolgens een heel jaar op van zes uur 's morgens tot acht uur 's avonds zonder acht te slaan op zijn vroegere gewoonten in een kamer vol vreemden, schreeuwende, luidruchtige twistzieke, rebellerende waanzinnigen; geef hem geen versterkende middelen, geen bijzonder behandeling of aandacht; ontzeg hem elk gesprek, elke communicatie met zijn vrienden, elke indruk van een gezonde, beschaafde gemeenschap! Overval hem onafgebroken, laat hem dag noch nacht ongemoeid, ook niet tijdens de maaltijden; of U hem dood laat bloeden, of zijn haar knipt, doe dat met volkomen minachting voor zijn wil of wensen; doe uw uiterste best om elk greintje zelfrespect uit te roeien dat misschien nog in hem over is; behandel hem zoals U een crimineel zou behandelen; maak hem belachelijk en geef hem geen kans zich terug te trekken om na te denken...' En wat krijg je dan? Een monster dat je zelf hebt bedacht, schreef hij vijf jaar na zijn vrijlating.

RIJKE WEDUWE

Perceval was niet de eerste die een periode van krankzinnigheid en opsluiting kon navertellen en dat ook daadwerkelijk deed. Een eeuw vóór hem schreef de schot Alexander Cruden het ene pamflet na het andere, nadat hij negen weken tegen zijn wil in een krankzinnigengesticht was gestopt. Hij had een rijke weduwe het hof gemaakt, werd afgewezen, maakte stennis en werd door haar vrienden afgevoerd. In het gesticht onderwierp het personeel hem aan aderlaten en laxeren. De rest van zijn leven werd één lange, vergeefse poging genoegdoening te krijgen.

Waarschijnlijk was Cruden de eerste die de strijd aanbond tegen zijn familie, zijn buren en alle anderen die hem voor gek lieten verklaren. Met al deze mensen probeerde Cruden van rol te verwisselen; hij was bij zijn verstand, de anderen waren gek. Hij voelde zich als de oudtestamentische profeten, die door hun tijdgenoten eveneens voor gek werden versleten. Toen Cruden in 1770 stierf, lag hij heel toepasselijk op zijn knieën te bidden.

Dankzij Perceval en Cruden weten we hoe het is om waanzinnig te zijn, of om voor waanzinnig gehouden te worden. Een bonte stoet personen was dit lot beschoren: koningen, kunstenaars, godsdienstwaanzinnige vrouwen, artsen, schrijvers, rare snuiters en doodgewone mensen. Honderden publiceerden hun levensverhaal; het opschrijven van hun wel en wee was voor hen vaak het enige houvast aan het gezond verstand.

Aan de hand van deze autobiografieën onderzocht de Britse wetenschapper Roy Porter het leven van twee dozijn - vooral Engelse - 'waanzinnigen'. Het resultaat is een onthullend en onthutsend boek met 'verhalen uit het benedenhuis', waarvan het oudste (van een vrouw) stamt uit de veertiende eeuw. In *De zin en waanzin* komt hij onder meer tot de conclusie dat bij veel ontmoetingen tussen waanzinnigen en hun artsen 'gewone menselijkheid en vaak ook gezond verstand waarschijnlijk eerder en uitsluitend te vinden was aan de kant van de waanzinnigen.'

Toch schaart Porter zich niet aan de zijde van de antipsychiatrie. Liever wil hij aantonen hoe de psychiatrie zichzelf heeft gemaakt tot onderdeel van een gemeenschappelijk bewustzijn. Het zijn niet alleen patiënten die fantaseren en verhaaltjes vertellen. 'De wanen van waanzinnigen, de mythen van de psychiatrie en de ideologieën van de maatschappij zijn allemaal van dezelfde makelijk', betoogt hij.

INQUISTIE

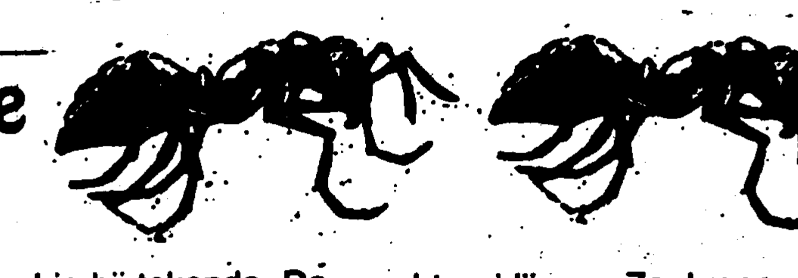
Eenzelfde mechanisme dat daders, slachtoffer en toeschouwers tot elkaar veroordeelde, is te zien in de Inquisitie. Net zoals Porter het krankzinnigenbedrijf beziet door de ogen van de slachtoffers, gaat de Franse ouddiplomaat en historicus Frédéric Max te rade bij de verslagen van overlevenden van Inquisitieprocessen. Veel zijn dat er niet, want wie het kòn navertellen mocht dat niet, op straffe van minstens tweehonderd zweepslagen. Daarom deden uitsluitend buitenlanders, eenmaal in veiligheid, hun mond open.

Zoals de Zwitsers diaman-

Vervolg ...

Het kado van Poetsje

= door Nel de Jong =

"POETSJE IS volgende week jarig en ik weet niet, wat ik haar moet geven", zuchtte Moene Muis tegen een geitje. "Ik heb een hele mooie cup gevonden. Die bewaar ik voor haar", mekkerde het geitje trots. "Een cup? Wat moet Poetsje daar dan mee doen?", vroeg Moene. "Wel, opeten natuurlijk", zei het geitje verontwaardigd. "Er is niets zo lekker als zo'n kartonnen cup". "Weet je zeker, dat kaboutertjes van cups houden?", vroeg het muisje. "Je kunt ze niet bakken of er soep van maken". "Gut ja!" schrok het geitje, "Ja, dat is zo. Nou, dan eet ik hem zelf maar op. Mmm, lekker". "En wat ga je Poetsje dan geven?", vroeg Moene. "Aiaiai", zuchtte het geitje, "Dat weet ik niet".

Maar Moene Muis ging niet bij de pakken neer zitten. Hij trippelde door de mondi van oost naar west en van noord naar zuid. En hij gaf zijn ogen aan alle kanten goed de kost. Net zo lang, tot hij een kapot etuitje met een paar kleurpotloden vond.

"Dát is het!" juichte hij, "Nu weet ik, wat ik Poetsje ga geven". Een hagedisje, dat op een rotsblok lag te zonnen, keek hem nieuwsgierig aan. "Wat dan?" vroeg het. "Ai, kun je voor mij ook niet iets bedenken?" "En voor ons!" kwetterden een paar parkietjes in de cactus er boven. "Wij weten ook niet, wat we geven moeten". "We gaan met ons allen een groot schilderij voor Poetsje maken", zei Moene Muis. "Jullie moeten me helpen een groot stuk karton te vinden en mooie kleine ronde steentjes. Die plakken we op de rand van het karton als lijst".

Het hagedisje en de parkietjes keken het muisje met scheve kopjes aan. "Denk je echt, dat Poetsje blij is met een stuk karton met steentjes?", vroeg een van de parkietjes. "We gaan het beschilderen", zei Moene, "Zie je deze kleurpotloden? Daarmee ga ik cactussen op het karton tekenen en een muisje. Dat kan ik heel goed". "Ik heb nog nooit getekend", aarzelde het hagedisje. "Nou, dan teken je een zon", riep Moene, "Dat is heel makkelijk". "En wij tekenen onszelf", krijsten de parkietjes opgewonden. "Joh, dat doen we toch even. Niets aan, hoor!" En ze vlogen weg om een mooi stuk karton te zoeken.

Deze ene keer was het maar goed, dat mensen vaak zo slordig zijn en hun rommel gewoon in de mondi gooien. Want nu hadden de parkietjes al gauw een mooi stuk karton gevonden. Het hagedisje had intussen ook niet stil gezeten. Het had een heleboel gladde ronde steentjes gezocht. En Moene Muis had van Pinkie niet alleen een potje lijm gekregen, maar ook de belofte, dat hij mee zou helpen aan het schilderij.

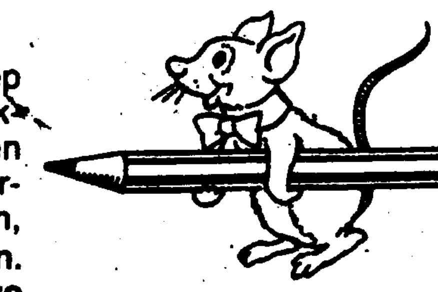
En zo stonden ze elkaar even later te verdringen voor het stuk karton. Pinkie tekende zichzelf, mama Poetsje en papa Brr. Moene muis duwde hem telkens opzij om zijn muisje en cactussen te kunnen tekenen. En het hagedisje vond de zon, die hij getekend had, zo mooi, dat hij er nog drie bij tekende. De parkietjes zaten met scheve kopjes toe te kijken. "Er hoort een parkietje in de cactus", vond de één. "Dat teken ik wel even", zei de ander gauw. Het leek hem heerlijk om met die kleurpotloden te werken. Maar waar moest hij staan? Pinkie, Moene muis en het hagedisje lieten geen plaats over voor iemand anders. "Dan maar op Moenes rug", dacht het parkietje, "Dan kan ik ook beter boven bij die cactus komen".

Bij zoveel ijver konden de mieren, die net in een rij langs marcheerden, niet achter blijven. Ze kropen tussen alle voeten en poten door en tekenden grasprietjes. Heel veel grasprietjes. En toen die er genoeg waren, vonden ze dat er ook regen op het schilderij moest komen. Want zonder regen waren er geen grasprietje. Ja, die mieren waren een ijverig volkje.

En zo kreeg Poetsje op haar verjaardag een mooi schilderij. En dat ze het prachtig vond, dat hoef ik jullie niet te vertellen, he? "Ik hang het boven mijn bed", lachte ze blij, "Dan kan ik er elke morgen, als ik wakker word, van genieten". En kabouter Brr zou kabouter Brr niet geweest zijn, als hij het niet dadelijk voor haar gedaan had.

En toen was het tij[d voor] de tamarinde limona[de en] de dadeltaart. P[...] Moene muis, het hage[disje,] de parkietjes en de m[ieren] kregen een extra s[...] Dat snap je zeker w[el...] alle dieren vierden fe[est tot] diep in de nacht. Was [je] maar bij geweest!

HEB JE er wel eens aan gedacht om de spelletjes uit de kinderkrant te knippen en te bewaren? Als je dan jarig bent, hoef je er niet over in te zitten, wat je voor spelletjes kunt doen. Hier volgen er weer een paar.

PAND VERBEUREN

Midden in een kring ligt een groot badlaken. Daaronder moet iedereen iets van zichzelf leggen. Een armband, een (schone) zakdoek of iets dergelijks. De spelleider pakt nu onder het badlaken, zodat niemand ziet wat, een van de voorwerpen en vraagt: Wat moet het kind doen om dit terug te krijgen?

Alle kinderen bedenken nu een leuke opdracht. Omdat niemand weet, of het misschien zijn voorwerp is, is het heel spannend of je een moeilijke of een makkelijke opdracht moet geven.

Voorbeelden van een opdracht: Geblinddoekt naar een boom lopen. Binnen een afgesproken tijd van hier naar de buren en weer terug rennen. Pas als de opdracht afgesproken is, laat de spelleider het voorwerp zien. En pas als het kind de opdracht goed heeft uitgevoerd, krijgt het zijn voorwerp terug.

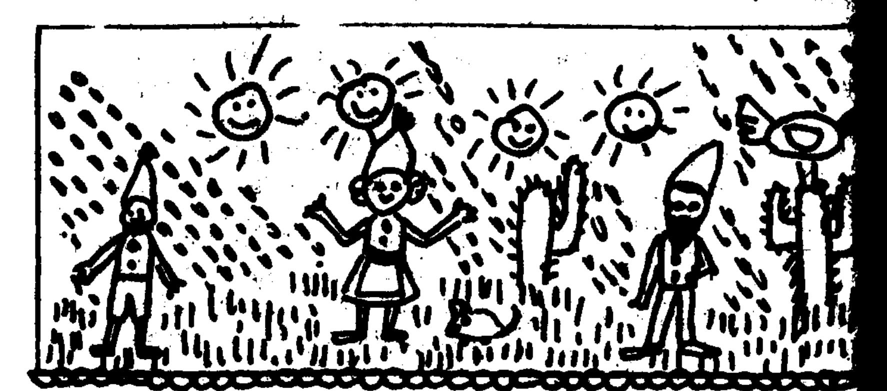
VERKLEEDSPEL

Alle kinderen gaan in een grote kring zitten en één kind gaat in het midden staan. Hij mag eerst goed de kring rond kijken. Dan moet hij even weg gaan. Snel verwisselen nu twee kinderen van kledingstuk. De een doet bijvoorbeeld de speldjes van de ander in het haar of de schoenen worden geruild. Als het kind weer in de kring terug komt, moet het raden, welke kinderen iets van elkaar aan hebben.

Versjes van vroeger

Jan die sloeg Lijsje,
En Lijsje die sloeg Jan
Al met de koekepan.
Oh, wat een ongeluk!
De koekepan was stuk.

Tante Nans zat op een gans.
Wip! zei de gans
En weg vloog Nans.

Xingoe de hond

WEET je het nog? Detta is met haar baas op stap, die wil weten waar de Indianen zijn. Ze heeft drie jongen gekregen. Wat is ze druk die nacht. Ze moet de wacht houden bij het kamp van haar baas, maar ook af en toe bij haar jongen gaan kijken. Opeens richt ze haar kop op en jankt. In grote kringen sluipt ze om het kamp van de mannen. En als ze terug komt, staan al haar haren overeind. Ze likt Stefan over zijn hand en port hem met haar natte snuit wakker.

"Rustig maar", zegt Stefan, "'s Nachts komen de Indianen niet". Maar Detta weet wel beter. Ze hoort hen en ruikt hen. Met opgetrokken lip gromt ze, steeds harder. "Jaag die hond weg", moppert Gomez. "We hebben deze slaap hard nodig". Maar Detta blijft onrustig en rent tussendoor telkens naar haar jongen. Totdat Stefan opstaat en de jongen bij het kampvuur brengt. "Zo beter?" vraagt hij. Maar Detta komt pas tot rust, als de nacht voorbij is.

Stefan en zijn mannen gaan dan toch maar even kijken of ze sporen van de Indianen kunnen ontdekken. Detta mag niet mee. Ze moet op het kamp letten. Zacht jankend kijkt ze de mannen na. Maar als die in het bos verdwenen zijn, luistert ze niet langer. Met grote sprongen gaat ze achter haar baas aan.

's Middags zijn [...] mannen moe van de [...] mars in de hitte. Ze r[...] even uit. Totdat Detta's [...]dend geblaf hen opsc[...] De Indianen zijn er! A[...] de struiken staan ze [...] hun pijl en bogen [...] schieten op de man[...] Jankend vliegt Detta [...] hen af en jaagt ze o[p de] vlucht. Maar één pijl [...] Stefan tussen zijn sc[hou]ders geraakt.

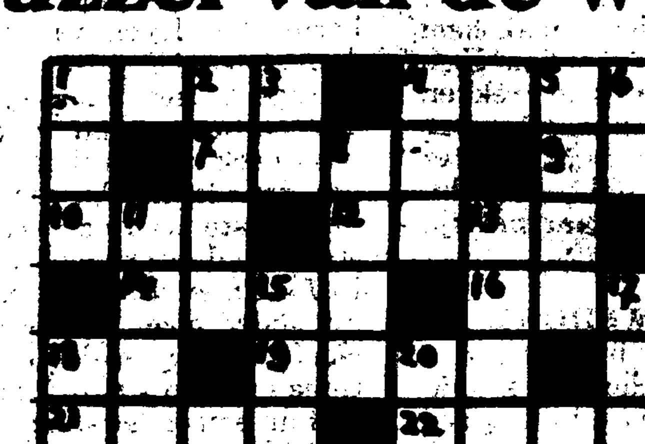

Als Detta terug k[...] sluipt ze zach[...] om het bed van varens [...] de mannen voor St[efan] gemaakt hebben. [...] mannen proberen haar [...] te jagen, maar ste[eds] opnieuw komt ze terug [...] als ze Stefan hoort kreu[nen] is ze niet meer te hou[den]. Ze stort zich op hem e[n ...] hem overal. "De wo[nd ...]" zegt Prado, "Je krijg[t] bloedvergiftiging". [...] stuurt Stefan haar weg [...] blijft ze op een afsta[nd] wachten.

(wordt verv[olgd])

Puzzel van de week

HORIZONTAAL: 1. Getal; 4. Laatste woord van een gebed; 7. Hebben mensen en dieren niet, maar een vogel wel; 9. Bergruimte; 10. Hert; 12. Niet weinig; 14. Deel van een trap; 16. Jong schaapje; 18. Muzieknoot; 19. Geluid dat iemand maakt als hij huilt; 21. Bol wol; 22. Vrucht.

VERTIKAAL: 1. Niet dichtbij; 2. Wild zwijn; 3. Muzieknoot; 4. 100 vierkante meter; 5. Meisjesnaam; 6. Achter; 8. Een ogenblik; 11. Zich voeden; 13. Iedere; 15. Bewoner van Estland; 17. Gebruik je bij het eten; 18. Rooms Katholiek (afkorting); 20. Persoonlijk voornaamwoord.

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n of P.O.Box 577; Aruba - Caya Betico Croes 110; Bonaire - de heer Linkels, P.O.Box 122) en zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL.

Winnares van deze week:
Lysandra Capella,
Kaya John de Jongh 10,
Curaçao.

Zij ontvangt een waardebon van f.15,- van Augustinus Boekhandel.

OPLOSSING

HORIZONTAAL: 2. Laat; 5. Al; 7. Ni.; 9. Pad; 11. Los; 13. Dames; 14. Weg; 15. Sla; 17. En; 19. O.a.; 20. Knap.

VERTIKAAL: 1. Sap; 2. An; 4. Alles; 6. Lade; 8. As; 10. Dagen; 12. Oslo; 14. We; 16. Aal; 18. Na.

Bewegende slang

NEEM een groot stuk vierkant dun karton en teken daar een spiraal op. Kleur die in allerlei vakjes en knip hem daarna uit. Plak aan het begin van de slang een kop met een lange tong. Prik een gaatje in het achterste stuk van zijn staart (In het midden van het stuk karton). Hang hem aan een draadje boven een kaars of lamp. Door de warmte gaat hij dan bewegen en kronkelen.

Uit de Schoolkrant

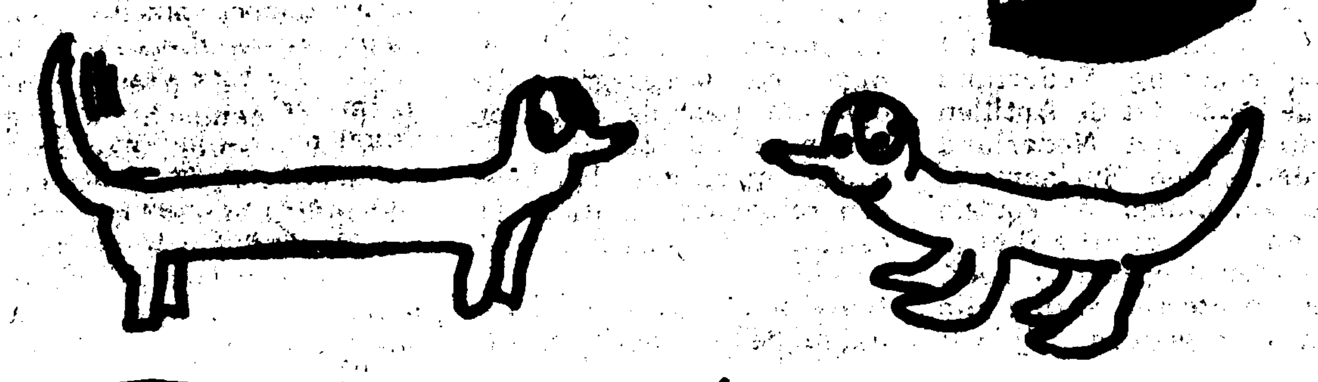
VANDAAG kunnen jullie lezen over de dieren van Van Rachna, die in de vijfde klas van het Kolegio Chaya Willems zit.

MIJN DIEREN

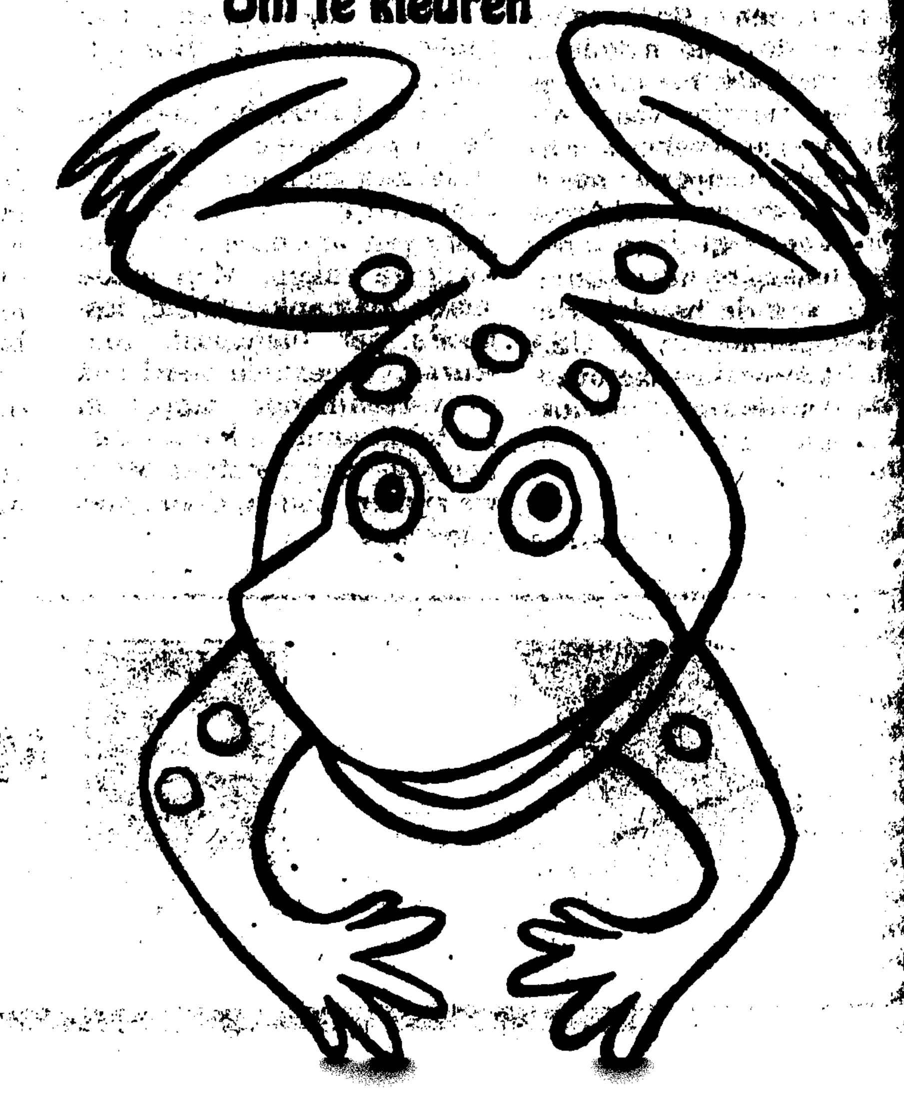
Thuis heb ik twee honden en een parkiet. Als ik met mijn parkiet speel, springt mijn hond op mijn rug. Als ik met mij andere hond ga spelen, komt de hond bij mij en gaat met de hond spelen. De hond wordt erg boos. Die hond heet Boemer en de vervelende Roef. Roef houdt niet van de zon en gaat in de badkamer liggen. Mijn Oma wordt erg boos. Maar als ik dat zie, moet ik met Roef sluipen. Oma mag het niet horen. Als Oma dat wist.... Ik hou het meest van Roef, want je kan er fijn mee spelen. Boemer begint zo te bijten en mijn parkiet bijt hard.

VAN RACHNA BLOM

Om te kleuren

Lotus best trots op 1-2-3 for windows

BINNENKORT is het zover. De ontbetwiste marktleider op het gebied van spreadsheet-programma's, Lotus, komt met een versie van 1-2-3 voor gebruik onder de grafische interface Windows. Het rekenbladprogramma is dan gemakkelijker te bedienen door gebruikers, die met Windows al ervaring hebben.

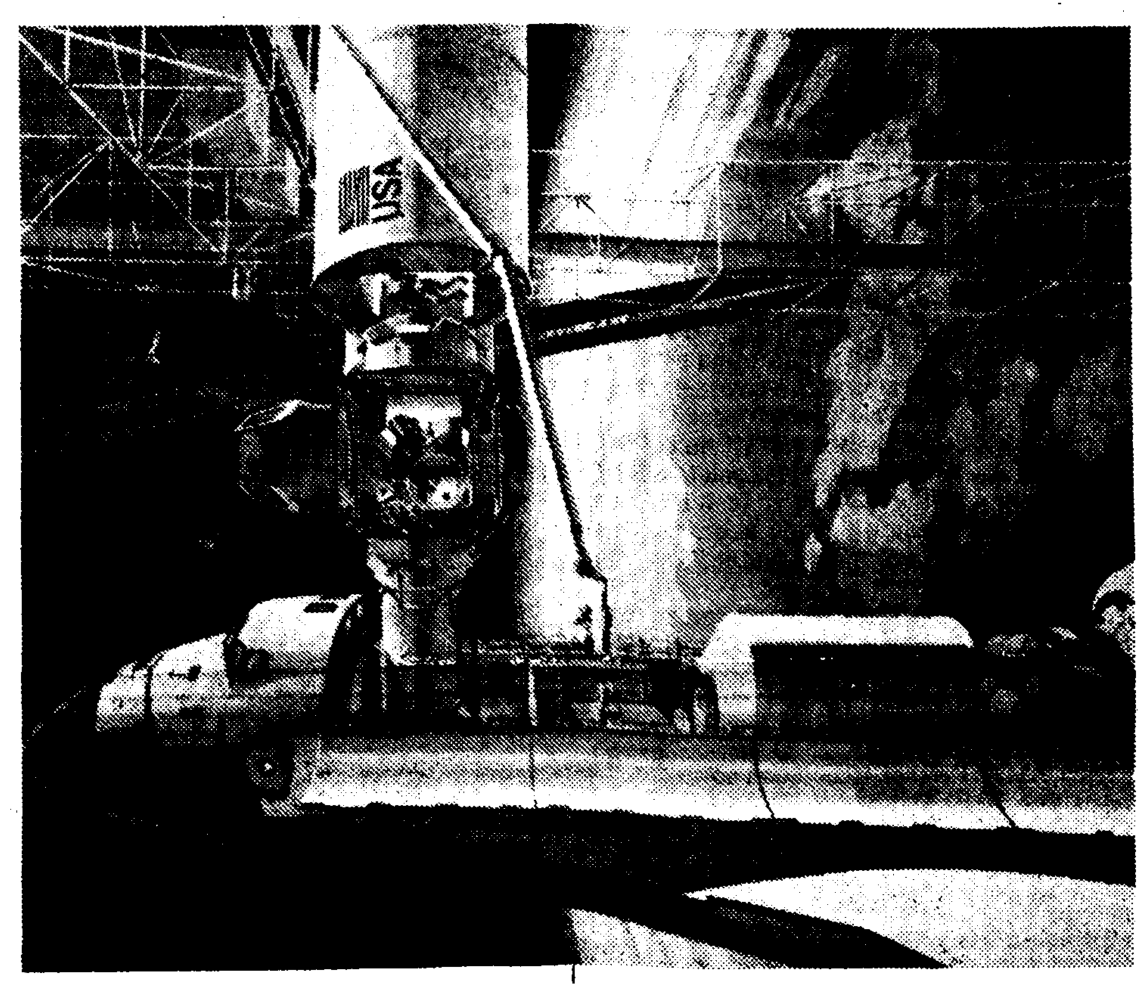
Lotus 1-2-3 is een van de meest gebruikte programma's ter wereld voor de personal computer. Volgens de fabrikant gebruiken zo'n 14 miljoen mensen de reken-software. Ondanks pogingen van allerlei andere programma-ontwikkelaars om Lotus van de troon te stoten is dat tot nu toe op geen stukken na gelukt. Ook al doet Microsoft het aardig met zijn Excel, ook al doet WordPerfect het leuk met zijn PlanPerfect en ook al komt Computer Associates met een fraaie aanbieding met zijn zeer goedkope Supercalc: 1-2-3 blijft de onbetwiste standaard.

Het rekenprogramma is in de loop der jaren steeds verder verbeterd. Lotus heeft verder vooral aandacht besteed aan het uitbrengen van versies voor de diverse platforms, zoals dat in het automatiseringsjargon heet. 1-2-3 is niet alleen op MS-DOS machines te gebruiken, maar in een andere uitvoering ook op de Apple Macintosh en op machines die onder OS/2, Unix of VMS draaien In dat plaatje past dus straks ook de nieuwe versie die voor Windows geschikt is.

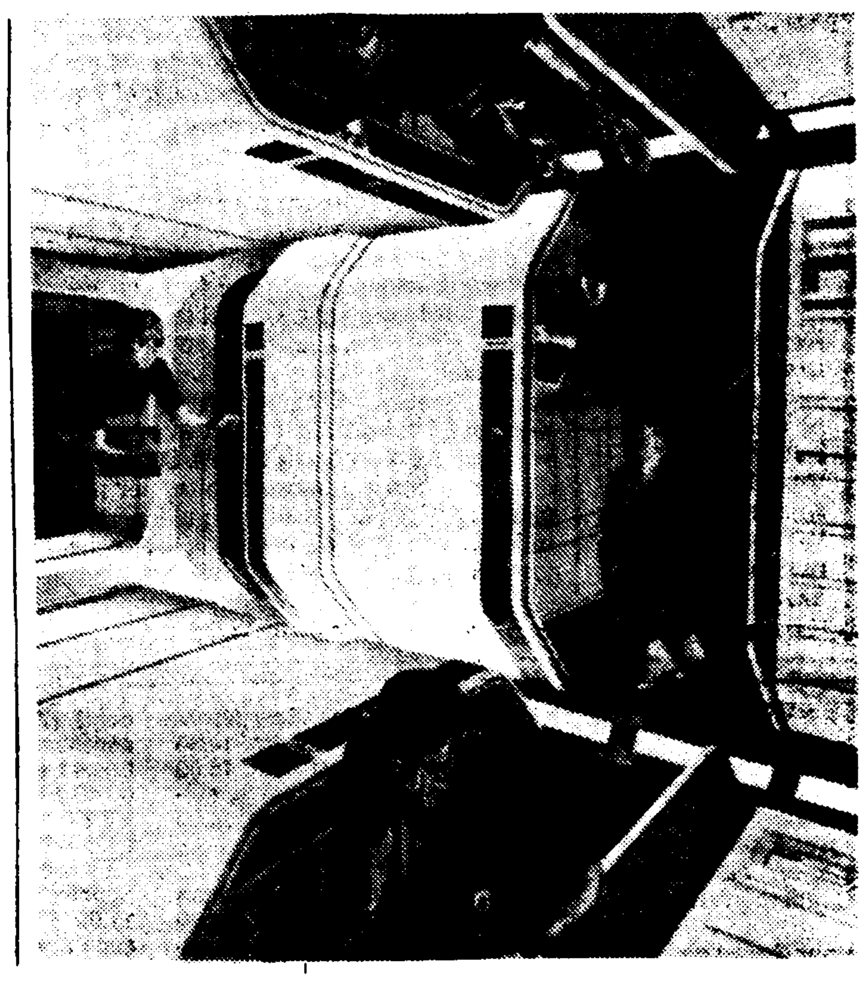
Voor de hand liggend in die nieuwe versie is dat de gebruiker allerlei functies van het programma kan activeren door met de muisaanwijzer schermknoppen in te drukken of ikoontjes te beroeren. Dat is nou eenmaal de manier waarop Windows doorgaans werkt. Lotus heeft 1-2-3 daarnaast uitgerust met 'Smart Icons', ikoontjes die door de gebruiker zelf kunnen worden gekozen en op de ikonenbalk geplaatst. Zo kan een zelfgeschreven macro onder een eigen 'knop' worden gestopt en snel geactiveerd. Lotus heeft er ook voor gezorgd dat de huidige gebruikers van het programma alle 'oude' toetsaanslagen gewoon kunnen blijven doen, als ze daar behoefte aan zouden hebben. Wie dat geschuif met die muis niet zo ziet zitten, kan net als altijd de slash intoetsen; er verschijnt dan een menu op het scherm waarmee het programma op de 'ouderwetse' manier te bedienen is.

Lotus levert het programma straks met enkele nieuwe onderdelen die er in de DOS-versie nog niet waren. Zo is er een uitgebreide *solver*, een voorziening die het mogelijk maakt om ingewikkelde *what-if* berekeningen te maken. Dat wil zeggen dat in bij voorbeeld een kosten- en opbrengstenstaat door het programma kan worden doorgerekend, welke posten op wat voor manier moeten worden beïnvloed om een andere opbrengst te krijgen.

Het programma heeft minimaal een AT met een werkgeheugen van minstens 2 Mb nodig om onder Windows te kunnen draaien. Dat is wel een minimum-configuratie: een nog wat zwaardere machine maakt het werken met het programma zonder twijfel een stuk lekkerder.

Een fase uit de opbouw van het ruimtestation Freedom. De bouwelementen worden per space shuttle aangevoerd. Ook de Europeanen leveren een module. Foto: Nasa.

Een kijkje in het interieur van het toekomstige Amerikaanse ruimtestation. Foto: Nasa.

Project te groot, te ingewikkeld en te duur

Ruimtestation Freedom laat nog op zich wachten

TERWIJL DE RUSSEN al vijf jaar een permanent bemand ruimtestation hebben - nu bewoond door de ruimtevaarders Viktor Afanajev en Moesa Manarov - zullen de Amerikanen pas rond de eeuwwisseling zover zijn.

Dezer dagen maakte NASA bekend dat het plan voor het ruimtestation 'Freedom' de zoveelste keer is bijgesteld. Kort gezegd was het project te groot, te ingewikkeld en te ambitieus - en dus te duur. Het nieuwe model 'Freedom' is kleiner, goedkoper, en gemakkelijker te assembleren in een baan om de aarde. Dat laatste is heel belangrijk: er zullen minder vluchten van de space shuttle nodig zijn om de bouwelementen naar boven te brengen.

Alle geleerden zijn het er altijd al over eens geweest: een ruimtestation vormt de onmisbare basis voor alle bemande ruimtevaart. Al rond 1900 sprak de Rus Konstantin Tsiolkovsky - die internationaal als de vader van de ruimtevaart wordt erkend - over 'steden in de ether' waar wetenschappers uit vele landen broederlijk zouden samenwerken.

Begin jaren vijftig presenteerde Werner von Braun zijn ruimtewiel: een reusachtig draaiend ruimtestation met kunstmatige zwaartekracht; onderzoekscentrum en vertrekpunt voor vluchten naar de maan en andere verre vreemde werelden.

Maar de ruimterace van de jaren zestig en zeventig stond niet toe dat deze logische weg werd gevolgd. Toen dertig jaar geleden een Rus in de ruimte verscheen kondigde John Kennedy aan dat de Amerikanen als eerste op de maan zouden staan. Dat leidde zowel in de VS als in de Sovjetunie tot de ontwikkeling van een reusachtige maanraket: aan de Amerikaanse kant de Saturnus-5, aan Russische kant de N-1. De Saturnus zou twee mensen op de maan kunnen afleveren, de N-1 een.

Dat recept kon voor een snel resultaat zorgen, maar tegelijk was duidelijk dat het geen lang leven beschoren zou zijn. Het was zoiets als van Amsterdam naar New York vliegen en daar je Jumbo op de schroothoop gooien. Wanneer het ruimtestation als vertrekpunt was gekozen, had men een simpele maanshuttle kunnen bouwen, uitsluitend voor gebruik in de luchtloze ruimte. Die had telkens na terugkeer van de maan kunnen afmeren bij het ruimtestation om daarna opnieuw te worden gebruikt.

Toen de Amerikanen de maan hadden bereikt, gaven de Russen hun maanplannen op en begonnen aan de bouw van een eerste voorlopig ruimtestation, de Saljoet. Die werd in 1971 gelanceerd. De Amerikanen bouwden in 1972 een van de vier overblijvende Saturnus-raketten om en maakten van de derde trap hun ruimtestation Skylab, een eenmalig gebeuren. Wat de Amerikanen voor ogen stond was een permanent ruimtestation en een telkens opnieuw bruikbaar ruimtevliegtuig voor aan- en afvoer van mensen en materiaal.

Maar na Apollo was er aanzienlijk minder geld voor bemande ruimtevaart, dus werd alleen de shuttle gebouwd. Plannen voor een ruimtestation kwamen niet verder dan de tekenplank. De shuttle had geen concreet doel in de ruimte. Daarom werd het ruimtevliegtuig ingezet voor het lanceren van satellieten, iets dat heel goed met onbemande eenmalige raketten kan gebeuren.

Bovendien bleek het shuttlesysteem ingewikkeld en kwetsbaar. Dat werd maar al te duidelijk in januari 1986 toen de Challenger ontplofte. Op dit moment worden weer steeds meer satellieten met onbemande raketten gelanceerd. Alle commerciële opdrachten (vooral het lanceren van verbindingskunstmanen) zijn aan de shuttle onttrokken. Alleen zuiver wetenschappelijke kunstmanen worden nog met het ruimtevliegtuig gelanceerd.

Pas tegen het einde van de jaren negentig zal de shuttle worden ingezet waar hij voor bedoeld was: het assembleren van een ruimtestation en het onderhouden van de verbinding wanneer die er eenmaal is.

Freedom wordt nu dus veel kleiner dan aanvankelijk bedoeld was. Er zullen geen acht maar slechts vier mensen in wonen. De woon- en laboratoriummodules worden kleiner, ook de onderzoeksmodule 'Columbus' de Europese bijdrage aan het project.

Intussen is alle discussie over het nut van het ruimtestation nog niet over. Met name wetenschappers storen zich aan de permanente aanwezigheid van astronauten. Veel wetenschappelijk onderzoek vereist zo volmaakt mogelijke gewichtloosheid. Een astronaut die zijn dagelijkse gymnastiek doet laat het ruimtestation trillen en verstoort het gewichtloosheidsmilieu. Een of enkele onderzoeksmodules waarin experimenten (zoals het maken van unieke materialen, legeringen en medicijnen) automatisch verlopen, zou beter zijn. De Europese ruimtevaartorganisatie ESA speelt op die wens in met een eigen vrij vliegend klein ruimtestation dat alleen wordt bezocht door astronauten als dat nodig is om materialen te vervangen. Zelfs de Russen geven nu toe dat die benadering in feite veel slimmer is. In de toekomst zullen daarom waarschijnlijk twee soorten ruimtestations verschijnen: gewoonlijk onbemande onderzoekplatforms en permanent bemande bases als vertrekpunt voor reizen naar de maan en de planeten.

Sterren helpen sterren bestuderen

Astronomen ontdekken micro-gravitatielens

TWEE ASTRONOMEN in de Verenigde Staten menen opnieuw een voorbeeld te hebben gevonden van een zogenaamde micro-gravitatielens. Hierbij gaat het om een ster in een ver verwijderd sterrenstelsel die het licht van een quasar die daar precies, maar heel ver achter staat, afbuigt en concentreert. Dit verschijnsel zou het mogelijk maken om afzonderlijke sterren en andere objecten in zulke verre sterrenstelsels te 'wegen'.

Bij een 'gewone' gravitatielens wordt het licht van een verre quasar door het gravitatieveld van het gehele sterrenstelsel, dat er voor staat, afgebogen. Deze lenswerking door de zwaartekracht, die al door Albert Einstein in zijn algemene relativiteitstheorie werd voorspeld, is in vele opzichten te vergelijken met de werking van een optische lens. Maar bij een gravitatielens worden er vaak twee of meer beeldjes van de quasar gevormd.

Opname in radiostraling van de dubbelquasar Q0957+561A, die in 1979 werd ontdekt. Het interveniërende sterrenstelsel (S) bevindt zich vlak boven de B-component, die 6 boogseconden van de A-component afstaat. De A-component wordt vergezeld door uitbarstingen van radiostralen.

QUASARLICHT

Het licht van deze twee beeldjes, dat aan de hemel aan weerszijden van het afbuigende stelsel wordt gezien, is quasarlicht dat ons langs verschillende wegen heeft bereikt, dus verschillende tijden onderweg is geweest. Nu kunnen quasars soms flinke helderheidsvariaties vertonen. Deze moeten dan ook optreden in de door lenswerking gevormde beeldjes, maar als gevolg van de verschillende reistijden na elkaar. De grootte van het tijdsverschil wordt bepaald door de onderlinge posities en afstanden van de quasar, het voorgrondstelsel en de waarnemer (op aarde).

De dubbelquasar QSO 0957+561 (de getallen slaan op de positie aan de hemel) is een duidelijk voorbeeld van een gewone gravitatielens met tijdsvertraging. De quasar staat op een afstand van miljarden lichtjaren achter een groot sterrenstelsel, dat op zijn beurt miljarden lichtjaren van ons vandaan staat. Het was in feite bij deze quasar dat het verschijnsel gravitatielens voor het eerst, in 1979, werd aangetoond.

Na jarenlange metingen is gebleken dat de helderheidsverandering van het ene quasarbeeldje, component A, na zo'n 410 dagen wordt gevolgd door eenzelfde helderheidsverandering van het andere beeldje (component B). Maar de Amerikaanse astronomen R.Schild en R.C.Smith hebben nu ontdekt dat de B-component tevens 20% helderder is geworden. Daarna bleef die helderheid weer tamelijk constant.

STERREN

Volgens de twee onderzoekers zou dit er op wijzen dat er een ster, of een groepje sterren, precies voor de B-component langsschuift (of beter gezegd: door de lichtweg van de B-component). Door het gravitatieveld van deze ster(ren) zou het licht van de B-component nog eens extra worden afgebogen en geconcentreerd: een ster in het verre lichtstelsel fungeert als microlens. Het is het tweede voorbeeld van een micro-gravitatielens dat men nu kent; het eerste werd twee jaar geleden ontdekt. Bij een gewone gravitatielens heeft men een middel in handen om bij voorbeeld de massa van het afbuigende stelsel te bepalen, of van de groep van stelsels die het effect soms veroorzaakt. Met behulp van een microgravitatielens zou het misschien mogelijk worden om de massa van individuele sterren in zo'n stelsel te bepalen. Wanneer men maar lang genoeg blijft waarnemen, zullen er verschillende sterren in het stelsel voor de quasar langs bewegen. Ook meer exotische objecten, zoals bruine dwergen (die half ster, half planeet zijn), neutronensterren (zeer compacte en kleine sterren) en zwarte gaten (nog compactere objecten die geen straling kunnen uitzenden), zouden op die manier kunnen worden bestudeerd. En dat alles in een sterrenstelsel dat zelfs als geheel nauwelijks waarneembaar is.

Computer-netwerken: ongekende mogelijkheden

ZO'N DERTIG jaar geleden zag een computer eruit zoals cartoonisten hem nu nog steeds afbeelden: een zaal met manshoge kasten waarin lampjes flikkeren. In sommige kasten draaiden grote tapes in een geheimzinnig ritme heen en weer en in het midden van de zaal zat een man achter een elektrische schrijfmachine. Als de computer iets moest uitrekenen werd hem dat als een *job* aangeboden en hij kwam er pas aan toe als de andere jobs af waren. *Batch processing* heette die manier van werken. Een revolutie in het computergebruik kwam halverwege de jaren zeventig met de system 10 computers van DEC. Op een grote computer konden nu verschillende terminals worden aangesloten en doordat de computer bliksemsnel van de ene naar de andere terminal kon overschakelen, kregen de gebruikers de indruk dat zij de computer voor zich alleen hadden. Het grote voordeel van deze *time sharing* techniek was dat de gebruikers snel te weten kwamen als ze een fout commando hadden gegeven, maar dat voordeel trok zoveel belangstelling dat je vaak toch op flinke wachttijden moest rekenen. De volgende revolutie was de personal computer van de jaren tachtig: eindelijk een computer die de gebruiker bevrijdde van zijn medegebruikers en waarmee men kon doen wat hij wilde. Er zijn nu al 50 miljoen pc's verkocht. Inmiddels zijn we al weer een stap verder: er is een wereldwijde beweging op gang gekomen die al die *stand alones* weer met elkaar wil verbinden. De computer in een netwerk met andere gebruikers heeft de voordelen van de personal computer, maar heft de nadelen ervan op: beperkte rekencapaciteit, beperkte toegang tot andere gebruikers en bestanden. In de special die Scientific American in augustus aan de communicatie tussen computers wijdde, komen de duizelingwekkende mogelijkheden van deze nieuwigheden uitgebreid aan bod. Onderwijs, wetenschap, zakenleven en huishouden zullen er ingrijpend door gaan veranderen, houdt een tiental vooraanstaande computergeleerden de lezer voor. Voorwaarde voor die revolutie was de ontwikkeling van een netwerktechniek die als *packet switching* bekend staat en de opvolger was van *circuit switching*. In de vroegere techniek werd een verbinding gemaakt tussen twee computers zoals die in het telefoonverkeer gebruikelijk is: door het netwerk van draden waar alle computers op zijn aangesloten, wordt een verbinding gemaakt tussen computer A en computer B. Deze techniek kan nuttig zijn als twee computers langdurig met elkaar moeten communiceren, maar in het algemeen is er een groot nadeel aan verbonden: de consultatie van meer computers zou het opzetten van steeds weer nieuwe verbindingen vereisen en dat is vergeleken met het snelle datatransport, dat mogelijk is als de verbinding er eenmaal is, een tijdrovende affaire.

De Tula van Toos

Vervolg van pag. 3

vijftig nationaliteiten bewijst weer eens niet meer dan een klein dorp te kunnen zijn. Wie of wat er zich op ons eiland vestigt en zich voor iets groots inzet, onze belangstelling blijkt geestelijk steeds weer niet verder te reiken dan de volgende barbeque en materiaal niet verder dan het volgende briefje van honderd gulden. Het is al kleinheid en benepenheid wat de klok slaat.

Vestigt zich dan eens een geleerde of een kunstenaar van formaat op ons eiland, dan zullen wij niet rusten totdat de reus of de reuzin is teruggekletst tot de grijze middelmaat of zelfs daaronder. Zo ook Toos van Mierloo met haar Tula. Heel de wereld kijkt vol bewondering naar de Venus van Milo, maar uitgerekend Curaçao moet natuurlijk weer mokken over de penis van Van Mierloo. Zullen wij dan nooit leren groot van klein te onderscheiden?

Hoogachtend,
N.N.

De Tula van Toos is niet op Curaçao gebleven. Volgens de geruchten staat de Tula van Toos nu in brons, met penis te kleumen in het stadspark van de gemeente Wildervank in de provincie Groningen in Nederland. Was Sint Eustatius dan toch niet een betere bestemming geweest?

*)Alles kon toen via de ontwikkelingshulp, vooral cultuur. Curaçao speelde het zelfs klaar om een volledig en modern Olympisch stadion, als 'cultuurgoed!' nota bene, rechtstreeks aan de Nederlandse Regering te 'verkopen'. De gewone kanalen van de ontwikkelingshulp vonden dat project noch cultureel, noch konden zij iets snappen van de zwaar overtrokken begroting en andere nog vreemdere afwijkingen waarmee het project werd ingediend. Daarom ging het project rechtstreeks van minister naar minister. Wie zich een goed beeld van de Nederlandse Antillen van toen wil vormen, moet het boek van Herman Wauk: 'Don't stop the Carnaval' maar eens lezen.

Ook aktief in sociale organisaties

Gladys van Dal: Dertig jaar aan de pomp in een mannengemeenschap

= door Nel Casimiri =

VIA ADVERTENTIES in de krant hebben we vernomen dat het benzinestation aan de Prinses Margrietlaan dertig jaar bestaat en dat betekent ook dat het al dertig jaar door de zelfde beheerster wordt geleid, door mevrouw Gladys van Dal. Dertig jaar geleden is zij ermee begonnen en nog steeds is zij elke dag daar te vinden om haar klanten te helpen. Een mooie gelegenheid om van haar te horen hoe ze ertoe gekomen is met zo'n pompstation te beginnen. Zeker drie decennia geleden toen het helemaal geen gewoonte op Curaçao was dat een vrouw een eigen bedrijf begon.

Gladys van Dal: "Ik werkte eerst bij een ander bedrijf. Ook een benzinestation. Daar had ik al veel te maken met de Shell. Toen vroeg de Shell N.A.Verkoopmaatschappij (SNAV) mij voor een reclame voor een van hun producten, Shelltox. Ik werkte op die manier direct en indirect voor de Shell. Dat andere benzinestation was eerst heel klein en we hebben het helemaal opgebouwd. Toen de Shell hier een benzinepomp wilde voor het eigen personeel, hebben ze mij daarvoor gevraagd. De Shell heeft mij heel goed geholpen. Ze hadden me voorgerekend wat ik zou verdienen en toen dat niet bleek te kloppen, hebben ze het nagetrokken en ik heb twee keer een compensatieregeling gehad. Eerst was het station aan de Margrietlaan alleen voor het personeel van de Shell, pas later mocht iedereen hier tanken."

SHELL-PERSONEEL

De raffinaderij is nu niet meer van de Shell, maar het personeel van de ISLA blijft bij Glady van Dal tanken. Gladys van Dal is niet alleen beheerster van het station, ze helpt ook daadwerkelijk mee, ze maakt de tank vol en kruipt onder de motorkap om kleine reparaties te verrichten als dat nodig is.

"Dat moet wel. Als je hier staat en ze vragen wat er met hun auto aan de hand is, moet je toch antwoord kunnen geven op de gewone dingen die mankementen vertonen, zoals een *fanbelt* of de accu of de bougies? Het is ook een soort uitdaging. De Shell heeft me in de gelegenheid gesteld om de technische kanten van onder de motorkap te leren kennen. Ik heb twee keer een cursus gevolgd, een keer in Caracas en een keer in Londen. Laatst stond hier een dame die niet eens wist dat ze met een lekke band reed! Trouwens van de tien auto's zijn er maar een of twee waarvan het oliepeil goed is. En heel vaak hebben ze te weinig accuwater."

Het leukste van het vak vindt Gladys van Dal echter het contact met de klanten:

"Contact met de klanten is erg belangrijk. Het is heel erg dat er op Curaçao tegenwoordig op zo weinig service meer verleend wordt. Ik wil dat de jongens die bij mij werken de klanten groeten en ook achteraf bedanken. Als ze even tijd hebben wassen ze ook de voorruit van de klant. Dat is service!"

ORGANISATIES

Gladys van Dal is ondernemster, maar ze werkt ook mee in verschillende andere organisaties. Zo is zij een van de stuwende krachten geweest bij de oprichting van Sede Antia, die vroeger de stichting Cebemo heette. Volgend jaar bestaat Sede Antia vijftien jaar. Gladys van Dal heeft ook in de Raad van toezicht van de Landsloterij gezeten, eerst als lid, later als voorzitster. Ook dat vond ze een uitdaging, vooral als vrouw, want je draagt een grote verantwoordelijkheid. Nu is zij nog steeds als lid bij de Raad van toezicht.

De echtgenoot van Gladys van Dal zat in de begeleidingscommissie van bursalen van de Bovenwinden en Bonaire. Toen haar echtgenoot overleed heeft Gladys van Dal een jaar lang zijn functie overgenomen en de studenten bijgestaan totdat er een nieuwe mentor werd benoemd. Dat heeft zij heel leuk werk gevonden. In 1972 al, is zij een van degenen geweest die begonnen zijn met een Raad voor Milieuhygiëne, eerst als lid, momenteel als voorzitster. En voor de patiënten en het personeel van de Caprileskliniek fungeert zij als madrina. Gladys van Dal vindt het heerlijk om personen die in de problemen zitten te helpen. Dat kunnen haar eigen personeelsleden zijn, of mensen van de verschillende stichtingen waar zij inzit. Ook als zij naar het buitenland gaat, vergeet zij haar eigen mensen niet:

"In 1978 was ik in Nederland en toen heb ik een uitnodiging gehad van Koningin Beatrix voor een interview i.v.m. 'Het jaar van het kind'. Ook heb ik uitnodigingen gehad voor verschillende congressen. Dan vragen ze me te vertellen over mijn eiland. Dat doe ik en ik vertel ook over mijn dagelijks werk. In grote landen vindt men het uitstekend dat ik het economisch werk combineer met mijn sociaal werk. Ik kan mensen helpen met allerlei problemen, dat geeft een uitstraling naar de gemeenschap toe. Vanaf dit plekje aan de Margrietlaan heb ik contact met de gemeenschap. Dus ik combineer mijn werk met sociaal leven. Ik geniet ervan en heb er plezier in."

MANNENGEMEENSCHAP

Natuurlijk is niet alles rozengeur en maneschijn.

"Het is de mannengemeenschap hier, die je probeert kapot te maken. Dat heb ik meegemaakt 29 jaar nadat ik begonnen was. Plotseling had iemand die al drie benzinestations heeft buiten Emmastad, besloten dat dat niet genoeg was. Hij heeft de directie van de ISLA benaderd en geprobeerd mijn klanten weg te halen. Ik heb erom moeten vechten. Hij hield een enquête en dacht alles mee te kunnen nemen. In zo'n kleine gemeenschap zou je zoiets toch niet verwachten? Maar mijn klanten bleven me trouw. Vandaar ook de advertenties die ik in de kranten heb gezet om ze te bedanken. En afgelopen zondag kregen alle klanten een Curaçaose roos en een flesje champagne."

Gelukkig zijn niet alle mannen zo.

"Wat prettig is, is de goede verstandhouding met Curoil. Daar werken ook wel mannen, maar die waarderen je en staan je bij. Door hun hulp heb ik die dertig jaar kunnen vervullen. Zondag is Curoil-direkteur Marcel Nicolina met zijn vrouw hier geweest om me te feliciteren en ook de heer Van der Biest van de marketingafdeling. En ik heb heel veel telegrammen gekregen."

Trots heeft Gladys van Dal de telegrammen uitgestald in haar verkoopkantoortje. Ze is er duidelijk heel blij mee. Toch zucht ze even:

'Die dertig jaren zijn zo snel gegaan.'

Gevangen in de waanzin

Vervolg van pag. 5

tair en vrijmetselaar Jean Coustos, die in 1743 in Lissabon het slachtoffer werd van het Portugese Heilig Officie, vanwege de paranoïde belangstelling van de clerus voor 'het geheim' van de vrijmetselarij. Coustos werd gemarteld, veroordeeld tot zes jaar dwangarbeid, maar op last van de Britse gezant vrijgelaten.

Zelfs in 1802, negentien jaar voor zijn opheffing, had het Heilig Officie nog voldoende macht in Portugal om drie jaar lang een vrijmetselaar op te sluiten. En nog in 1817 folterde de Spaanse Inquisitie vrijmetselaars. De vervolgingen waren trouwens winstgevende ondernemingen, want de arrestatie op grond van onbewezen beschuldigingen was al genoeg voor verbeurdverklaring van alle bezittingen. Voor buitenlanders die zich konden laten vrijkopen, vroeg het Heilig Officie kapitale bedragen.

ROMANS

Max laat niet alleen negen slachtoffers aan het woord uit de periode tussen 1620 en 1818, maar schetst ook het beeld van de Inquistie in romans. Er is bijvoorbeeld de larmoyante, geromantiseerde geschiedenis van Juana Bohorques, de vrouw van een Spaanse edelman, die tussen 1557 en 1564 wegens ketterij door de Spaanse Inquisitie werd gevangengezet. Ze bezweek aan de folteringen. Ze leefde voort als Cornelia Bohorquia in een negentiende-eeuwse roman, waarin haar dood wordt verweten aan een bisschip die haar vergeefs had geprobeerd te verleiden. Het boek was een groot succes.

Gevangenen van de Inquisitie is niet bedoeld als volledige geschiedenis van de Inquisitie of als diepgravende studie van haar methoden. In zijn historisch overzicht doet Max overigens geen moeite, zijn verontwaardiging over deze eenzijdige, intimiderende kerkelijke processen te bedwingen. Pas in 1908 liet paus Pius X de pijnlijke benaming Inquisitie schrappen; het duurde tot 1967 voordat de r.k. kerk afstand deed van geheime processen zonder recht van beroep. Voortaan pakte Rome de 'dwalingen tegen geloof' beschaafder aan.

In dit drieluik van wa… tenslotte de oorlog. E… een nagenoeg ver… oorlog die drieduizend N… landers in opdracht van … leon voerden in Spanj… vormden de Hollandse … gade (1808-1813) onder … mando van generaal C… de latere heldhaftige … diger van de citadel van … werpen tijdens de Belg… opstand van 1931-183… Binnen een jaar was … gade in het Spaanse … rdhol' gehalveerd. De … sen door het bloedhet… nenland, de zware velds… en de Spaanse gue… aanvallen hadden … nazomer van 1809 hu… geëist. Veel soldaten … ziek en hielden zich … met kinine op de … Iedereen wilde naar hu… 'Duizend miljoen maal … vloekt land!', tierde de … stafofficier Van Zuylen … Nijevelt, broer van de N… landse ambassadeur a… Spaanse hof. Diens … kreet werd de titel va… boek waarin de Leidse … rici De Moor en Vog… treurige oorlogsgeschie… uit de Franse tijd a… vergetelheid ontrukken.

Ook dit boek is vooral g… reven vanuit de ervar… van hun slachtoffers: … geval de Nederlandse … tairen die ver weg hun … moesten wagen voor ee… zichtloos avontuur va… Franse keizer, die dac… opstandige Spanjaard… wel even onder te kr… Aan het eind van de … ditie resteerde van de … landse Brigade één … pagnie van enkele doz… manschappen. De rest … gedood, gewond, overge… of gevlucht. Of het nu … krankzinnigengesticht, … Inquisitie of de Holla… Brigade was, alle pa… zaten gevangen in … waanzin.

'De zin van de waanzin,' … sociale geschiedenis' … Porter. Veen, Utrecht.
'Gevangenen van de In… sitie', Frédéric … Ambo,Baarn.
'Duizend miljoen maal … vloekt land. De Holla… Brigade in Spanje', J.A. … Moor en M.Ph.Vogel, … lenhoff, Amsterdam.

De foltering in de Inquisitie van Lissabon. Het uitrekken van een slachtoffer, naar het relaas van Jean Co…

Binnenkort pil tegen diabetes blindheid

Prof. Dr. F. Hendrikse, bijzonder hoogleraar oogheelkunde in Nijmegen, verwacht dat er binnen afzienbare tijd een tablet op de markt komt dat **blindheid** bij mensen met diabetes kan voorkomen. Hij heeft dit meegedeeld aan de vooravond van een groot internationaal congres in Nijmegen, eind deze maand, over oogafwijkingen bij suikerpatiënten.

Diabetes is in de westerse wereld de belangrijkste oorzaak van blindheid bij mensen tussen de 20 en 75 jaar. De kans dat een diabetespatiënt blind wordt is 25 keer zo groot als die van iemand die geen suikerziekte heeft. Bijna alle patiënten krijgen op den duur last van netvliesafwijkingen.

Dierproeven in de V… hebben volgens Hendrikse aangetoond dat er een stof kan worden geïsoleerd die de wildgroei van bloedvaatjes in het oog tegenhoudt of afremt. Hij denkt dat deze stof uiteindelijk ook bij mensen kan worden toegepast.

[P]ALM BEACH Florida vierde de paasdagen. Op het [str]and bereikte het zoveelste Kennedy-drama zijn [ap]otheose. Hier holde William Kennedy Smith - enig[szi]ns bedwelmd door de drank - achter Patti Bowman [aa]n, om later bij het zwembad van oom Edward's [bu]itenhuis seks met haar te bedrijven. Hierover zijn [de] partijen het eens, alleen de 29-jarige Patti noemt [he]t verkrachting, en deed vijf uur na de (mis)daad [aa]ngifte bij de politie van Palm Beach County. De [Am]erikaanse pers streek daags na het bekend worden [va]n het nieuws over de vermeende verkrachting in [dr]ommen neer op dit eiland van de superrijken voor [de] goudkust van Florida. Journalisten krioelden [la]ngs de stranden, op de boulevards en in de bars. [Al]lemaal op zoek naar het verhaal van de avond van [de] bronstige Kennedy's.

Ted Kennedy rechts, samen met zijn beroemde broers J.F.K. en Robert op deze foto uit 1960.

De streken van een groot kind

Palm Beach decor van zoveelste Kennedy-drama

Honderdduizenden dollars [bo]den de roddelbladen voor [he]t exclusieve verhaal over [de] 'verkrachting'. Staat de [Br]itse koninklijke familie [ie]ke week in de Londense [ro]ddelbladen, in Amerika [st]aan de Kennedy's weke[li]jks in de spotlights. Een [K]ennedy waar eigenlijk [al]tijd wel over geschreven [ka]n worden, is Teds ex[v]rouw Joan, een alcoholica [va]n het eerste uur.

[T]ed en Joan trouwden in [1]958 en scheidden in 1983, [n]a vijfentwintig jaar turbu[le]ntie. Vorige maand werd [J]oan schuldig bevonden aan [h]et rijden onder invloed, en [v]eroordeeld tot het nemen [v]an haar intrek in een cen[tr]um voor alcoholisten. In [1]988 was Joan reeds voor[w]aardelijk veroordeeld [w]egens openbare dronken[s]chap.

[Sm]appige details over senator [T]ed Kennedy en zijn tome[l]oze levensstijl en klassejus[t]itie. Niets bleef de Ameri[k]aanse krantelezer [b]espaard. Zelfs de 'kwali[t]eitskranten', *The New York Times* voorop, mochten graag [s]peculeren over de achter[g]rond van het slachtoffer. Nadat de honger van het [p]ubliek was gestild, kon de [e]lite zich druk maken over [d]e vraag of de naam van de [v]rouw genoemd had mogen [w]orden. Dat kon toch eigen[l]ijk niet, vond men.

[M]aar gebeurd is gebeurd, en [n]u denkt een ieder te weten [d]at Patti Bowman een ['s]lechte vrouw' is die met de [s]oap-opera aan 1095 North Ocean Boulevard vooral uit was op geld. De in der haast opgetrommelde advocaten van de familie Kennedy waren geslepen genoeg om in de publiciteit te brengen dat Patti Bowman maar liefst zeventig bekeuringen op haar naam had staan -een onbetrouwbaar sujet dus. De Miami Herald - de grootste krant van Florida -kwam zelfs met de kop 'Kennedy's nacht in vakantiehuis eindigde met een kus'. En vind dan maar eens een jury die zonder vooringenomenheid een oordeel velt.

RUST

Inmiddels is de rust teruggekeerd in Palm Beach. Ted Kennedy is vertrokken naar het andere buitenhuis van de familie in Hyannis Port en heeft beloofd niet meer zoveel te drinken. En Palm Beach verschilt in zijn decadentie en ingehouden drift niets meer van die andere luxe oorden aan de oostkust van Florida.

Enkele Rolls Royces staan geparkeerd aan de duurste winkelstraat van Amerika, Worth Avenue, maar van enige levendigheid is geen sprake. Het 'seizoen' is voorbij. Het seizoen waarin de Amerikaanse chique zich laat zien in Palm Beach duurt grofweg van Kerst tot de Paas -nauwelijks vier maanden. Dan staat de plaatselijke Palm Beach Post vol nieuwtjes en aankondigingen van party's waar je bij móet zijn. In de zomermaanden is het te warm in Florida. Dan bivakkeert de chique in koelere oorden als Cape Cod in Massachussetts of Long Island en Maine.

Palm Beach wordt door drie bruggen verbonden met het vasteland van Florida. Dat is meer dan een verkeerskundige observatie, het zegt alles over de afgeslotenheid van dit oord van de Amerikaanse rijkelui. Staat langs ieder Amerikaans strand wel een eettentje in de vorm van een hamburger, in Palm Beach is van deze volkse cultuur niets te bekennen. De aristocratie van Amerika heeft zich de afgelopen honderd jaar meester gemaakt van dit eiland dat nog geen twintig kilometer lang en vijf kilometer breed is. De stranden zijn privé-eigendom en de eetcultuur is haute cuisine.

Tijdens de grote depressie in 1933 kocht vader Joe Kennedy de villa aan 1095 North Ocean Boulevard voor 120.000 dollar. De 'Kennedy Compound' is hermetisch van de buitenwereld afgesloten met heggen en hekken. En op de boulevard is parkeren verboden.

Het bruisende leven van Crocket en Tubbs uit Miami Vice, in het zuidelijk gelegen Miami, lijkt van een andere wereld. Een wereld die ook aan Ted Kennedy is besteed en waaraan de 59-jarige senator zijn reputatie van Bad Boy te danken heeft. Theorieën voldoende om het tragische verleden - de moord op zijn broers John en Robert en talloze andere rampen - te vergeten, is hij een ongekende innemer van drank, en zijn gejaag op vrouwen is het gevolg van een niet afgemaakte jeugd.

KONINKLIJKE FAMILIE

Ted Kennedy is een instituut, het voornaamste levende lid van de Amerikaanse 'koninklijke familie'. En het lijkt alsof het Amerikaanse publiek alleen bij hèm onderscheid kan maken tussen het privé leven en het publieke leven. Ted Kennedy de broer van John F. en Robert, de eeuwige liberaal in de Senaat die de conservatieve Ronald Reagan bewonderde 'omdat hij stond voor zijn ideeën en iets over te brengen had'. Ted Kennedy is een macht van jewelste in de Amerikaanse volksvertegenwoordiging, die, als hij een gewone sterveling was geweest, met zijn gedrag niet eens loco-burgemeester in Idaho was geworden. Alleen, hij zou dat losbandige en stormachtige leven nooit hebben geleid als hij geen Kennedy was. Teddy draagt de loden last van het verleden op zijn schouders. Zijn twee beroemde broers stierven op hun politieke hoogtepunt en zullen altijd jong blijven en herinnerd worden als engelen, hoeveel boeken ook mogen verschijnen over het zeer discutabele privéleven van JFK. Het Witte Huis van John werd Camelot genoemd, naar het hof van koning Arthur. De ridders waren de vrijwilligers van het 'Peace Corps' die hoop moesten brengen voor alle onderdrukten volkeren. Het is onvermijdelijk dat de enig overgebleven zoon van Joseph Patrick en Rose Elisabeth Kennedy, gedoemd is vergeleken te worden met de martelaren van de familie. De mannen van de heilige graal. Mischien is hij met zijn gedrevenheid een onwelkome herinnering aan een tijdperk dat met de moord op Robert Kennedy in 1968 werd afgesloten. Een hof van Camelot dat nooit meer terug zou komen.

Een jaar na de geweldadige dood van Robert maakte broer Teddy eigenhandig een einde aan zijn kansen op het presidentschap van de Verenigde Staten. Op de avond van de 19e juli 1969 schoot Kennedy's Oldsmobile van de Dike Bridge die het eiland Chappaquiddick verbindt met het exclusieve Martha's Vineyard in Massachussetts. Naast Teddy zat de 28-jarige campagne-medewerkster Mary Jo Kopechne. Kennedy redde het vege lijf, maar Mary Jo verdronk. Het duurde meer dan negen uur voordat Kennedy het ongeluk meldde bij de politie. Hij werd veroordeeld tot twee maanden voorwaardelijk, maar belangrijker, het 'Chappaquiddick schandaal' zou hem zijn leven lang blijven achtervolgen en telkens weer het uitzicht op het presidentschap belemmeren. Ook na de affaire in Palm Beach spookt Chappaquiddick door de geesten van de Amerikanen. Bij voorbeeld als het gaat om het fameuze vermogen van de Kennedy's om de rechtsgang te beïnvloeden en volgens velen te belemmeren. Menig boek is na Chappaquiddick verschenen over de pogingen om de carrière van de senator te redden. En Chappaquiddick is altijd goed voor een 'sick joke'. Zo zou het vermeende slachtoffer van verkachting Patti Bowman hebben gezegd: "De verkrachting was niet zo erg, maar wat mij doodsbang maakte was het aanbod van Ted Kennedy om mij naar huis te rijden".

Er wordt wel eens gezegd dat Ted Kennedy president zou zijn geworden als het Chappaquiddick-schandaal zich niet had voorgedaan. Maar dat is wat al te simpel. Chappaquiddick is gewoon het hoogtepunt in het leven van een man die geen maat kan houden.

Ted en vrouwen, en Ted en de drank. Over senator Kennedy doen meer café-verhalen de ronde dan over de Nederlandse ex-minister van Defensie Henk Vredeling. In de Ierse pub 'American Trash' in New York, zou de senator een paar jaar geleden een glas whisky hebben leeggegooid over een ex-politieagent, nadat deze hem had toegebeten dat Ted 'niets weg had van zijn broers'. Kennedy zou de man zelfs hebben uitgenodigd om op straat op de vuist te gaan. In 1985 waren Ted en senator Christopher Dodd zo dronken dat ze op een avond in het La Coline restaurant in Washington, elkanders portretten in een dronkemansbui aan diggelen sloegen.

De mooiste verhalen over Teddy bevatten evenwel een combinatie van drank en vrouwen.

Een juweeltje is het verhaal van Teddy die 'de daad' met een lobbyiste bedreef in het restaurant La Brasserie in de Amerikaanse hoofdstad. In zijn drift zou de senator haar onder tafel hebben getrokken in een privézaal van het restaurant - allemaal volgens een serveerster die had toegekeken. Volgens bezoekers van het restaurant zou Ted vaak dronken zijn en naar vrouwelijke bezoekers en serveersters grijpen.

Het zoveelste curieuze hoofdstuk in 's mans leven ving aan op 30 maart van dit jaar, toen Teddy zijn zoon Patrick en neef William Smith op het vakantieverblijf van de familie om half twaalf 's avonds wakker maakte om met hen 'een paar biertjes te gaan drinken'. Voor een bedrag van zeshonderd dollar nuttigden de drie Kennedy's met twee vrouwen die zij in de dure Au bar nachtclub hadden ontmoet - dé hippe bar van Palm Beach -enige alcoholica. De gasten hadden weinig oog voor Ted en zijn gevolg; Ivana Trump - de ex van Donald Trump -was die avond na maanden van afwezigheid weer in de bar. Ted dronk zijn favoriete Chivas Regal whisky. Rond half één 's nachts vertrokken de senator, diens zoon Patrick en de serveerster Michele Cassone. En dan worden de details schimmiger.

ZWEMBAD

Patti Bowman vertelde de politie van Palm Beach dat zij met William Kennedy Smith naar de Kennedy-compound aan de North Ocean Boulevard was gereden, en dat William wilde dat zij met hem in zee zou gaan. Zij weigerde, liep de trap op naar het landgoed en werd bij haar enkels gegrepen. Ze worstelde zich los, om zich uit de voeten te maken in de richting van het zwembad. William haalde Patti onderuit en besprong haar. In het politierapport staat dat het slachtoffer gelooft dat Kennedy Smith 'ejaculeerde'. Dat laatste heeft William niet ontkend, het eerste wel. Spermasporen zijn aangetroffen, de vrouw maakte volgens de dienstdoende politie-agent een zeer verwarde indruk en had op sommige plaatsen kwetsuren. De overbuurvrouw op de North Ocean Boulevard hoorde nota bene tussen drie en vier uur 's nachts tumult bij de Kennedy's en dacht erover de politie te bellen. De door de politie verzamelde gegevens en getuigenverklaringen zouden voor een gemiddelde jury in een gemiddelde Amerikaanse stad met een gemiddelde aanklager en gemiddelde verdediging voldoende zijn om de beklaagde (laten we zeggen een gemiddelde Amerikaan) schuldig te verklaren. Maar William is geen gemiddelde Amerikaan.

En dan senator Kennedy, de grote afwezige - net als na het drama van Chappaquiddick in '69. Het duurde bijna twee dagen voordat hij van zich liet horen. Politieagenten kregen van Kennedy's lijfwacht te horen dat de senator reeds naar Washington was vertrokken, ter-

De beklaagde telg uit het Kennedy-geslacht, William Kennedy Smith.

wijl later bleek dat Ted gewoon in het huis was. Eenmaal in de hoofdstad zei Kennedy op een persconferentie: "Mij is dat weekeinde nooit verteld, nooit, dat er een aanklacht was ingediend tegen Willy Smith".

TRAGIEK

Het verhaal van Ted Kennedy houdt evenwel niet op bij Chappaquiddick of Palm Beach. Het is veel complexer, hoewel de pers daar het liefst zo min mogelijk over schrijft. 's Mans tragiek is dat hij bij tijd en wijle een baby is, èn nog veel meer. Zijn dronkenschappen en vrouwen-jagerij mogen dan infantiel voorkomen, ze zijn slechts één kant van een mateloos complexe persoonlijkheid. Ted Kennedy is tot op de dag van vandaag ook het geweten van liberaal Amerika en één van de machtigste leden van de Senaat.

Het mag dan zo zijn dat het presidentschap nooit zijn deel zal worden, hij is wel één van de belangrijkste Amerikaanse wetgevers van na de oorlog. Een gedreven liberaal die een onmiskenbaar stempel heeft gedrukt op de sociale wetgeving in een land waar het recht van de sterkste een maatschappelijk credo is. Als voorzitter van de senaatscommissie voor arbeid was hij de drijvende kracht achter de wetgeving ten behoeve van invaliden, kinderzorg, stemrecht en hervorming van immigratiewetgeving en huisvesting.

Het is zijn ideologische gedrevenheid die Kennedy tot de man maakt die de Republikeinen, zoals de vroegere voorzitter van de Republikeinse partij Lee Atwater eens zei, 'love to hate'. Maar zijn politieke tegenstanders in Washington zijn over het algemeen persoonlijke vrienden.

Had hij geen netwerk van relaties opgebouwd, dan was hij, met zo'n reputatie, allang gesmoord in de slangenkuil van Capitol Hill. Kennedy heeft nauwelijks vijanden in Washington. Zoals de conservatieve senator Orrin Hatch uit Utah zegt: "Of je het nu met hem eens bent of niet, hij is een van de grootste senatoren uit de geschiedenis."

Dat Kennedy weg weet met zijn reputatie, bleek in 1987, toen president Reagan de conservatieve rechter Robert Bork voordroeg voor het Hooggerechtshof. Als voorzitter van de sub-commissie voor justistie en uitgesproken liberaal, was senator Kennedy de grootste bondgenoot van de pro-abortus lobby, die vreesde dat Bork paal en perk zou stellen aan het recht op vrije abortus. En, Kennedy heeft met verve hun standpunt uitgedragen. De zwaarlijvige Kennedy opende het senaatsdebat over de nominatie van Bork met de woorden: "Robert Borks Amerika is een land waar vrouwen veroordeeld worden tot abortussen in achteraf steegjes, zwarten in gescheiden restaurants zitten, de zogenaamde politie 's nachts de deur intrapt en schoolkinderen niets leren over de evolutietheorie." Senator Hatch noemde het een slag onder de gordel, maar met dit politieke theater had Kennedy wel de toon gezet. Bork werd afgewezen door de Senaat.

Zo nu en dan maakt de politicus plaats voor de baby, of de boer. Dat laatste aspect van Edward M.Kennedy zal volgende maand weer volop in de aandacht staan. Dan rolt het proces over de 'verkrachting in Palm Beach' over de beeldbuizen in Amerika. Kennedy Smith kan vijftien jaar krijgen. Kan - waarschijnlijk is dat niet. Palm Beach heeft in jaren niet zo'n heerlijk schandaal te verwerken gehad. In 1982 stond de enclave in de spotlights met de echtscheidingszaak van Peter en Roxanne Pulitzer, waarbij verhalen over cocaïne-gebruik en lesbische verhoudingen de boventoon voerden. Maar dit is net een Jackie Collins-boek, met in de hoofdrol de Amerikaanse 'koninklijke familie'. Tot die tijd moet de Amerikaan het doen met onthullingen over Teds voorliefde voor zeer jonge meisjes. Of de verhouding die John Kennedy's zoon John jr. zou hebben met Madonna, Julia Roberts en Daryl Hannah. Tegelijk. Het roddelblad *Globe* -dat ook als eerste de naam van Patti Bowman bekend maakte - heeft niet voor niets als kop: 'Zo vader, zo zoon'. En Ted? Die schijnt volgens dezelfde bladen in Hyannis Port de rolstoel van moeder Rose voort te duwen en Ierse liedjes te zingen met zijn familie. Want die rol speelt Ted Kennedy ook : die van pater familias van de Amerikaanse 'royal family'.

'Natuurlijk' beter worden

Natuurgeneeswijze ook bij menstruatieproblemen

= door Rudolf de Wit =

IN HET LICHAAM kennen we verschillende cyclussen. Een daarvan is bij de vrouw de cyclus van de menstruatie, die gemiddeld achtentwintig dagen duurt. Bij sommige vrouwen is het mogelijk deze cyclus precies uit te tellen, bij anderen is dit weer iets moeilijker omdat de cyclus enkele dagen eerder of enkele dagen later kan komen. Echter bij somm'gen is deze cyclus gewoon niet te voorspellen. Deze slaat enkele maanden over of komt enkele keren per maand. Alle variaties op het normale zijn voor de natuurgeneeswijze een teken dat er iets aan de hand is.

Bij de geboorte bevat het ovarium reeds 100.000 tot 200.000 eicellen. Na de geboorte worden geen nieuwe geslachtscellen gemaakt. Vanaf de puberteit gaan de eicellen, onder invloed van een hormoon geproduceerd in de hypofyse-voorkwab, zich ontwikkelen tot rijpe follikels. De hypofyse is een klein aanhangsel aan de hersenbasis ongeveer zo groot als een flinke erwt.

Een rijpe follikel groeit in 14 dagen, waarna hij barst. De eicel met een aantal omgevende cellen wordt uitgestoten buiten het ovarium. Dit noemen wij de ovulatie. De eicel wordt opgevangen door uitlopers van de eileider en vandaar in de eileider zelf gebracht.

Hierna vervolgt de eicel zijn reis door de eileider naar de baarmoeder. Dit geschiedt door trilhaartjes die zich in de wand van de eileider bevinden en door contracties (samentrekkingen) van de gladde spiervezels van de eileider.

Indien er bevruchting plaatsvindt, gebeurt dit in de eileider. De bevruchte eicel wordt dan naar de baarmoeder getransporteerd en ingenesteld in de baarmoederwand.

Er zijn verschillende hormonen verantwoordelijk voor de vele veranderingen die plaatsvinden op verschillende plaatsen in het lichaam van de vrouw, vanaf rijping van de eicel tot na de bevalling. Over de verschillende hormonen en hun werkingen zullen we het in een ander artikel hebben. Indien er geen bevruchting plaatsvindt wordt het verdikte baarmoederslijmvlies met de afgestorven eicel afgestoten. Dit noemen we de menstruatie. Na de menstruatie, die drie tot vijf dagen duurt, herstelt het slijmvlies zich weer en kan de cyclus weer beginnen.

MENOPAUZE

De laatste menstruatie wordt menopauze genoemd. Dit valt meestal tussen het 45e en 55e levensjaar plaats.

Hierna worden de ovaria kleiner en komen er geen follikels meer tot rijping. De postmenopauze is niet het gevolg van een afneming van de produktie van de hypofyse (voorkwab) hormonen, maar een afneming van de gevoeligheid van de ovaria voor deze hormonen. Het is een ouderdomsverschijnsel van de ovaria. Daar hierdoor het hormonale systeem van de vrouw een belangrijke wijziging ondergaat, kan dit leiden tot een scala van klachten. Bij menstruatieklachten en/of stoornissen wordt U altijd aangeraden om eerst een onderzoek bij uw gynaecoloog te ondergaan.

Volgens de natuurgeneeswijze, waaronder de acupunctuur, kan de vrouw zelf veel doen om de menstruatiecyclus goed en normaal te laten verlopen. De voeding is hierbij erg belangrijk. Produkten die veel hormonen bevatten (vlees en dan met name varkensvlees) kunnen de hele cyclus slecht beïnvloeden, waardoor er klachten ontstaan.

Voor de acupuncturist zijn de energieën van de milt en nieren heel belangrijk voor de menstruatiecyclus. De miltenergie verzorgt o.a. de baarmoeder en de nierenergie speelt een belangrijke rol na de bevruchting en tijdens een groot deel van de zwangerschap.

Het gebruik van suiker, melk en zoals eerder al genoemd varkensvlees kunnen veranderingen teweegbrengen in de baarmoeder waardoor de cyclus verstoord kan worden. Langdurige bloedingen, vleesbomen, korte of lange cyclussen, en alle bijverschijnselen zoals pijnen in de buik, hoofdpijn, misselijkheid, braken, rugpijnen zijn enkele symptomen die nadat de oorzaak gevonden is, goed behandeld kunnen worden met acupunctuur.

Acupunctuur behandelingen tijdens de zwangerschap zijn absoluut niet gevaarlijk of nadelig, mits dit gedaan wordt met de door de acupuncturist bekende regels. Acupunctuur heeft ook op de vrucht tijdens de zwangerschap geen nadelige gevolgen.

DISBALANS

Indien de menstruatie niet verloopt volgens de gemiddelde norm van achtentwintig dagen, wordt door de acupuncturist gezocht naar de disbalans in energie. De diagnose wordt gesteld via de polsslagader (arteria radialis), de tongdiagnose, en met behulp van bepaalde pijnlijke punten op de buik (de alarmpunten).

De disbalans kan hersteld worden door enkele punten te prikken, die op de benen, buik of rug liggen. Behandelingen van menstruatieklachten behoeven voor een goed geschoolde acupuncturist geen probleem te zijn. Hoedt u echter voor kwakzalverij, die op ons eiland vanwege de slechte controle hierop, populairder is dan de professionele behandeling.

Op ons eiland zijn er momenteel 5 goed geschoolde en gediplomeerde acupuncturisten. Informeer uzelf voldoende alvorens zich aan een experiment te onderwerpen.

Naast de acupunctuur zijn er ook nog verschillende kruiden en homeopatische middelen die u kunt gebruiken om de menstruatieklachten te verhelpen. Een homeopatisch middel moet goed uitgezocht worden door een homeopaat. De homeopatische middelen zijn in verschillende botica's verkrijgbaar.

Deze middelen worden vaak geïmporteerd uit Nederland, België of Frankrijk. Het is *absoluut* niet mogelijk om homeopatische middelen zelf te maken. De nodige hygiëne en techniek is vereist om een correcte verdunning te maken. Lokaal gefabriceerde homeopatische middelen zijn niets anders dan een menging van alcohol en water (een soort coctail dus) waar u heel duur voor betaalt. Laat u ook a.u.b. niet bedonderen door de vreemde namen die op het etiket getypt worden. Verzeker uzelf door het vragen naar merknaam van het produkt, en vraag aan diegene die u het middel heeft aangesmeerd om uitleg over het middel.

Op ons eiland zijn er verschillende artsen en (fysiotherapeut-)acupuncturisten die zich voldoende hebben verdiept in de homepatie om u op de adequate wijze te helpen.

Hier volgen een aantal homeopatische middelen, echter met het advies dat alleen het juiste middel voor u de gewenste resultaat zal geven. Een juiste diagnose gesteld door uw arts of gynaecoloog is daarvoor belangrijk:

Belladonna D6: bij ontsteking van de baarmoeder, eierstokken. Lachesis D6: voor pijnlijke menstruatie vnl. pijn aan de linkerzijde. Apis Mellifica: voor zwellingen aan de ovarium vnl. rechts.

Famosan is een geschikt middel bij klachten tijdens de menopauze. Het is een combinatiemiddel van verschillende kruiden. Sepia is een geschikt middel bij hormoonstoornissen. Het middel werkt goed bij overgangsklachten die gepaard gaan met koude handen en voeten, slecht slapen en duizeligheid.

ZIEK EN GEZOND

Medische wereld moet toegeven: wonderen bestaan

= door dr M. de Grood =

IN ONZE TIJD van gevorderde medische mogelijkheden en van minder geloof in wat de kerk ons vertelt, vragen veel mensen zich af, of er inderdaad wonderen bestaan. Je hoort wel van wonderen die in Lourdes, in Fatima of andere bedevaartplaatsen gebeuren, maar bestaan die ook inderdaad? Kunnen die gebeurtenissen de toets van de kritiek doorstaan?

Toen ik onlangs in Frankrijk was, las ik hierover in enkele kranten. Het ging over een dame uit Nice, die juist haar tachtigste verjaardag vierde in blakende gezondheid. Toen ze 40 jaar oud was kreeg ze kanker van de baarmoeder. Ze werd door een bekende gyneacoloog in Parijs geopereerd. Een jaar later werd ze opnieuw ziek. Bij onderzoek bleek ze vol te zitten met uitzaaiingen van het oorspronkelijke gezwel, in de longen, in de lever en in het skelet. Ze vermagerde flink en begon ook zulf te worden door uitzaaiing van het gezwel in de hersenen. De behandelend geneesheer gaf haar geen hoop meer. Zowel de familie als de patiënte wilden met alle geweld naar Lourdes. De huisarts en de specialist raadden deze reis af omdat die zeker haar dood zou betekenen. Toch werd de reis ondernomen per brancard en met de trein.

Ze kwam nog levend in Lourdes aan, maar was nauwelijks meer bij bewustzijn. Ze werd naar een van de badhuizen gebracht en in het water ondergedompeld. Ze bracht het er levend af. Daags erna werd ze weer in het bad ondergedompeld en voelde zich al veel verbeterd. Twee dagen erna volgde het derde bad; het gelukte haar t en al zelf in het water te gaan. Enkele dagen later kwam ze uit bed en kon zelf, gesteund door haar familie voor de grot gaan bidden. Ze knapte zó op, dat ze als zittende passagier de thuisreis naar Nice kon maken en is sindsdien helemaal hersteld. Er werden nieuwe röntgenfotos gemaakt en ze werd door de behandelende specialist opnieuw onderzocht. Deze kon geen spoor van de gezwelsuitzaaiingen meer vinden.

Sindsdien heeft de vrouw een volkomen normaal leven geleid en woont op een flat in Nice, waar ze helemaal voor zichzelf kan zorgen. Op de fotos zag ik een vrouw, die er gezond uitziet, jong voor haar leeftijd en vlot ter been.

Hoe moet je als arts nu over zoiets denken? U zult begrijpen dat we dit niet langs onze natuurlijke denkwijze kunnen verklaren. We kunnen dus zeggen, dat er van een wonder sprake is.

Maar u zult begrijpen, dat hiermee de kerk geen genoegen neemt. In Lourdes worden scherpe criteria gesteld. Op de eerste plaats moet uit objectieve gegevens worden vastgesteld, dat de patiënt inderdaad aan een ongeneeslijke ziekte lijdt. Haar dossiers worden zorgvuldig door een onafhankelijke commissie (bestaande uit de meest vooraanstaande specialisten uit verschillende landen) nagepluisd en ook een objectief onderzoek van de patiënt na de wonderbaarlijke gebeurtenis moet plaatsvinden.

Als uit de rapportage van deze mensen te voorschijn komt, dat het inderdaad om een genezing gaat, die medisch gezien onverklaarbaar wordt geacht, neemt het bisdom van Tarbes de zaak nog eens kritisch door. Kunnen ook zij geen argumenten vinden om deze zaak te verklaren, dan wordt pas van een wonder gesproken.

In de 200 jaar, dat Lourdes nu als Maria-bedevaartsplaats bestaat, zijn er ongeveer 60 wonderen geregistreerd, o.a. van een meisje dat door een ongeval het gebruik van beide benen (dwarslesie) miste. U ziet, dat we als medici moeilijk kunnen ontkennen, dat er bovennatuurlijke dingen gebeuren.

Mysterieuze cirkels zijn dat niet

Geen buitenaardse wezens, maar twee bejaarde kunstenaars zijn verantwoordelijk voor de mysterieuze cirkels in de Britse korenvelden. Dit heeft het Britse blad 'Today' maandag onthuld.

De kunstenaars Doug Bower en David Chorley, hebben naar eigen zeggen dertien jaar lang in het diepste geheim in allerlei delen van Groot-Brittannie cirkels geproduceerd.

In een veld bij Sevenoaks ten zuiden van Londen lieten de beide mannen een staaltje van hun kunnen zien. De belangrijkste Britse expert op het gebied van dit specifieke 'natuurverschijnsel', Patrick Delgado, werd daarna erbij geroepen. "Absoluut niet door mensenhanden geschapen", concludeerde de auteur van een bestseller over het fenomeen.

Daarna presenteerde het blad echter de twee scheppers van de cirkels en Delgado moest zonder meer toegeven dat hij voor de gek was gehouden. Na de eerste schok riep hij op tot het instellen van een onderzoek, nog deze week.

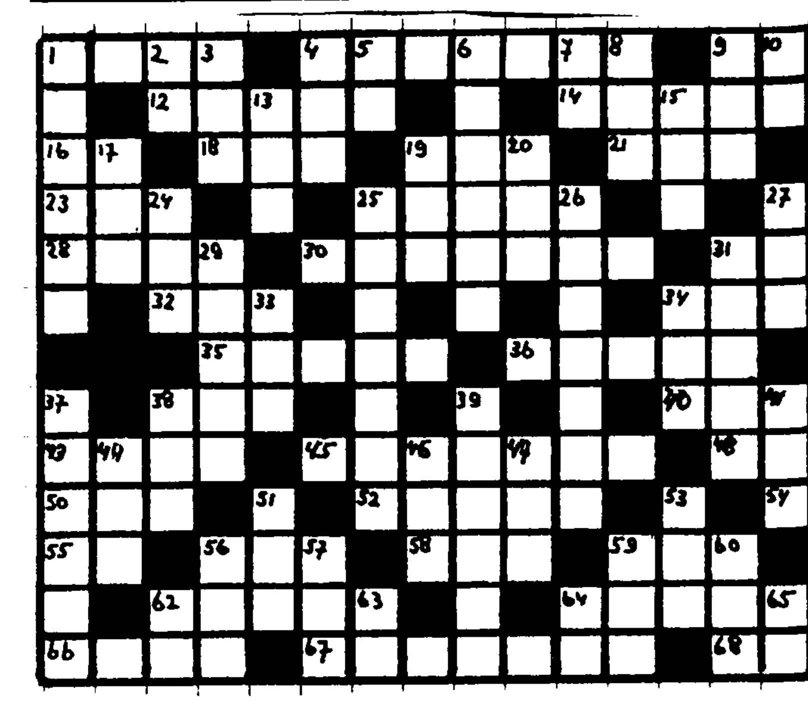
Het afgelopen weekeinde hadden zich bij Glastonbury nog 300 korencirkels-waarnemers verzameld. Delgado had daar nog van "kosmische hiëroglyfen" gesproken, waarmee de Noordamerikaanse Hopi-indianen wilden aanduiden dat de toekomst van de aarde in gevaar was.

Na een onderzoek van de door Chorley en Bower gemaakte cirkels toonden Britse experts zich maandag niet echt onder de indruk. Zij hielden het erop dat de grappenmakers niet zelf alle cirkels hebben gemaakt, met hun uit houten schotten, draad en "een bizar zichtapparaat bevestigd aan een honkbalpetje" bestaande uitrusting.

"Direct kunnen we duidelijk alle uitingen zien die wijzen op een grap", verklaarde expert Colin Andrews, een van de auteurs van boeken over het fenomeen die bestsellers werden. "De halmen van de planten zijn gebroken, het beeld is uiterst rafelig en duidelijk een grap", zei hij. "Er is hier niets dat indruk op ons maakt behalve twee fitte 60-jarige heren".

Delgado zei: "Gisteren werden er kringen ontdekt in de prairie in Canada. Zijn de heren daar ook geweest?". Ze zijn ook gezien in Duitsland, zei hij. Chorley en Bower zeiden dat hun voorbeeld overal in de wereld is nagevolgd.

KRUISWOORD PUZZE[L]

HORIZONTAAL: 1. Familielid; 4. Onderdanig; [..] Rad; 12. Mislukken; 14. Raamwerk; 16. Voorzets[el]; 18. Hoogste punt; 19. Kunstwerk; 21. Bezittel[ijk] voornaamwoord; 22. Oude lengtemaat; 23. K[..]dingstuk; 25. Vrouwelijk dier; 27. Bron; 28. Delfst[of]; 30. Kleinzielig; 31. Echtgenote; 32. Vis; 34. Duw; 3[5]. Kleed; 36. Telwoord; 38. Snavel; 40. Muzieknoo[t]; 43. Vrucht; 45. Gemoedelijk; 48. Tijdelijke woo[n]plaats; 50. Deel van een boerderij; 52. Do[..] behoefte vereist; 54. Bijbelse figuur; 55. Bergruim[..]; 56. Woonboot; 58. Geestelijke; 59. Vreemde mu[nt]; 61. Bijwoord; 62. Deel van het hoofd; 64. Immer; 6[5]. Tocht; 67. Grasvlakte; 68. Melodie.

VERTIKAAL: 1. Sturen; 2. Voegwoord; 3. Vochtig; [..] Vals; 5. Voegwoord; 6. Ingang; 7. Persoonl[ijk] voornaamwoord; 8. Lijm; 9. Drank; 10. Voorzets[el]; 11. Dronkemanstaal uitslaan; 13. Eer; 15. Bezittel[ijk] voornaamwoord; 17. Bloeiwijze; 19. Lidwoord; 2[..] Beteuterd; 22. Belofte; 24. Bevel; 25. Aanhange[..]; 26. Licht mistig; 27. Vragend voornaamwoord; 2[..] Duivel; 31. Intens genoegen; 33. Vernis; 34. Te[..]woord; 37. Gokker; 38. Frontje; 39. Imiteren; 4[..] Draai om de oren; 42. Naar een punt kijken; 4[..] Tijdperk; 46. Hemellichaam; 47. Scherp uitsteeks[el]; 49. Ontkenning; 51. Spoedig; 53. Lidwoord; 5[..] Voegwoord; 57. Huisdier; 59. Groente; 60. Afguns[t]; 62. Muzieknoot; 63. Rivier in Italië; 64. Slee; 6[..] Lidwoord.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van de Amigoe krui[s]woordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

S. Tokaay
Groot Sta Martha 53
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensda[g] middag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermeld KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Link

OPLOSSING VORIGE WEE[K]

HORIZONTAAL: 1. Aardappel; 9. Vraagstuk; 17. Prei; 18. Silo; 19. Leis; 20. Lade; 21. Pekel; 23. Lansier; 25. Raket; 26. En; 27. Ram; 29. Netel; 30. Kap; 31. Ne; 32. Teken; 34. Net; 35. Poter; 37. Man; 38. Som; 40. Sap; 41. Rib; 43. Rijk; 44. Parapet; 45. Bot; 46. Nes; 48. Het; 49. Ras; 51. Sem; 53. Leren; 55. Spa; 57. Terts; 60. Af; 62. Los; 63. Stelt; 65. Nar; 66. Ra; 67. Ratel; 69. Stellen; 71. Filet; 73. Eren; 74. Eter; 75. Elim; 77. Eede; 78. Torenvalk; 79. September.

VERTIKAAL: 1. Appel; 2. Aren; 3. Rek; 4. Dieren; 5. P.S.; 6. Pil; 7. Elan; 8. Lonen; 9. Vliet; 10. Reel; 11. Air; 12. As; 13. Slaper; 14. Tak; 15. Uden; 16. Ketel; 22. Lak; 24. Sterappel; 25. Rat; 28. Mes; 30. Kop; 32. Takel; 33. Nopen; 35. Patat; 36. Ribes; 37. Mijn; 39. Mat; 40. SER; 42. Bom; 47. Selene; 48. Hes; 50. Sen; 51. Striem; 52. Karet; 54. Rol; 55. Sterk; 56. Alles; 58. Raf; 59. Pater; 61. Faro; 63. Stel; 64. Tele; 66. Rede; 68. Ter; 69. Sta; 70. Nip; 74. E.v.; 76. Mt.